Saopštenja SNS-a

Beleške iz paralelnog sveta

Kolektivni portret

Porodična fotografija sa Zapadnog Balkana

BiH 4 KM; Hrvatska 19 KN; Makedonija 150 DEN; CG 2.00 EUR; Slovenija 2.80 EUR; Austria, Greece 3.00 EUR; Germany 3.50 EUR; Switzerland 6.00 CHF cena 200 RSD

9 770353 802002 01305

VREME

broj 1378

1. jun 2017.

VUČIĆEVO JEVANĐELJE

KRUNISANJE ZA PREDSEDNIKA

Distribucija + Logistika

DELTA DMD jedan je od vodećih distributera robe široke potrošnje na tržištu Srbije, a svoje poslovanje uspešno realizuje i na tržištu Crne Gore (DMD DELTA Podgorica).

DTS nudi kompletan set usluga, transport, skladištenje, špediciju i manipulaciju robom. DTS nije samo transport, već ceo spektar logističkih usluga integrisanih u redovno poslovanje klijenta.

Delta DMD poslovni partneri

FERRERO · DIAGEO · SC Johnson A Family Company Une Entreprise Familiale · Beiersdorf · TIKVEŠ Since 1885 · MEGGLE Najbolje od mleka.

YUHOR Još od 1902. · Fun&Fit Company · MIONI · Segafredo Zanetti · Unilever · ZLATNI PELIN · Armand de Brignac Champagne

Fruvita · Vinarija Palić · Stara Rakija · San Benedetto · Leden Kvas · Buitoni

Distributivni centri

DC Nova Pazova
Centralna radna zona - Celina G, Ulica 1.
Tel. +381 (11) 20 70 100

DC Novi Sad
Kanalska 8 (Luka Novi Sad)
Tel. +381 (21) 45 18 80

DC Podgorica
Vladike Ruvima II Boljevica 22
Tel: +382 (20) 89 13 93

DC Čačak
Nikole Tesle 44
Tel. +381 (32) 55 76 090

DC Niš
Čamurlijski put bb
Tel. +381 (18) 45 85 821

DELTA DMD
www.deltadmd.rs

dts DELTA TRANSPORTNI SISTEM
www.dts.rs

VREME
BROJ 1378
1. jun 2017.

04 Vučićevo jevanđelje:
Krunisanje za predsednika
06 Demagoški rituali:
Odakle ti Miroslav, crni Aleksandre?
08 Protokol: Sve naše inauguracije
10 Saopštenja SNS-a:
Beleške iz paralelnog sveta
13 Nuspojave: Jutro opasnog ljubljenja
14 Kolektivni portret: Porodična fotografija sa Zapadnog Balkana
16 Viši sud u Valjevu: Za kralja, otadžbinu i tri pečena pileta
19 Reagovanje: Nemam veze s helikopterom
20 Postsaborski dani:
Disciplinovanje bližnjeg svog
22 **Urbanizam na naprednjački način: Zidanje Beograda na Bojani**
27 Reagovanje: Statistika, naša dika
28 Licenciranje upravnika zgrada:
Kratki kurs za Iliju Čvorovića
30 Tribina:
Budućnost Bosne i Hercegovine
37 Lisica i ždral: Poslednje vreme

KULTURA

38 **Intervju: Laslo Vegel, prozni i dramski pisac**
41 Roman: Novosadski Ferenc Gamp
42 Pozorišno proleće:
Ljubav Totovih u Distriktu Zrenjanin
44 Istra/Beograd: Kad su dive bile s nama
46 Stvaranje: Fotografije koje se dešavaju
47 TV Manijak: Autoportret ili selfi

SVET

48 **Turneja Donalda Trampa: Pokoravanje Evrope**
50 Nemačko-američki odnosi:
Tektonska promena po Merkelinoj skali

MOZAIK

54 Uspomena:
Dugi brodovi Bate Kamenog
56 Jubilej: Princ rokenrola

59 Navigator: Fali ti jedan šalter
60 Strip: Drava
62 Vreme uživanja: Jesen u Njujorku

Segment Unutrašnjeg magistralnog prstena od Buvljaka do Tošinog bunara nije završen, a trebalo je do početka maja; nije završen prilaz železničkoj stanici Prokop, a za koji dan će iscuriti rok

PIŠE: ZORAN MAJDIN

"Kad bolje pogledamo prostor srednjoistočno-evropski, prošlost je naša najveća klopka. I mi smo njeni zatočenici. Taj dvadeseti vek, neki istoričari kažu da je krvav i kratak, a ja mislim da on u ovom delu Evrope još nije završen, mada smo mislili da će biti okončan rušenjem Berlinskog zida"

RAZGOVARALA: TATJANA NOVČIĆ MATIJEVIĆ

Posle Saudijske Arabije i Izraela, Donald Tramp je otišao u glavni štab NATO-a u Briselu i na samit G7 na Siciliji. Usput je posetio papu. Pokazalo se da se pogledi američkog predsednika i njegovih evropskih partnera na svet i međusobne odnose razlikuju

PIŠE: ANDREJ IVANJI

Fotografija na naslovnoj strani: Dragan Kujundžić /Tanjug

izdavač
NP "VREME" d.o.o.
Trg Republike 5, Beograd

direktor
Stevan Ristić

pomoćnik direktora
Vojislav Milošević

finansijski direktor
Daniela Vesić

glavni urednik
Dragoljub Žarković

odgovorni urednik
Filip Švarm

pomoćnici glavnog urednika
Jovana Gligorijević, Momir Turudić

sekretarijat
Jovana Prešić

redakcija
Dejan Anastasijević, Dimitrije Boarov, Slobodan Bubnjević, Radoslav Ćebić, Sonja Ćirić (kultura), Zora Drčelić, Slobodan Georgijev, Andrej Ivanji (svet), Jelena Jorgačević, Tatjana Jovanović, Zoran Majdin, Radmilo Marković, Saša Marković, Ivana Milanović Hrašovec, Milovan Milenković (foto), Milan Milošević, Teofil Pančić, Saša Rakezić, Mirko Rudić, Tamara Skrozza, Zoran Stanojević, Tatjana Tagirov, Dragan Todorović, Tanja Topić, Biljana Vasić, Miloš Vasić, Ljubomir Živkov

dokumentacija
Dragoslav Grujić (arhiva)
Jelena Mrđa (foto)

tehnička redakcija
Ivan Hrašovec (ur.), Tanja Stanković, Vladimir Stankovski, Slobodan Tasić;
lektori: Katarina Pantić, Živana Rašković, Ivana Smolović;
korektori: Nikola Dragomirović, Ana Ćuk Dragomirović, Stanica Milošević

internet izdanje
www.vreme.com
Marjana Hrašovec

prodaja i pretplata
Nikola Ćulafić, Milan Radović

računovodstvo
Slavica Spasojević

marketing
Aleksandar Aleksić (direktor)

e-mail: redakcija@vreme.com
telefon redakcije: 011/3234-774
telefaks: 011/3238-662

štampa: Rotografika, Subotica
ISSN 0353-8028,
COBISS.SR-ID 16907266

SAVET ZA ŠTAMPU
Brzo, besplatno, pravično

Prenošenje, preuzimanje ili korišćenje tekstova objavljenih u Nedeljniku "Vreme" je zabranjeno. Za svako eventualno korišćenje potrebna je posebna dozvola autora i NP VREME, kao nosioca isključivih imovinskih prava na iskorišćavanje autorskih dela koje su stvorili zaposleni u NP VREME.

Foto: AP

KRUNISANJE ZA PREDSEDNIKA

Predsednik i njegovi neće propustiti nijednu priliku da i spoljnim obeležjima povećaju značaj predsedničke uloge. Prerastanje ustavnog položaja predsednika u ključnu figuru srpske politike neće se obavljati postupno

Jututunska juhahaha

U kraljevstvu Jutututu
Kralj trinajsti Balakaha
Obećao svom narodu
Da će dati juhahaha.

Samo neka budu verni,
Nek vojuju o svom kruhu,
Neka ćute i nek žmure,
Nek plaćaju juhuhuhu.

Poslušni su Jututunci,
Plaćali su juhuhuhu,
Ćutali su, žmurili su,
Vojevali o svom kruhu.

A prolećem svakog goda
Popne s' na breg Balakaha,
Pa poviče gromoglasno:
Dobićete juhahaha!

U kralja su jake prsi,
Grlat li je Balakaha,
Kad poviče, brda s' ore –
Juhahaha, haha, haha!

Svi se grotom smejat stanu,
Sve se trese brat do brata,
A od smeha, teška smeha,
Za trbuh se i kralj hvata.

A šta im je tako smešno?
Il' je smešan Balakaha?
Il' su smešni Jututunci?
Il' je smešno "juhahaha"?

Sve troje je dosta smešno,
Ponajviše Balakaha,
Kad ozbiljno, milostivo,
Progovori: Juhahaha!

Srećni su ti Jututunci,
Srećan li je Balakaha,
Kad ih tako razveseli
Prazna rečca: Juhahaha!

— JOVAN JOVANOVIĆ ZMAJ

Ko god je verovao da Aleksandar Vučić ima plan da od predsedničke funkcije napravi nešto sasvim novo, nije pogrešio.

Ono što je u predvečerje inauguracije najavljeno to samo potvrđuje.

Nije mu dosta da u Domu Narodne skupštine Srbije položi zakletvu na Ustavu, već će to biti neki posebno broširan Ustav, ispod koga će kao neki postament da stoji Miroslavljevo jevanđelje (vidi tekst koji sledi), a u utorak još, dan pred taj svečani čin, ljuta i pakosna opozicija (a kakva bi bila?) slutila je da će da se pojavi ogrnut hermelinom.

Vučić je potpuno svestan da ga spoljna obeležja njegove nove funkcije učvršćuju. Sticajem okolnosti, prošao sam u utorak kroz beogradski Pionirski park. Komunalci ga šminkaju, čak su farbali ljuljaške i klackalice.

Poravnata je staza kojom će se Vučić uputiti do zgrade Predsedništva Srbije, valjda da se ne saplete na prvom koraku, gde će preuzeti dužnost od dojučerašnjeg predsednika Tomislava Nikolića, a ovaj će mu uručiti državni pečat, »

Dokle god Vučić bude šef najjače vladajuće stranke, samim tim i vlade i parlamentarne većine, neće ni imati potrebe da koristi ograničeno i oročeno ustavno ovlašćenje: naime, pisaće zakone i usvajati ih kako on hoće. Pred ustoličenje obećao je da neće da vlada večno. Juhahaha

zastavu i još neke oznake nove moći novog čoveka u toj zgradi.

Ispred zgrade Predsedništva biće postrojena četa Garde, ali i pripadnici sva tri roda Vojske Srbije, a načelnik Generalštaba Nebojša Diković predaće mu raport.

Ovaj tekst nastaje u utorak uveče, dvanaest sati pre ceremonije, i nastao je na osnovu najavljenog scenarija, što ne znači da čitaoci neće biti pametniji od autora kad u sredu odgledaju ceo spektakl u direktnom televizijskom prenosu.

Dojučerašnji premijer a današnji predsednik još je u ponedeljak na TV Pinku najavio da će od Doma Narodne skupštine do Andrićevog venca proći kroz špalir razdraganih građana, "biće ih hiljadu, dve, tri hiljade", rekao je, i svaki oblik protesta nazvao je kontramitingom jer su oni prvi na vreme najavili taj skup.

I poslednju konferenciju za štampu održao je ispred rezidencijalnog objekta vile "Mir" na Dedinju, i slutim da će to ubuduće biti naša Bela kuća.

Vučić i njegovi neće propustiti nijednu priliku da i spoljnim obeležjima povećaju značaj predsedničke uloge. Prerastanje ustavnog položaja predsednika u ključnu figuru srpske politike neće se obavljati postupno.

On je već naglasio da ima "kontrolnu ulogu nad vladom i parlamentom", samo što to nije definisao kako i piše u Ustavu, da to znači da može jednokratno da vrati neki zakon na razmatranje.

Dokle god bude šef najjače vladajuće stranke, samim tim i vlade i parlamentarne većine, neće ni imati potrebe da koristi to ograničeno i oročeno ustavno ovlašćenje: naime, pisaće zakone i usvajati ih kako on hoće.

Pred ustoličenje obećao je da neće da vlada večno. Juhahaha. ¶

DRAGOLJUB ŽARKOVIĆ

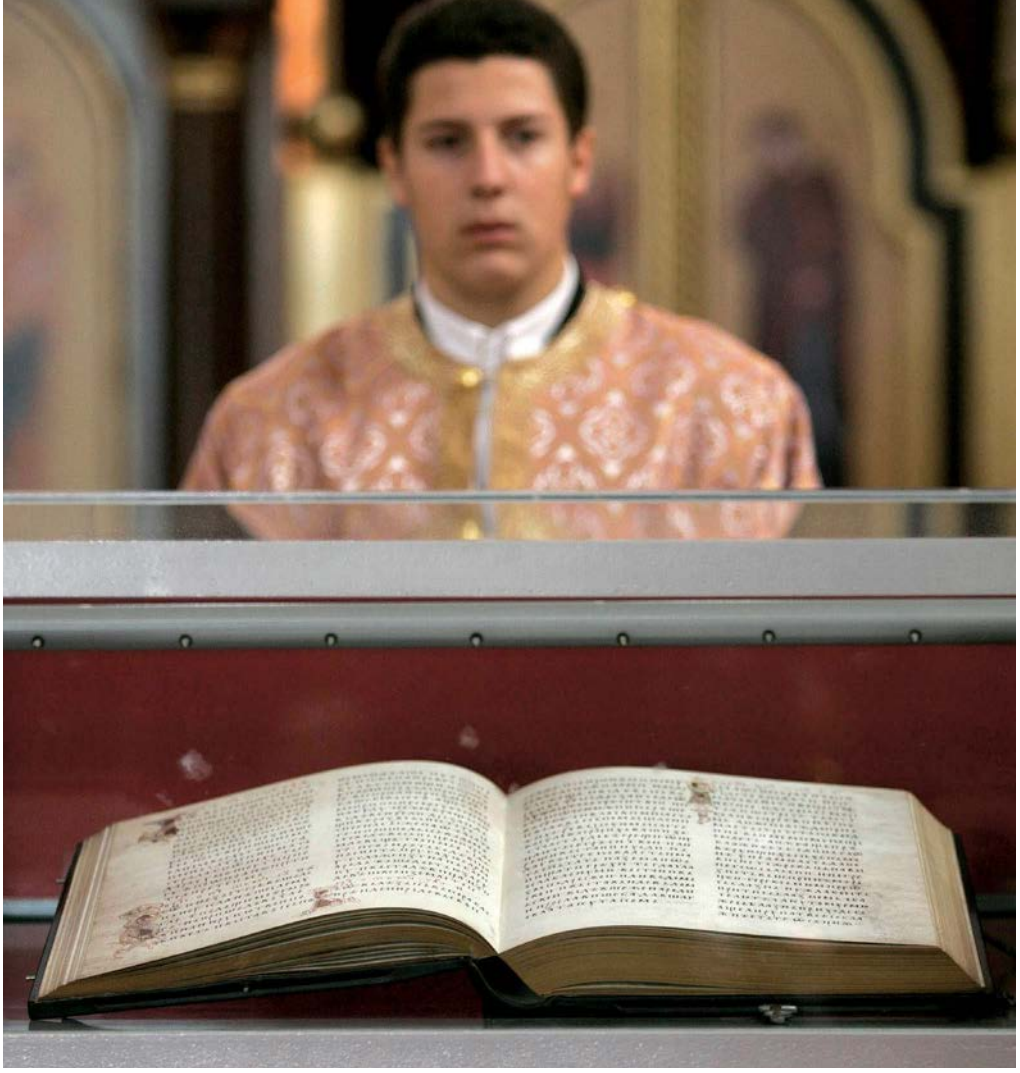

Foto: Reuters

Demagoški rituali

Odakle ti Miroslav, crni Aleksandre?

Na izlive grandomanije mislili smo da smo navikli, ali ovo je korak napred: budući (sada već valjda i sadašnji) predsednik Republike Srbije Aleksandar Vučić setio se, inspirisan valjda Donaldom Trampom, da svoju prezidencijalnu zakletvu položi s rukom na Miroslavljevom jevanđelju (na slici) – od svih knjiga. Hoće to od mnogo gledanja televizije

Na egomaniju, grandomaniju i na pseudologiju fantastiku već smo se navikli; tačnije: navikao nas je On. Već uveliko smoreni neprekidnim ispadima tih fenomena, izgubili smo svako osećanje mere, logike, zdravog razuma i elementarne pristojnosti. O matematici i da ne govorimo: On nas godinama zasipa gomilama neproverljivih brojki, procenata i razlomaka u kojima se ni Mika Alas ne bi snašao (ili pak bi, ali ga, nažalost, nema). Pritom u svakom javnom nastupu oseća potrebu da se kurči kao se on ničega ne boji (mada mu svi rade o glavi); zaista hrabar čovek tako nešto nikada ne bi izgovorio; to izgovaraju jedino kukavice.

Malo mu je bilo što je pobedio na predsedničkim izborima; štaviše, to mu je bila prilika da nas gnjavi javnim detonacijama praktično svakoga dana, a sve više u društvu Milomira Marića, koji je očito zauzeo mesto DJ Vučićevića kao omiljeni novinar; već su na "ti". Sinoć na Hepiju, sutradan na Pinku, u međuvremenu svuda. Dobro: može mu se, pa neka ga.

Zakon o državnom pečatu Republike Srbije

Član 1

Ovim zakonom uređuju se upotreba i izgled državnog pečata Republike Srbije (u daljem tekstu: državni pečat).

Upotreba državnog pečata

Član 2

Državni pečat stavlja se na: odluke Narodne skupštine o proglašenju Ustava Republike Srbije i ustavnog zakona i akte o izboru funkcionera koji Narodna skupština vrši neposredno na osnovu Ustava; akte koje potpisuje predsednik Republike u okviru ustavnih ovlašćenja predstavljanja Republike Srbije u inostranstvu, ukaze o proglašenju zakona, ukaze o postavljenju i opozivu ambasadora Republike Srbije i akte o dodeli odlikovanja; međunarodne ugovore koje potpiše predsednik Vlade i akte Vlade o postavljenju i opozivu konzularnih predstavnika Republike Srbije, kao i na originale drugih akata za koje je to određeno zakonom.

Izgled i sadržina državnog pečata

Način ispisivanja teksta državnog pečata

Član 3

Državni pečat je okruglog oblika, prečnika 60 mm. U sredini državnog pečata je veliki grb Republike Srbije. U krugu oko grba ispisuje se naziv Republike Srbije tako što se reč: "REPUBLIKA" ispisuje iznad grba, a reč: "SRBIJA" ispod grba.

Član 4

Državni pečat izrađuje se u tri istovetna primerka za dobijanje otiska hemijskom bojom na papiru.

Državni pečat, u tri istovetna primerka, može biti izrađen i za dobijanje otiska u pečatnom vosku, kao i za suvi otisak.

Član 5

Tekst državnog pečata ispisuje se na srpskom jeziku ćiriličkim pismom, velikim štampanim slovima.

Izrada, čuvanje, upotreba i evidencija o upotrebi državnog pečata

Član 6

Sekretar Narodne skupštine, Generalni sekretar predsednika Republike i Generalni sekretar Vlade podnose zajednički zahtev za izradu državnog pečata.

Lica iz stava 1. ovog člana čuvaju državni pečat, odgovorna su za njegovu upotrebu i dužna su da obezbede vođenje evidencije o upotrebi državnog pečata koja sadrži podatke o datumu upotrebe državnog pečata, kao i o nazivu i broju akta na koji je stavljen državni pečat.

Shodna primena zakona

Član 7

U pogledu ovlašćenja privrednog subjekta za izradu državnog pečata (u daljem tekstu: pečatoreznica), bližeg propisa o načinu rada pečatoreznice, nadzora nad radom pečatoreznice, kao i odgovornosti za protivzakonito postupanje pečatoreznice, shodno se primenjuje zakon kojim se uređuje pečat državnih i drugih organa.

Završna odredba

Član 8

Ovaj zakon stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u "Službenom glasniku Republike Srbije".

("Sl. glasnik RS", br. 101/2007)

A onda nas je iznenadio najnovijom idejom: da će svoju prezidencijalnu zakletvu položiti s rukom na Miroslavljevom jevanđelju, što je novost u našim protokolarnim i ritualnim običajima. Do sada niti jedan jedini predsednik bilo koje republike od 1945. do danas nije polagao ruku ni na šta. Čitao je ili napamet izgovarao tekst svečane obaveze (još nije bila zakletva), pa je taj tekst potpisao uz odgovarajući aplauz i to je bilo to. Rukopoloženije bila je i ostala crkvena praksa, ali to je drugo. Američki i još neki predsednici polažu zakletvu s rukom na Bibliji, sve do Donalda Trampa kojemu je jedna bila malo, pa je doneo i svoju od kuće, zbog čega ga je Amerika ismejala.

Dobro: običaji se menjaju, je l' da, pa i Vučić može da uvodi svoje. Tako ćemo prvi put imati: rukopoloženije na Miroslavljevo jevanđelje, predaju posebno štampanog i uvezanog primerka Ustava Republike Srbije, predaju Velikog Državnog Pečata i raporta Načelnika Generalštaba, uz prateću vojnu paradu. Sve te novotarije kao prvo su preterane za prvi put; kao drugo su skaredne i kao treće grandomanski demagoške.

Idemo redom: Miroslavljevo jevanđelje

Vučiću bi bolje bilo da je ruku kletvenicu položio na Dušanov zakonik, jer nam to više treba; jevanđelja se ionako više niko ne drži. Zaboravljena je jedna od glavnih poruka: ne kunite se! Neka vaše da bude da i vaše ne neka bude ne, govorio je Isus

je kulturno-istorijsko dobro koje sa svetovnom državom nema ama baš nikakve veze. Rukopolaganje na to jevanđelje je najobičnija demagogija i koketiranje sa onime za šta Vučić misli da je pravoslavno hrišćanstvo (on o tome pojma nema, kao ni bilo ko od radikala). Mogao je da smisli nešto pametnije: recimo Vukovu i Daničićevu Bibliju u prvom izdanju koje mi imamo u kući i rado bismo mu bili pozajmili, da je tražio. Pošto je Bibliji reč, svejedno bi bilo u kom je obliku štampana i povezana, jer je tu o sadržaju, a ne o formi reč; svako izdanje britanskog i inostranog biblijskog društva ispunilo bi ulogu. Uostalom, kao što je već primećeno, bolje bi mu bilo da je ruku kletvenicu položio na Dušanov zakonik, jer nam to više treba; jevanđelja se ionako više niko ne drži. Zaboravljena je jedna od glavnih poruka: ne kunite se! Neka vaše da bude da i vaše ne neka bude ne, govorio je Isus.

Slično je u sa Ustavom: Ustav (takav kakav je, Koštunićin iz 2006, a drugog još nemamo) bitan je zbog sadržaja (kakvog-takvog), a ne zbog poveza u koji ga je uvezao Toma Nikolić. Predsednici se zaklinju da će ustave poštovati i sprovoditi, sa ili bez ruku na njima (uglavnom bez, jer to nije bitno). Uostalom sam tekst zakletve izričito pominje Ustav i obaveze u vezi s njim, pa je ovo suvišno – osim za Vučićevu megalomaniju.

Zatim imamo "državni pečat". Dokumentacioni centar "Vremena" pronašao je da postoje tri državna pečata: jedan kod generalnog sekretara predsednika; drugi kod generalnog sekretara Vlade i treći kod generalnog sekretara Narodne skupštine. To su obični gumeni pečati »

prečnika 60 mm sa grbom Srbije i natpisom "Republika Srbija" itd. Ima – navodno – i metalna verzija za pečaćenje pečatnog voska, ali spada u istu kategoriju. Do sada su ti pečati rutinski prelazili – razduživani i zaduživani – od jednog generalnog sekretara drugome, bez drame i ceremonije – do danas. To podseća na Franju Tuđmana, koji je – u nedostatku boljeg rešenja – imenovao Ivana Milasa za "Čuvara državnog pečata", pečata koji nije postojao. Ivan Milas je inače poznat po tome što je držao neki "Balkan gril" negde i što je izjavio o intelektualcima i obrazovanim ljudima da "kilo mozga košta dvije marke". Naredna asocijacija na državni pečat seže do Marka Tvena i njegove knjige "Kraljević i prosjak": tamo na engleskom dvoru nestaje veliki državni pečat, da bi se posle ispostavilo da ga je prestolonaslednik koristio za krckanje oraha (bio lep, metalni i težak). Sa ovim našim gumenim to ne bi išlo.

Poslednja novotarija je svečani raport NGŠ Dikovića, uz – valjda – prateći defile Vojske. To nikada nismo imali u ovakvim ceremonijama, ali Vučiću nikad dosta; možda bude i nadletanje oba MIG-a. To se kod nas nikada nije radilo: za Titova vakta vojne parade bile su kad im je vreme: 1. maj, ili 9. maj ili već tako neki značajan datum, ali ne proglašenje predsednika, pa čak ni doživotnog, što je samo po sebi pojednostavilo ceremonije. Ni Milošević (više puta), ni Koštunica, ni Tadić, ni Nikolić nisu imali sve opisane ceremonije koje je sebi namenio Aleksandar Vučić. Mogao je malo to da razredi: jevanđelje za ovaj mandat, Ustav za naredni, itd.

Konačno, utisak koji ostaje očekivan je, ali nimalo manje tužan. Vučićeva egomanija i grandomanija, uz prateću žurbu, ostavlja utisak besmisla, skarednosti i neukusa. Razumno obrazložene primedbe kod njih ne prolazi; kod njih prolazi samo Previšnja Volja, kakva god bila, kao što i jeste.

Od juče počinje novo dobra u kojem će Aleksandar Vučić smišljati nove prilike i okolnosti da bi nam se ukazivao skoro svakoga dana, kao i do sada. Zvocaće tom budućem premijeru (neka mu je dobri Boga u pomoći), ministrima, učiteljima, doktorima, novinarima, policajcima i ostaloj boraniji kad god oseti potrebu, a oseća je često. A zašto i ne bi? ¶

MILOŠ VASIĆ

Sve naše inaugu

Kako smo prešli put od Dobrice Ćosića koji je taksijem došao na sopstvenu predsedničku inauguraciju do ustoličenja Vučića sa do sada neviđenom pompom

Foto: Reuters

Od smrti Josipa Broza Tita, doživotnog predsednika SFRJ, prošlo je tačno 37 godina. Od tada se naziv i veličina zemlje u kojoj živimo promenio nekoliko puta, da bi Srbija od osamostaljenja Crne Gore 2006. godine promenila ukupno tri predsednika: Borisa Tadića, Tomislava Nikolića i – Aleksandra Vučića. Ovaj broj "Vremena" nastaje u utorak, 30. maja. Pred čitaocima će se naći u četvrtak, 1. juna, a u međuvremenu će se dogoditi inauguracija Aleksandra Vučića. Prema onome što za sad znamo, neće ličiti ni na jednu do sada. A bilo je u istoriji i Srbije i pokojne Savezne Republike Jugoslavije inauguracija i inauguracija. Neke pamtimo po neočekivanoj skromnosti, a neke, naprotiv, po megalomaniji novoizabranog prvog čoveka zemlje.

Ubedljivo najskromniji bio je prvi predsednik SRJ, Dobrica Ćosić. Njega je za predsednika izglasala tadašnja savezna skupština, a na svečano polaganje zakletve došao je – taksijem. Protrčao je između Rosandićevih konja i, prema pisanju štampe iz tog vremena, triput se poljubio sa Mihaljem Kertesom. Taksi kojim je stigao Ćosić navodno je bio toliko ruiniran da teško da bi prošao tehnički pregled, ali novinski tekstovi i kolumne iz tog doba spekulišu o preteranoj demonstraciji skromnosti. Reč "inauguracija" tada nije bila u širokoj upotrebi, a te 1992. zemlja se žestoko raspadala. Nije baš ni bilo Ustava na kom bi novoizabrani predsednik mogao da položi zakletvu. Ćosić je tom prilikom održao "pristupnu besedu" u kojoj je najviše govorio o sankcijama.

Na vlasti je potrajao jedva godinu dana, ali između njegovog odlaska sa čela SRJ i dolaska Miloševića u julu 1997. nema nijedne inauguracije koju bismo pamtili. Milošević je 23. jula 1997. preuzeo mesto predsednika od Zorana Lilića. U saveznu skupštinu stigao je Titovim mercedesom, u pratnji žene, dece, brata... Bila je tu prisutna još čitava svita koja je pristigla u besnim automobilima, diplomatski kor, vojni orkestar, crveni tepih i nezaobilazne pristalice SPS-a. Miloševića i kompaniju na ulazu u Skupštinu dočekali su protokol-majstor i tadašnji srpski ministar policije Vlajko Stojiljković. Na istom tom stepeništu, pet godina kasnije, Stojiljković je, nakon usvajanja zakona o saradnji sa Haškim tribunalom, ispalio sebi u slepoočnicu smrtonosni hitac.

Svedoci kažu da je i onog dana kad je dočekivao Miloševića bio vidno nervozan. Tu inauguraciju niko ne pamti ni po crvenom tepihu ni po vojnoj muzici, nego po – cipelama. Nekoliko stotina građana okupilo se u isto vreme u Pionirskom parku, odmah preko puta Skupštine, a sa sobom su poneli staru obuću kojom su zasuli novog predsednika. Desetak cipela uspelo je da pogodi i predsednički automobil. Kada su se razišli, deo kolovoza gde se spajaju Trg Nikole Pašića i Bulevar kralja Aleksandra bio je prekriven cipelama koje su u međuvremenu pregazili automobili.

Milošević je na čelu SRJ ostao sve dok nije doneo kobnu odluku da raspiše prevremene izbore 24. septembra 2000. Šta je dalje bilo – znamo. Izbore je izgubio, ali se desetak dana gicao, da bi onda konačno 5. oktobra njegov režim pao. Sa ove vremenske distance malo ko se seća koliko je brzo Koštunica inaugurisan, a zapravo se sve odigralo munjevito brzo. Svečanu zakletvu položio je već 7. oktobra, pred oba veća savezne skupštine, ali ne u zgradi

racije

KAKVA ĆE BITI NAREDNA: Inauguracija S. Miloševića, V. Koštunice, B. Tadića i T. Nikolića

Foto: D. Gagović

Foto: N. Đorđević

Foto: Reuters

parlamenta, već u Sava centru. Naime, skupština je bila neuslovna za poslanike, zvanice i čak 450 akreditovanih novinara, pošto su je samo dva dana ranije na juriš zauzeli demonstranti. Bili su tu svi lideri DOS-a, njihove porodice, prijatelji i, hajde da tako kažemo – poznanici. Jer, svedočeći na suđenju optuženima za ubistvo premijera Zorana Đinđića, Čedomir Jovanović je otkrio da su na toj inauguraciji u Sava centru bili prisutni i Milorad Ulemek Legija i Dušan Spasojević, jedan od vođa Zemunskog klana. "Važno je što je došlo do mirne predaje vlasti, i što Srbija i Jugoslavija, posle decenije, ulaze u red demokratskih zemalja. Verujem da ćemo raditi za dobrobit naroda i države i pored svih naših partijskih neslaganja. Velika iskušenja su pred nama. Moramo učvrstiti zajednicu Srbije i Crne Gore i povratiti našu zemlju u međunarodnu zajednicu. Ali, onako kako joj dolikuje, uspravno i dostojanstveno. Želim da vam kažem da su reči iz zakletve našeg Ustava, samo u drugom obliku, godinama upisane u mom srcu jer volim Srbiju i Jugoslaviju", rekao je Koštunica u prvom zvaničnom predsedničkom govoru, što je izazvalo buru oduševljenja u sali.

Kasnije je SRJ preimenovana u Državnu zajednicu Srbija i Crna Gora, a onda je zajednica prestala da postoji. U međuvremenu, od 2002. do 2004. Srbija nije uspevala da izabere predsednika zbog izbornog zakona koji je zahtevao izlaznost od 50 odsto plus jedan birač. Nakon što je zakon promenjen tako da se odustalo od ovog uslova, za predsednika Srbije je 2004. izabran Boris Tadić. E, to je bila prva predsednička inauguracija pod koliko-toliko normalnim političkim okolnostima – nije došlo do polunasilne smene vlasti, niko nikog nije gađao cipelama, i tome slično. Ali, bila je pompezna i bila je vrlo amerikanizovana. Tadić je zakletvu položio u Skupštini Srbije, a potom, prošavši kroz svečani špalir do Predsedništva na Andrićevom vencu na bini pred mnogobrojnim zvanicama potpisao zakletvu. Na početku ceremonije inauguracije himnu "Bože pravde" otpevala je Divna Ljubojević, a na kraju je hor otpevao "Vostani Serbie", po tekstu Dositeja Obradovića iz 1804. na melodiju Varteksa Baronijana (nastalu za potrebe igrane TV serije "Jastuk groba mog"). Postoje još dve melodije Zlatana Vaude i Ljube Manasijevića, a ovaj potonji je svoju kompoziciju "Vostani Sebrie" pevao sa balkona Skupštine Beograda u noći između 5. i 6. oktobra 2000. godine. Na toj inauguraciji 2004. godine prvi put smo videli predsednika kako ljubi zastavu. Na svečanom prijemu bilo je oko 2000 zvanica.

Inače, dok je Tadić polagao zakletvu u Skupštini Srbije, radikalski poslanici su nosili majice s likom tada haškog zatvorenika Vojislava Šešelja. Jedan od tih poslanika u Šešelj-majici položio je istu zakletvu osam godina kasnije, a jedan drugi će je polagati dok ovaj broj "Vremena" bude izlazio iz štamparske prese. Dakle, Tomislav Nikolić položio je zakletvu 31. maja 2012. godine. Da li Aleksandar Vučić to čini na isti dan pet godina kasnije slučajno ili namerno? Polažući zakletvu u Skupštini Srbije Nikolić je najviše reči potrošio na očuvanje celovitosti Srbije, sa naglaskom na Kosovo i Metohiju. Posle je Srbija potpisala Briselski sporazum. I na Nikolićevoj inauguraciji intonirana je himna "Bože pravde", a u Skupštinu Srbije došao je u pratnji supruge i sinova. Ovog puta na sebi je imao kompletno odelo sa košuljom i kravatom. Nije bilo Šešeljevog lika pod sakoom.

Inauguracija Aleksandra Vučića biće drugačija od svih dosad, bar kada je reč o formi. Simboličke sličnosti ima, a i to donekle, samo sa onom Miloševićevom iz 1997, kada je dolaskom u Titovom mercedesu poručio da se kandiduje za novog Tita. Ovo što Vučić sprema nekako više liči na krunisanje ili papsko ustoličenje. Ko zna, možda izabere i novo ime. ¶

JOVANA GLIGORIJEVIĆ

Svi naši predsednici

Aleksandar Vučić je peti predsednik Srbije od uvođenja višestranačkog sistema 1990, a treći otkako je Srbija samostalna. Pre njega, predsednici Srbije bili su **Slobodan Milošević** (1990–1997), **Milan Milutinović** (1997–2002), **Boris Tadić** (2004–2012) i **Tomislav Nikolić** (2012–2017). Od 29. decembra 2002. godine, kada je istekao mandat Milanu Milutinoviću, do izbora Borisa Tadića 11. jula 2004. Srbija nije imala predsednika.

U međuvremenu se smenjivalo pet vršilaca dužnosti. Na toj funkciji bili su predsednici parlamenta: Nataša Mićić, Dragan Maršićanin, Vojislav Mihailović i Predrag Marković.

Prvi predsednički izbori održani su u decembru 1990. godine i na njima je pobedio Slobodan Milošević. On je na čelu Srbije ostao do 23. jula 1997, kada je postao predsednik SRJ. Dragan Tomić bio je v.d. predsednika od jula do decembra 1997, jer izbori u septembru te godine nisu uspeli. U decembru 1997. izabran je Milan Milutinović.

Pre predsednika, funkcije uvedene po Ustavu iz 1990. godine, Srbija je imala predsednika Predsedništva. Predsednici Predsedništva bili su Dragoslav Marković (1974–1978), Dobrivoje Vidić (1978–1982), Nikola Ljubičić (1982–1984), Dušan Čkrebić (1984–1986), Ivan Stambolić (1986–1987), Petar Gračanin (1987–1989), Ljubiša Igić (v.d. od marta do maja 1989) i Slobodan Milošević (maj 1989 – januar 1991. godine, kada je zvanično postao predsednik Srbije).

Beleške iz paralelnog sveta

Za šest godina koliko je Srpska napredna stranka na vlasti, iz njenih saopštenja provejava nešto što su korisnici društvenih mreža nazvali "Aleksandrova antiteza": pojava slikovito opisana kao "ja ništa neću loše reći o mojim protivnicima, koji su najgori ološˮ

Saopštenja političkih stranaka su uobičajena stvar. Stranke tako reaguju na aktuelne događaje, učestvuju u javnom životu, možda čak i koriste društvu tako što u fokus dovode neki do tada javnosti skriven društveni problem. Čak, uz mnogo optimizma, možda je moguće da se putem više ozbiljnih, argumentovanih saopštenja nagoveste mogućnosti rešavanja tog problema, uz dijalog koji bi im usledio.

No, saopštenja vladajuće Srpske napredne stranke nemaju apsolutno nikakve veze sa bilo čim gore navedenim. Društvu Srbije čine upravo suprotno: umnožavaju probleme, stvaraju društvene tenzije, i truju građane poput nezvaničnog "Službenog glasnikaˮ vlade. Za potrebe ovog teksta, analizirano je više stotina SNS saopštenja – od trenutka dolaska na vlast 2012. do poslednjih dana maja 2017. Ugrubo, sva ta silesija teksta može se podeliti na dva perioda.

FAZA BESNIH JEŽEVA

Prvi traje otprilike do proleća 2013, kada su ton i stil saopštenja donekle rezervisani. Kao da Vučić i SNS tada još uvek ispipavaju teren, traže granice, gledaju dokle mogu da idu – ponašaju se kao jež, usmerili su bodlje na sve strane i štancuju: osim Demokratske stranke, večite teme maltene svih saopštenja u poslednjih pet godina, napadaju medije, B92, "Blic", u jednom trenutku demantuju "Alo", napadaju Dragana Đilasa, Čedomira Jovanovića, Miroslava Mišković... Taj prvi period je obeležen pravedničkim besom, koji će potrajati do današnjih dana, i biće znatno nadograđen: lopovi će u zatvor, promene u Srbiji niko neće moći da zaustavi, kritikuje se politika prema Kosovu, poziva se na prestanak saradnje sa Haškim tribunalom, ukratko, kao da su još u opoziciji. Taj dualni pristup – na vlasti smo, ali kao da smo opozicija – održavaće više od četiri godine, koncentrišući se na mesta gde još uvek nisu došli na vlast: najpre Beograd, potom Vojvodinu. U oktobru 2012. najavljuje se zakon o poreklu imovine, koji, uzgred, još uvek nije donesen.

No, veoma brzo Vučić i SNS otkrivaju da granica nema, i da mogu i bukvalno da kažu šta god požele. Ovo su odlično opisali "njuzovci": "Konačno smo došli do tog momenta u mojoj vladavini kada mogu da izjavim bilo šta – ali bukvalno bilo šta – i da to nema nikakve posledice po mene i moju diktaturu" (Njuz.net, mart 2015).

Ovaj drugi period je mnogo duži, njegov početak je došao znatno, znatno pre marta 2015. i pun je nasilja. Koristi se nasilnički jezik, koji izaziva jake emocije – bes i mržnju – podiže se pritisak i pumpa netrpeljivost, a ton je isti: uvek je SNS družina ljutita, uvređena, agresivna, patetično zabrinuta, teatralno šokirana, uvek je tenzija maksimalna, uvek ih neko napada, uvek su žrtve – i uvek lažu.

I ma kolika se laž i besmislica izgovori, ona je samo podloga da se na nju nakalemi nova, još veća – ona prethodna postaje samorazumljiva, ustanovljena činjenica koju nema potrebe objašnjavati, postaje opšte mesto, i ulazi u cirkulaciju javnim prostorom. Stvaraju se slike koje nemaju veze sa realnošću, i onda se te slike besomučno ponavljaju i svako malo ukrašavaju nekim dodatnim detaljem. Time se postiže tako poznat globalni efekat: nije važno šta je istina, već koliko je resursa na raspolaganju – novca, prostora u medijima, uticaja i moći. Istina je ono što novac kaže.

OSLOBOĐENI ISTINE

Dakle, negde pred proleće 2013. počinje histerija. Javlja se prva veća afera, aflatoksin, i Goran Ješić, koji je na Tviteru otkrio da je situacija alarmantna, odmah dospeva pod udar SNS saopštenja: DS širi paniku, uništila je srpske seljake i poljoprivredu, dovodi javnost u zabludu... Ješić se optužuje da je naneo višemilionsku štetu Srbiji, haos na tržištu, da iza njega stoji lobi – da bi se sve završilo tako što je vlada priznala da je otrov u mleku umnogostručen, povećavajući dozvoljen nivo aflatoksina 10 puta.

Saopštenja sve više postaju neopterećena istinom, i sve više opterećena Bojanom Pajtićem: ako bi se odštampale optužbe i uvrede na Pajtićev račun, ta bi knjiga bila obima telefonskog imenika. Na primer, u avgustu 2014, Pajtić je, prema SNS-u, na vlasti u Vojvodini 12 godina. Već u decembru iste godine Bojan Pajtić je bio 14 godina na vlasti u Vojvodini. Tada, po SNS-u, za jedan dan troši skoro 4000 evra na čvarke u Mionici, odnosno kupuje više od pola tone, a krajem decembra Pajtić je na vlasti već 15 godina. U februaru 2015. Pajtić je već 16 godina na vlasti u Vojvodini...

Dani su delili izlazak iz vlade ministra privrede Saše Radulovića i saopštenja o "kriminalnim delima koje je počinio bivši ministar Saša Radulović, sprovodeći stečajne postupke i uništavajući firme i fabrike po Srbiji".

U februaru 2014, "Aleksandar Vučić i njegov ekonomski tim uspeli su da pronađu strateškog partnera iz Finske za kompaniju 'FAP', i na taj način reše višedecenijski problem ljudi iz Priboja". Kasnije će višedecenijski problem ljudi iz Priboja još nekoliko puta biti rešen, sve do izbegavanja stečaja FAP-a putem UPPR-a.

Postaje "jasno da će Miroslav Mišković biti premijer ukoliko Demokratska stranka pobedi 16. marta", ali "Srbija više neće biti mesto u kome će političari moći da uživaju sa svojim prijateljima tajkunima, i da

se zajedno bogate, a da narod u Srbiji bude sve siromašniji". Na svu sreću, Siniša Mali je ipak uživao u razgovoru sa Miškovićem na koktelu, a Aleksandar Vučić je obnovio prijateljstvo sa Bogoljubom Karićem.

Broj izgubljenih radnih mesta u periodu 2008–2012. varira od 300 do 500 hiljada, a u jednom trenutku i do "ne zna se koliko izgubljenih radnih mesta zaslugom DS-a". O ovoj statističkoj anomaliji je više puta pisano, i, uprkos tome što u ovom broju možete pročitati da je Zavod za statistiku "odneo pobedu nad Fiskalnim savetom", i dalje čekamo da RZS revidira svoju statistiku za period pre 2014: sadašnji zvanični podaci kazuju da je tokom 2014, u godini velikih poplava i pada BDP-a od 1,8 odsto, broj zaposlenih porastao za više od 150 hiljada.

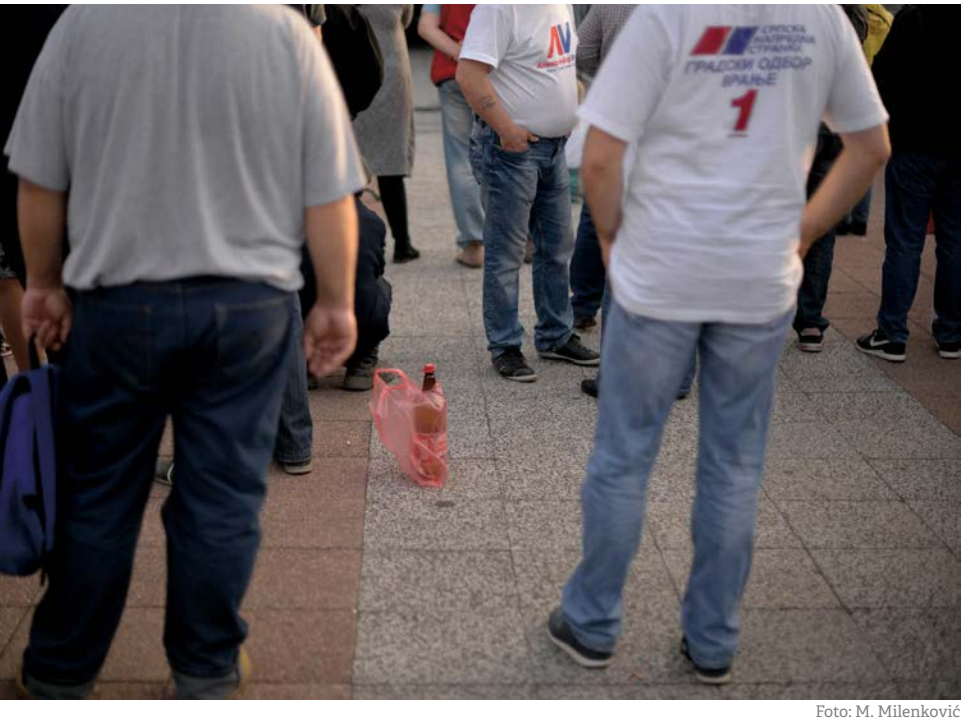

Foto: M. Milenković

Ma kolika bila laž i besmislica, ona je samo podloga da se na nju nakalemi nova, još veća – ona prethodna postaje samorazumljiva, opšte mesto, i ulazi u cirkulaciju javnim prostorom

Nebojša Stefanović počinje da podvaja svoju ličnost i da naglašava kada daje saopštenja kao ministar, a kada kao potpredsednik SNS-a. Vređaju se i drugi političari, osim DS-ovih, mada retko. U martu 2015. Boško Ničić iz Zaječara je "iskonski lopov koji je uništio Zaječar". Samo dve godine kasnije, "iskonski lopov" je na vlasti u Zaječaru sa SNS-om.

Tu su i ekonomski uspesi, poput Er Srbije (samo za dve godine u Er Srbiju slilo se 119 miliona evra subvencija i za 36 miliona oštećen Aerodrom Beograd; čekamo finansijski izveštaj za 2016). Tu je i "Beograd na vodi", sa famoznih 3,5 milijardi evra ulaganja, desetinama hiljada novih radnih mesta i "zapošljavanjem čitave Srbije". Tvrdi se da su se Pajtić i Šešelj ujedinili u borbi protiv Vučića, između ostalog jer "IKEA konačno dolazi u Srbiju". Uprkos tome što se cena struje od 2008. do 2012. uglavnom kreće oko 5 evrocenti za kilovat-sat, to ne sprečava SNS da saopšti da je DS "za vreme svog mandata cenu struje povećala za 1670 odsto".

ALEKSANDROVA ANTITEZA

Kroz skoro šest godina saopštenja, provejava – isprva slabo, a potom dominantno – nešto što su pojedini korisnici društvenih mreža nazvali "Aleksandrova antiteza": pojava slikovito opisana kao "ja ništa neću loše reći o mojim protivnicima, koji su najgori ološ". Na primer, počne saopštenje sa "Srpski naprednjaci ne žele nikoga da vređaju", pa usledi gomila uvreda.

Poseban pododeljak ovog "pravca" u SNS saopštenjima je tzv. izvinjenje – recimo, Igor Mirović nazove Pajtića "umobolnikom i psihopatom", pa se izvini rečima "iskreno se izvinjavam svima koje su moje reči povredile, a posebno Bojanu Pajtiću jer sam izjavama, za trenutak, počeo da ličim na njega, iako mi to nije namera". Ili, Babić: "Želim ovim putem da se izvinim članovima Demokratske stranke što sam funkcionere DS-a nazvao 'petom kolonom', ali nisam mogao da nađem adekvatniji izraz za one koji su stali na stranu katastrofalnih poteza Vlade Republike Hrvatske, i koji su podržali sramno ponašanje predsednika Vlade Hrvatske Zorana Milanovića."

Kasnije će se i Marija Obradović na sličan način "izviniti" radikalima što ih je nazvala majmunima.

Naravno, "kralj" ovog načina govora je Aleksandar Vučić. Nakon što je Milenko Jovanov optužio Natašu Jeremić da je šef narko-mafije u Srbiji, Vučić je izjavio: "U ime pristojne i normalne Srbije, u lično ime, izvinjavam se svim građanima koji su makar u jednom danu pomislili da između nas nema razlike i da smo svi isti. Nismo isti i nikada nećemo biti." Dakle, izvinjenje ne Nataši Jeremić, nego građanima, da ne pomisle da smo isti.

Nakon izbora 2016, dolazi do disperzije mržnje na više subjekata, a ne samo na Pajtića, koji potpuno nestaje iz saopštenja nakon što na čelo DS-a dođe Šutanovac. Pred početak izborne kampanje 2017. formiraju se timovi: Milenko Jovanov i Vladimir Orlić "duže" Vuka Jeremića, a duet državnih sekretara iz MUP-a, Biljana Ivković i Jana Ljubičić, uz pomoć Miloša Vučevića i Vladanke Malović, maltretiraju Sašu Jankovića. U predsedničkoj kampanji saopštenja dostižu vrhunac ludila – optužuju se protivkandidati da žele da "skinu glavu Vučiću", da hoće da "linčuju, vešaju po banderama i pucaju u čelo Vučiću", da bi sve kulminiralo tvrdnjom Milenka Jovanova da je supruga Vuka Jeremića "šef narko-tržišta u Srbiji".

Što reče Maja Gojković gostujući na Pinku: "Nije važno šta je neko izgovorio, već je važno ko je to izgovorio." Vaistinu. ¶

RADMILO MARKOVIĆ

Pink Lady®

PREMIUM BREND

Pink Lady – Mnogo više od jabuke

TEOFIL PANČIĆ

Jutro opasnog ljubljenja

Da li je Jankovićeva izjava seksistička? To možda najviše zavisi od toga kako ćemo tumačiti seksizam i njegove granice

Da je lako biti Bond, Džejms Bond, ne bi se toliki glumci izređali u toj ulozi, nego bi to vazda bio jedan te isti baja. A šta je fora s tim Bondom, u čemu je tajna njegovog neponovljivog uspeha? U tome što on, kako kaže legenda o njemu, s podjednakom lakoćom *i ljubi i ubija* – u zavisnosti već od sklonosti, potreba i prilika. Nama, (pre)ostalim muškarcima bar jedno od to dvoje ide mnogo teže, ponajčešće oboje, što možda ima neke veze i s činjenicom da je Džejms Bond fiktivna ličnost, a ne biste verovali šta sve su te fiktivne ličnosti u stanju da učine, i to kao od šale. Zgromljeni takvom konkurencijom, mi Nefiktivni uglavnom delujemo kao trapave, smešne, bedne kreature. Zapravo, najbolje bi nam bilo da, za svaki slučaj, ništa ni ne pokušavamo, ni po jednom pitanju. Jer ćemo negde bez sumnje debelo da zaseremo.

E, tu se negde zeznuo i okliznuo Saša Janković: na trenutak je pomislio da je ono što je dozvoljeno Bondu dozvoljeno i... bivšem ombudsmanu. Janković je gostovao na televiziji N1, novinarka Minja Miletić ga je pitala kako će se zvati pokret koji osniva, a on joj je rekao: "Ako vam to kažem, moraću da vas zakoljem, iseckam vas na parčiće, a zatim da vašu džigericu ispečem i dam je psima da je izjedu." Okej, nije baš to rekao, mada rado zamišljam da jeste, to jest, pokušavam da dokučim kakva bi na to bila reakcija tzv. demokratske javnosti? Pa dobro, nema sumnje da bi poneko počeo da ga smatra bizarnim ludakom, ali s druge strane, Janković takvim rečima, strogo gledano, ne bi prekršio pravila političke korektnosti, makar utoliko što njegove reči ne bi mogle biti protumačene kao rodno diskriminativne. Jer, ako ništa drugo, mogli biste podjednako da ga (ne) zamislite kako isti sumanuti tekst izgovara u lice, recimo, Jugoslavu Ćosiću.

Umesto svega toga Janković je, avaj, izgovorio nešto kanda mnogo strašnije: "Ako vam otkrijem ime pokreta, moraću da vas poljubim." Od tog kobnog trenutka, Janković je na meti javnog zgražavanja kao jedan od ozbiljnijih zločinaca u istoriji naroda srpskog; Kalabića je, evo, rehabilitovalo, ali s Jankovićem će to ići malo teže.

Dobro, naravno da karikiram. Ali nije nevažno videti šta se to zapravo dogodilo. Jasno je da je Jankovićeva rečenica bila ironijska parafraza znamenite "Ako vam kažem to-i-to, moraću da vas ubijem" jer toliko je to nešto što ja znam a vi ne znate, eto, konspirativna stvar da je zdravije za vas da ne znate ništa o tome. Janković je, međutim, u živom jutarnjem razgovoru po svoj prilici u poslednjoj sekundi izmenio izvorni tekst. Naravno, i ubistvo i poljubac podjednako su virtuelni: znamo svi da se neće dogoditi, i da nije ni planirano da se dogode. To su, dakle, "samo reči", ali dobro, složićemo se da je i reč potencijalno opasno oružje. Jankovića su se prvo dohvatili Pink i Gazdini tabloidi, i njihova je motivacija u svemu tome prozirna i banalna, tim pre što su poslednji od poslednjih koji bi trebalo da se javljaju i bilo kome popuju na temu seksizma i sličnog. No, za njima je krenulo i nešto manje-više *genuine* osuđivanja Jankovićeve izjave iz onog dela javnosti i društva koji se obično smatra nedremanim čuvarom standarda javnog diskursa, političke i rodne korektnosti etc. Janković je priznao grešku, ali i pokušao da je objasni, tekstom u „Danasu", gde se našlo svačega, od razložnih opaski do posve neuverljivih tvrdnji, poput one da bi to isto, eto, rekao i muškarcu. Odmah ću vam reći da mu u toj stvari ne verujem ni najmanje: ne, naravno da to *ne bi rekao* muškarcu, mada priznajem da bi scena u kojoj to izgovara narečenom Jugoslavu Ćosiću bila mašala zabavna. Po svoj prilici, Janković je hteo da izbegne brutalnost reči "ubistvo", makar i u šali izrečene, i sa usana mu je sišla reč... poljubac, jebiga. U konačnom izboru reči, tj. registra u kojem će šala biti definitivno formulisana, izvesnu je ulogu bez sumnje odigrala činjenica da je Janković pred sobom imao osobu ženskog pola.

U redu, ako je tako, nema sumnje da je Jankovićeva rečenica seksistička, *case solved*? Pa, možda to najpre zavisi od toga kako ćemo da tumačimo seksizam i njegove "granice". Ako nam je dovoljna definicija to da su to reči upućene ženi, a koje, pak, ne bi bile upućene muškarcu, onda to jeste seksistička izjava, mada je taj, kako da kažem, *slučajni seksizam* proizašao iz jedne trapave, nedopečene šale (na koju je onda nakarikano mnogo *prljave mašte* levo-liberalnih čistunaca).

Pitanje je samo ovo: jesmo li sigurni da želimo baš tako da definišemo seksizam, i jesmo li sigurni da ćemo voleti da živimo u svetu kojim će vladati baš takve definicije? A to zavisi od toga da li vam je, recimo, ideja "viktorijanskog morala" ideal dobrog življenja. Ako jeste, sve je u redu. Jer je viktorijanski (ili naprosto patrijarhalni, verski, "katolički", "pravoslavni", "islamski" etc.) moral taj koji zabranjuje svako, čak i implicitno, uzgredno i u izvesnom smislu slučajno, notiranje činjenice da su (svi) ljudi (sve vreme) telesna i polna bića. E, to mora biti izgnano iz javnog života čak i kao šaljiva aluzija! Kao što je i u viktorijanskoj Engleskoj bilo (ili u Homeinijevom Iranu, uostalom). Tako je izvesna vrsta levo-liberalnog, progresističkog svetonazora napravila pun krug i našla se na viktorijanskim pozicijama, a samo će njima biti bitno što su dotle došli idući sasvim drugačijim putem. Ili, što bi rekli Bondovi zemljaci, da ih, da prostite, parafraziram: "No sex, please, we are politically correct progressives"! ¶

Porodična fotografija sa

Briselska večera bila je održana u trenutku kada pomenuti dobrosusedski odnosi nikada nisu bili zategnutiji. Može se reći da je Mogerini uspela ako se gosti nisu međusobno šutirali ispod stola, pljuvali jedni drugima u tanjir i koristili escajg u nenamenske svrhe. Ko su ljudi sa fotografije, kako stoje u svojim državama i u kakvim su međusobnim odnosima

OKUPLJANJE: Edi Rama, Denis Zvizdić, Aleksandar Vučić, Federika Mogerini, Duško Marković, Isa Mustafa,

Ne znamo šta je Federika Mogerini, visoka predstavnica Evropske unije za spoljnu politiku i bezbednost, servirala premijerima sa Zapadnog Balkana na večeri koju im je priredila prošle srede u Briselu, ali sudeći po zajedničkoj fotografiji, većini nije prijalo to što su pojeli. Večera je bila neformalna, tako da posle nje nije bilo zajedničke izjave i obraćanja novinarima, a Mogerini je u kratkom saopštenju za medije rekla samo da su "svi izrazili punu posvećenost procesu evropskih integracija, razvoju dobrosusedskih odnosa i produbljivanju dobrosusedskih odnosa, uzajamnom razumevanja i saradnji u regionu".

Briselska večera bila je održana u trenutku kada pomenuti dobrosusedski odnosi nikada nisu bili zategnutiji, u jeku opšteg prepucavanja i uzajamnih pretnji, a ni proces evropskih integracija ne ide baš glatko. Šteta je što hrvatski premijer Andrej Plenković, čija je zemlja nakon prijema u EU formalno izašla iz balkanske priče, nije bio tu da upotpuni sliku, jer je Hrvatska, htela – ne htela, i dalje važan komad regionalne slagalice.

Problemi su se do te mere nagomilali da jedna večera svakako nije mogla mnogo da pomogne, ali može se reći da je Mogerini uspela ako se gosti nisu međusobno šutirali ispod stola, pljuvali jedni drugima u tanjir i koristili escajg u nenamenske svrhe. Stoga smo iskoristili ovu priliku da podsetimo čitaoce na to ko su ljudi sa fotografije, kako stoje u svojim državama i u kakvim su međusobnim odnosima.

EDI RAMA

Umetnik, pesnik i bivši gradonačelnik Tirane, Rama je na čelu Socijalističke partije od 2005, a premijer Albanije od 2013. godine. Ovog leta mu predstoje opšti izbori koje je opoziciona Demokratska stranka pretila da će bojkotovati, ali je zahvaljujući američkom izaslaniku Hojtu Jiu u poslednji čas postignut kompromis.

Rama ima korektne odnose sa susednom Makedonijom, Grčkom, Crnom Gorom i, naravno, Kosovom, ali je odnos sa Srbijom, što bi se reklo na Fejsbuku, komplikovan. U prvi mah je izgledalo da će nakon Raminog dolaska na vlast doći do otopljavanja, ali je već tokom prve posete Beogradu, oktobra 2015, došlo do incidenta. Na fudbalskoj utakmici Srbija–Albanija iznad Partizanovog stadiona se pojavio dron sa zastavom "Velike Albanije", što je izazvalo upad navijača na teren i pokušaj linča albanskih reprezentativaca. Policija je u prvi mah optužila Raminog brata Omrija, koji je sedeo u svečanoj loži, da je putem mobilnog telefona upravljao dronom, ali se kasnije ispostavilo da on s tim nije imao veze. Događaj je izazvao višednevnu antialbansku histeriju u medijima.

Od tada su odnosi Rame sa premijerom (sada predsednikom) Aleksandrom Vučićem na klackalici. Najnoviji povod za svađu je nedavna Ramina izjava da će Albanija, ako dođe do zastoja u evropskim integracijama, težiti stvaranju "male unije" sa Kosovom i ostalim pretežno albanskim teritorijama. Kada se ne svađaju, Rama i Vučić se dogovaraju o izgradnji auto-puta Beograd–Tirana (tačnije Beograd–Priština, jer je odatle do Tirane auto-put već izgrađen).

DENIS ZVIZDIĆ

Arhitekta po obrazovanju i visoki funkcioner Stranke demokratske akcije, od 2015. je predsedavajući Veća ministara Bosne i Hercegovine. Ova funkcija, međutim, samo donekle korespondira sa funkcijom premijera, jer su po Dejtonskom sporazumu ovlašćenja ovog tela znatno manja od ovlašćenja entitetskih vlada, pa čak i od ovlašćenja troročlanog Predsedništva BiH.

Zvizdić važi za pristojnog, skromnog čoveka, koji radije prepušta drugima da se svađaju i retko se upušta u sporove u četvorouglu Sarajevo – Banjaluka – Beograd

Zapadnog Balkana

Zoran Zaev Foto: Tanjug

– Zagreb. U januaru ove godine bio je u poseti Beogradu, koja je ocenjena kao uspešna i protekla je bez ikakvih incidenata. Glavna tema razgovora bio je projekat auto-puta Beograd–Sarajevo, ali dve strane nisu uspele da se slože oko trase.

ALEKSANDAR VUČIĆ

Tokom briselske večere još uvek premijer, ove nedelje već predsednik Srbije. U očima dobrog dela međunarodne zajednice i sopstvenim, glavni faktor mira i stabilnosti u regionu. U očima većine komšija, prznica i slabo prikriveni nacionalista.

DUŠKO MARKOVIĆ

Bivši dugogodišnji šef tajne službe i čovek od najvećeg poverenja Mila Đukanovića, premijer Crne Gore od 1. novembra prošle godine. Izbori u Crnoj Gori protekli su u senci navodnog pokušaja državnog udara i atentata na Đukanovića u režiji agenata ruske obaveštajne službe koji su delovali iz Srbije. Uprkos tome što je u celoj aferi krupnu ulogu imala i grupa srpskih nacionalista, uključujući i bivšeg komandanta Žandarmerije Bratislava Dikića, sve to nije poremetilo načelno dobre odnose na relaciji Beograd–Podgorica. Ako se ne računa mali spor oko utvrđivanja granice sa Kosovom, Crna Gora održava korektne odnose sa svim svojim susedima, a njen nedavni ulazak u NATO pozdravili su Albanija, Kosovo i Hrvatska, dok je Srbija bila uzdržana.

Marković je dan posle briselske večere dospeo u žižu svetske javnosti kada ga je nakon samita NATO-a u Briselu američki predsednik Donald Tramp grubo odgurnuo u stranu kako bi stao u prvi red za slikanje. Marković je incident opisao kao "bezazlen".

ZORAN ZAEV

Šef makedonskih socijalista doputovao je u Brisel kao mandatar, jer je tek ove nedelje stigao da formira vladu i preuzme premijersku funkciju. Za ovo mesto se izborio nakon višenedeljne krize tokom koje je njegov prethodnik Nikola Gruevski iz VMRO-DPMNE odbijao da preda vlast novoformiranoj koaliciji socijalista i albanskih partija, tvrdeći da Zaev uz pomoć Albanaca namerava da raskomada Makedoniju. Upad naoružanih pristalica Gruevskog u makedonsko Sobranje 27. aprila, kojom prilikom je nekoliko poslanika, uključujući Zaeva, pretučeno, označio je vrhunac krize. Tek nakon usredsređenog pritiska Vašingtona i Brisela, Gruevski je pristao da se povuče.

Beograd se, kao i zvanična Moskva, od početka krize bezuslovno svrstao na stranu Gruevskog, optužujući Zaeva da je marioneta Džordža Sorosa, zapadnih tajnih službi i velikoalbanskih nacionalista. Zaev je dolio ulje na vatru optužujući Vučića za nacionalizam, ali ni njegovo naknadno izvinjenje nije dovelo do normalizacije odnosa.

Vučić je posle briselske večere rekao da je nakon direktnog kontakta sa Zaevom došlo do izvesnog približavanja, ali je odmah nakon toga buknula afera oko prisustva Gorana Živaljevića, zvaničnog predstavnika srpske Bezbednosno-informativne agencije u Makedoniji, u Sobranju tokom upada batinaša, kao i njegovih veza sa nekim makedonskim političarima. Sudeći po izjavi Ivice Dačića, v.d. premijera Srbije, u utorak 30. maja, da je "u osnovi krize u Makedoniji agresivna aktuelizacija projekta 'Velike Albanije'", Zaeva u Beogradu i dalje smatraju albanskim trojanskim konjem i odnosi sa Skopljem će ostati zategnuti.

ISA MUSTAFA

Lider Demokratskog saveza Kosova (LDK) od 2010, a premijer od 2014, Mustafa je u Briselu praktično završio svoju političku karijeru. Kao naslednik Ibrahima Rugove nije uspeo da revitalizuje okoštalu strukturu LDK, a kao premijer je od početka svirao drugu violinu u odnosu na koalicionog partnera Hašima Tačija, kosovskog predsednika i lidera Demokratske parije Kosova (DPK). Nakon što je Tači napustio koaliciju i tako izazvao prevremene izbore, Mustafa je objavio da se neće ponovo kandidovati za premijera.

Vučić je nakon večere rekao da će Ramuš Haradinaj, Tačijev novi koalicioni partner, verovatno biti izabran za novog predsednika Vlade Kosova, i da će to predstavljati prepreku za normalizaciju odnosa Beograda i Prištine i nastavak briselskog dijaloga, jer Haradinaja u Srbiji smatraju ratnim zločincem i ubicom. Sa druge strane, posmatrači ocenjuju da kontakti na predsedničkom nivou neće biti ozbiljno ugroženi, s obzirom da su Vučić i Tači odavno dobro uigran tim. ¶

DEJAN ANASTASIJEVIĆ

Za kralja, otadžbinu i tri pečena pileta

Sud je poklonio veru iskazu predlagača, unuci Vesni Kalabić, nalazeći da je isti dat jasno, logično i uverljivo, na osnovu saznanja koje je dobila od majke, odnosno bake... Kako se veli, sud nije bio nadležan da se bavi utvrđivanjem da li je Nikola Kalabić bio odgovoran za izvršenje krivičnih dela koja po svojim obeležjima predstavljaju ratne zločine

Viši sud u Valjevu, sudija dr Dragan Obradović, u predmetu rehabilitacije pok. Nikole Kalabića, iz Valjeva, po predmetu podnetom od strane predlagača, unuke Vesne Dragojević, a sada Kalabić, iz Valjeva, nakon održane javne rasprave, u prisustvu predlagača, i njenog punomoćnika, i zastupnika Republike Srbije, višeg javnog tužioca u Valjevu, i izvedenih dokaza, doneo je Rešenje: Usvaja se zahtev za rehabilitaciju pokojnog Nikole Kalabića, rođenog 20. 12 1906. god. u mestu Podunavlju, kod Dervente u Bosni, proglašen kao nestalo lice za umrlo lice, i kao dan smrti utvrđen je 19. 01. 1946. god. koji zahtev je podnet od njegove unuke Vesne Dragojević, a sada Kalabić.

Rešenje dalje veli: rehabilituje se sada pok. Nikola Kalabić, biv. iz Valjeva, tako što Viši sud u Valjevu utvrđuje da su Odluke državne komisije za utvrđivanje ratnih zločina okupatora i njegovih pomagača tokom drugog svetskog rata, kao i odluke Zemaljske komisije za utvrđivanje ratnih zločina okupatora i njihovih pomagača tokom Drugog svetskog rata, kao i Rešenje Sreskog suda u Mionici, od 11. 09. 1946. kojim je sada pok. Nikoli Kalabiću konfiskovana imovina, ništavne od trenutka donošenja, i da su ništavne sve pravne posledice ovih odluka. Rehabilitovano lice se smatra neosuđivanim.

Protiv ovog rešenja može se izjaviti žalba Apelacionom sudu u Beogradu. Viši javni tužilac u Valjevu najavio žalbu.

ULOGA MIJAJLA

Gore navedeno je citat iz Rešenja o usvajanju zahteva za rehabilitaciju Kalabića, potpisao sudija dr Dragan Obradović, koje ima 36 strana. Da se kaže da je pre godina pet Vesna Dragojević podnela zahtev za rehabilitaciju svog dede Nikole Kalabića, komandanta Gorske kraljevske garde, uverena "da će se razotkriti sve gnusne laži koje su o njemu širili komunisti, da je bio izdajnik, koljač, pijandura, gibaničar i prostak... jer Nikola je bio častan, obrazovan, pošten i kulturan čovek". Pre Zahteva za rehabilitaciju, na zahtev unuke, Osnovni sud u Valjevu je proglasio Kalabića mrtvim, jer je prihvaćeno svedočenje Mijajla Danilovića, iz Gornjeg Milanovca, koji je pod zakletvom izneo da je Kalabić ubijen od OZNE, u pećini reke Gradac, na Bogojavljenje 1946. iz čega unuka, kao predlagač Zahteva za rehabilitaciju, izvela zaključak da nije mogao da izda svog komandanta Dražu Mihailovića, kao što mu se spočitava, jer je ubijen pre njegovog hapšenja.

NENADLEŽAN ZA RATNE ZLOČINE: Viši sud u Valjevu
Foto: D. Todorović

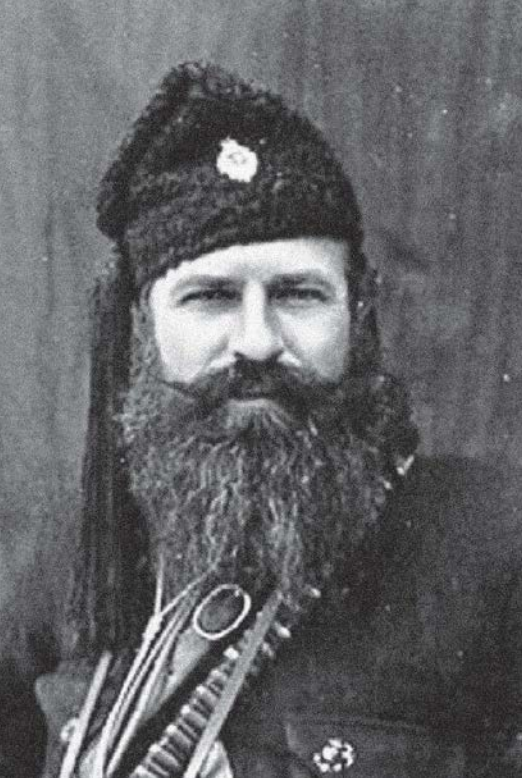
Da se navede da je Nikola Kalabić jedan od sinonima za četnički pokret Draže Mihailovića, koji je bio komandant njegove najelitnije jedinice. Kalabića rat zatiče u Valjevu, na mestu geometra, sa nogom u gipsu, ustaje iz postelje i priključuje se četnicima Koste Pećanca. Kad ga je žena, po svedočenju unuke Vesne, pitala, Gde ćeš Nikola, ostavljaš me samu sa dvoje dece, samo je odgovorio, Preči su mi kralj i otadžbina, i otišao u neizvesnost. Od Pećanca odlazi kod Draže Mihailovića, gde postaje komandant Prateće čete, potom komandant Gorske kraljeve garde.

Istorija i predanje, ali i svedoci, kažu da je bio preke naravi, te da su njegove jedinice izvršile brojna ubistva, ne samo partizana, već i civilnog stanovništva. Pripisuje mu se i pokolj civilnog stanovništva u selu Vranić, nedaleko od Beograda, gde se nalazi Spomen dom, sa imenima 72 žrtve, među kojima ima i dece. U maju 1943. Kalabićevi četnici su, u Balinoviću kod Valjeva, živog ispekli Živana Đurđevića, koji je proglašen narodnim herojem...

Izvori govore i da je izdao svog voljenog komandanta, sarađivao je u operaciji hvatanja Draže Mihailovića. Istoričar Venceslav Glišić ostavio je zapis da mu je Aleksandar Ranković poverio da su on i Krcun, sa Kalabićem, pojeli tri pileta, kada su mu obećali život, a on njima pomoć u hvatanju Draže. Ne zna se gde je, i kako, završio, da li su ga ubili zaštitnici, ili je sklonjen kao zaštićen svedok.

Kao što rečeno, proces rehabilitacije trajao pet godina, rešenje o rehabilitaciji ima 36 stranica. Navedene reči punomoćnika predlagača rehabilitacije, da Nikola Kalabić nikada nije, bilo kojom krivičnom presudom, oglašen krivim i osuđen, da je jedina odluka, u kojoj je on oglašen za narodnog neprijatelja, rešenje sreskog suda u Mionici o konfiskovanju imovine... Da se zbog svega navedenog uvaži zahtev za rehabilitaciju Nikole Kalabića, i da se utvrdi da je on suštinski žrtva iz "nacionalnih ideološko-političkih razloga."

Lično svedočio istoričar dr Bojan Dimitrijević, pismeno istoričar Miloslav

ZLOGLASNI ČETNIČKI VOJVODA I DANAŠNJI POČETNICI: Nikola Kalabić (gore); unuka Nikole Kalabića, Vesna, na Ravnoj gori 2011. (desno)
Foto: *wikipedia.org;* D. Todorović

Samardžić. Dimitrijević predložio da sud donese rešenje i rehabilitaciji, "kojim se utvrđuje da su odluke Državne komisije za utvrđivanje ratnih zločina okupatora i njegovih pomagača tokom Drugog svetskog rata, i to 7 precizno navedenih odluka, kao i 4 odluke Zemaljske komisije za utvrđivanje ratnih zločina... Ništavne od njihovog donošenja, kao i da su ništavne njihove pravne posledice, a da se pok. Nikola Kalabić smatra neosuđivanim...

Istoričar Dimitrijević naveo i "da mu nije poznato niti iz jednog istorijskog dokumenta, koji je imao priliku da vidi u Istorijskom arhivu, odnosno u Vojnom arhivu, ni jedan dokument koji potvrđuje da je Nikola Kalabić osuđen od bilo kog suda posle maja 1945"... "kao i da nije našao ni jedan podatak koji Nikolu Kalabića označava kao narodnog neprijatelja ili ratnog zločinca"...

Sud je "poklonio veru" iskazu istoričara, kao što je "poklonio veru iskazu predlagača Vesne Kalabić, nalazeći da je isti dat jasno, logično i uverljivo, na osnovu posrednih saznanja koje je predlagač dobila od majke, odnosno bake, s obzirom da sama nije bila rođena u spornom periodu".

NEZAVISNA VLAST

U obrazloženju Rešenja o rehabilitaciji je navedeno da su Odluke Državne komisije nezakonite, sa procesno-pravnog stanovišta prema važećim propisima kada su donete, te da je navedenim odlukama postupljeno suprotno tada važećim zakonima i Ustavu zemlje (tada važeći Zakonik o krivičnom postupku za Kraljevinu Jugoslaviju od 16. februara 1929. godine garantovao je stranci da učestvuje u postupku...)...

U obrazloženju se navodi da se sud u ovom postupku nije upuštao u pitanje da li je Nikola Kalabić bio uhapšen od strane pripadnika OZNA, da li je izdao Dražu Mihailovića, ili ne, jer to nije pitanje od značaja za predmet ove rehabilitacije. Kako se veli, sud nije bio nadležan da se bavi utvrđivanjem tih činjenica, kao ni činjenicama da li je Nikola Kalabić bio odgovoran za izvršenje krivičnih dela koja po svojim obeležjima predstavljaju ratne zločine, ili ne, niti da donese svoje zaključke o tome. Nadležnost suda se iscrpljuje u oceni kakva je pravna snaga Državne komisije, koje su donete u odnosu na Nikolu Kalabića...

I pored rešenja na 36 strana, novinar im'o nameru citira živu reč gospodina sudije, dr Dragan Obradovića, no bio uskraćen, jerbo gospodin sudija objasnio da rešenje nije pravosnažno, te da ne može ništa da komentariše.

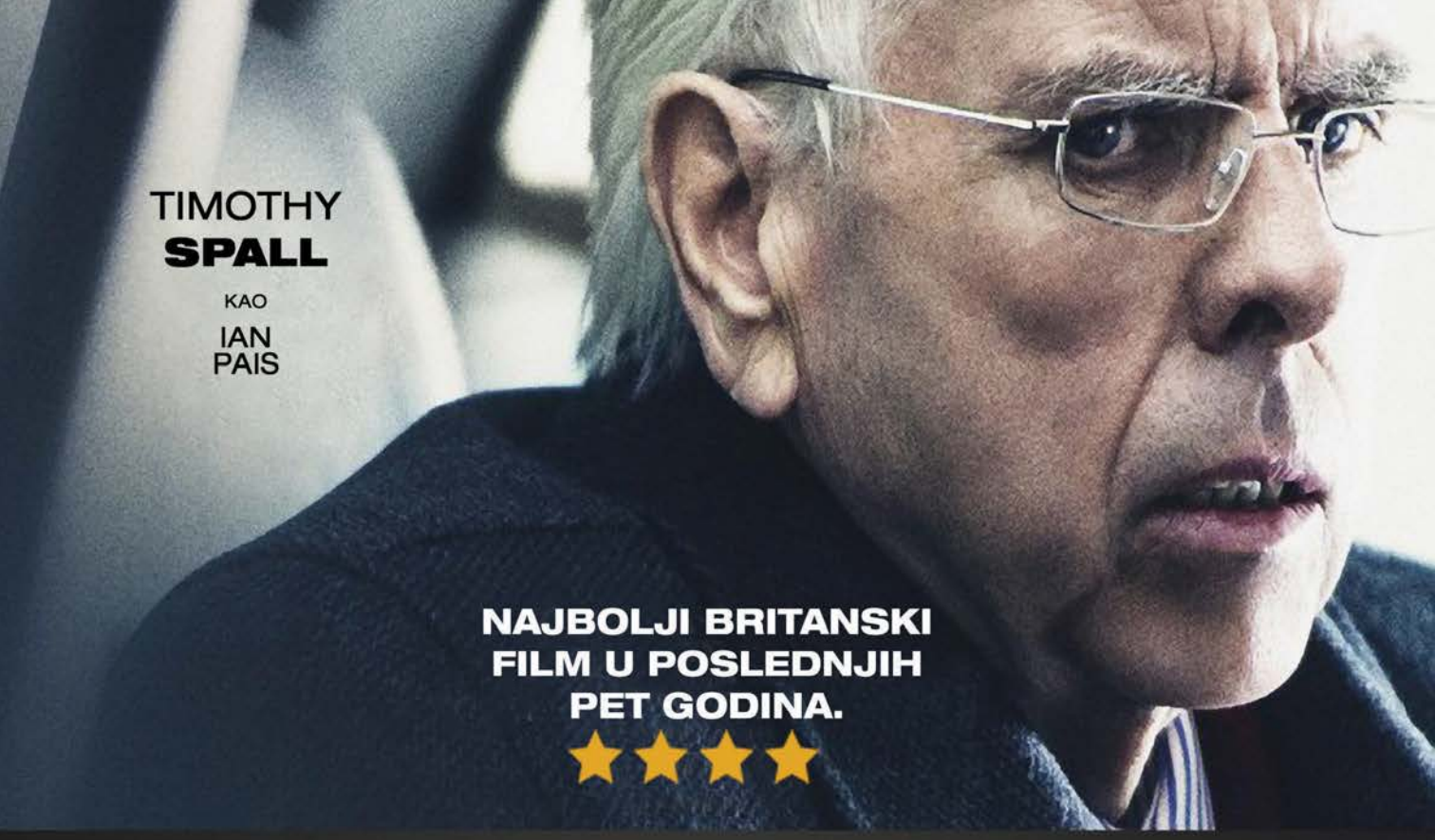
Čim mediji javili da Kalabić rehabilitovan, javila se od mnogo čega nezavisna izvršna vlast. Potpredsednik vlade Dačić poručio da je rehabilitacija Kalabića sramota za Srbiju. Potpredsednik SPS-a, istoričar Predrag Marković, bio širi i regionalniji, Gorska garda pod komandom Kalabića je ostavila jedan od najkrvavijih tragova tokom građanskog rata, rehabilitacija je sramota i olakšaće proglašenje Alojzija Stepinca za sveca.

Vulin bio nezavisniji, nije pominjao Stepinca, po njemu je pokušaj rehabilitacije Nikole Kalabića sraman i uvredljiv. Izrazio nadu da će apelacioni sud odbiti ovakvu presudu, i doneti onu koja će poštovati istoriju.

Im'o šta kaže još jedan potpredsednik Vlade, gospodin dr Nebojša Stefanović, koji baš nezavisno naglasio da se ne meša u rad sudova, ali da lično smatra da je presuda o rehabilitaciji sramna, dodajući da je jedina pozitivna stvar u svemu što presuda nije pravosnažna. Još posebno naglasio da smo mi zemlja i narod koji gaje antifašističku tradiciju, što nas razlikuje od mnogih u regionu, koji su bili na strani fašističke Nemačke, i onda kad se srpski narod borio za slobodu. I naglasio, da ne bude zabune, u tome je razlika između nas i Hrvatske...

Ako se pitate kome sve ovo treba, odgovor bi bio politici, ponajpre onima u njoj koji su potrčali da rehabilitaciju Kalabića javno proglase za sramotu. Zato za kraj reči istoričara, akademika Ljubodraga Dimića, koje su preneli drugi mediji: Istinu o prošlosti ističe istorija, a ne razni sudovi i saveti. Svaki ovaj proces predstavlja vannaučno nasilje, i ova revizija prošlosti verovatno je moguća pravno, ipak, jedno je pravo, a drugo istorija. O svima koje bilo koja vlast pokušava vannaučno da rehabilituje, na kraju će istorija dati sud, nije bitno ko je u pitanju. ¶

DRAGAN TODOROVIĆ

NAJBOLJI BRITANSKI
FILM U POSLEDNJIH
PET GODINA.

★★★★

INSPIRISANO ISTINITIM DOGAĐAJIMA

PUTOVANJE

FREDDIE HIGHMORE TOBY STEPHENS I JOHN HURT

REŽIJA NICK HAMM

INSPIRATIVAN FILM O
NAJNEOBIČNIJEM
PRIJATELJSTVU.

★★★★

U BIOSKOPIMA OD 8. JUNA

Nemam veze sa helikopterom

Vučić zatvara krug, "Vreme" br. 1377

U tekstu koji govori o helikopterskoj nesreći koja se dogodila u noći između 13. i 14. marta 2015. godine, između ostalog se kaže: "Iako je istraga utvrdila da za ovo niko nije odgovoran, u javnosti je ostala sumnja da su posada, majka i dete žrtvovani zbog želje dvojice ministara – Zlatibora Lončara i Rasima Ljajića – da ih kamere snime kako dočekuju spasioce na aerodromu i da je Gašić, kao ministar odbrane, u tome učestvovao. Niko od pomenute trojice nije prihvatio ni moralnu ni političku odgovornost, a Gašić je navodno posle svega poklonio Lončaru model helikoptera – za uspomenu i dugo sećanje."

Sa Anastasijevićem ću se svakako sresti na sudu, gde ćemo i on i ja imati priliku da pokažemo svoju (ne)odgovornost. Ali, zbog čitalaca "Vremena", želim da ukažem na nekoliko činjenica:

Imenovanja

VUČIĆ ZATVARA KRUG

Imenovanjem novog direktora BIA ubrzava se proces srastanja države Srbije i vladajuće stranke u jedinstvenu celinu. Ipak, u kom god pravcu bude pošlo da vodi BIA, Gašić će, kao i njegovi prethodnici, biti u položaju kapetana kome je na upravljanje upravo povereno guvarski brod za posadom koja ne voli da joj se komanduje i kojoj ne smu da okrene leđa

Gašićeva politička i privatna bliskost sa Vučićem obezbediće novom direktoru neophodnu političku zaleđinu da u službu uvede kakav-takav red, kaže za "Vreme" jedan iskusni operativac koji razumljivo želi da ostane anoniman: "Za početak, moći će da presreće bočne kanale koji idu prema raznim političarima iz Vučićevog okruženja i sebe kontroliše i razdire"

1. Niko i nikada me nije povezao sa ovom tragedijom, osim Anastasijevića. Verovatno iz razloga lične mržnje, jer drugi, racionalni motiv ne postoji. To čak nisu uradili ni moji najljući politički protivnici u Sandžaku, zato što svi znaju da sam u svemu učestvovao koliko, recimo, i sam Anastasijević. Znači nimalo.
2. U vreme tragedije nalazio sam se u Novom Pazaru, tako da nisam ni mogao biti na aerodromu i "tamo dočekati spasioce", kako tvrdi Anastasijević.
3. Prvi put sam saznao da je bolesna beba transportovana za Beograd upravo u Novom Pazaru, u kafiću "Pendik", dok sam sedeo sa prijateljima, po dolasku iz Beograda. U tom trenutku niti sam znao o kojoj bebi se radi, niti sam imao bilo koju drugu informaciju vezanu za njen transport. Niko me, dakle, nije kontaktirao, zvao ili tražio pomoć. Da je to neko uradio, sasvim sigurno bih učinio sve da pomognem koliko mogu u tom trenutku, pa i da pozovem kolege ministre. Ali to nisam mogao da uradim, jer ništa ni znao nisam.
4. Za pad helikoptera i pogibiju sedmoro ljudi saznao sam tek sutradan ujutru, kada sam pročitao prve vesti. Pozvao sam tadašnjeg gradonačelnika Novog Pazara Meha Mahmutovića, koji mi je rekao da su među poginulima i radnici novopazarske bolnice Mićo Veselinović i doktor Dževad Ljajić, moj rođak, a pre svega prijatelj.
5. Spreman sam da idem na poligrafsko ili bilo koje drugo ispitivanje o svim navodima koje sam izneo. Spreman sam da dam saglasnost da se provere svi moji telefonski razgovori i poruke za dane pre, u vreme i posle nesreće. Takođe sam spreman da se povučem sa svih javnih i političkih funkcija za sva vremena, ukoliko Anastasijević iznese ijedan argument da ovo što sam rekao nije tačno. Jer ovo nije pitanje ni moralne ni političke odgovornosti, već pitanje čistog obraza. ¶

Rasim Ljajić

jdp.rs

JUGOSLOVENSKO DRAMSKO POZORIŠTE

REPERTOAR JUN 2017.

PREMIJERA

Luiđi Pirandelo

TAKO JE (AKO VAM SE TAKO ČINI)

Režija Jagoš Marković

Scena „Ljuba Tadić"

4. Nedelja u 20.00	TAKO JE (AKO VAM SE TAKO ČINI) - premijera
5. Ponedeljak u 20.00	TAKO JE (AKO VAM SE TAKO ČINI)
6. Utorak u 20.00	POD ŽRVNJEM
7. Sreda u 20.00	DON ŽUAN
8. Četvrtak u 20.00	GOSPOĐICA
9. Petak u 20.00	ŠVABICA
11. Nedelja u 20.00	HOTEL SLOBODAN PROMET
12. Ponedeljak u 20.00	SUMNJIVO LICE
13. Utorak u 20.00	UOBRAŽENI BOLESNIK
14. Sreda u 20.00	HOTEL SLOBODAN PROMET
16. Petak u 20.00	FAUST (SNG Drama, Ljubljana, Slovenija) sa srpskim titlom
17. Subota u 20.00	SLUČAJNA SMRT JEDNOG ANARHISTE
18. Nedelja u 20.00	SKAKAVCI*
19. Ponedeljak u 20.00	TAKO JE (AKO VAM SE TAKO ČINI)
20. Utorak u 20.00	HAMLET
21. Sreda u 20.00	TAKO JE (AKO VAM SE TAKO ČINI)
22. Četvrtak u 20.00	UNOSNO MESTO
23. Petak u 20.00	HAMLET*
24. Subota u 20.00	TAKO JE (AKO VAM SE TAKO ČINI)
25. Nedelja u 20.00	TARTIF
26. Ponedeljak u 20.00	DON ŽUAN

JDP titluje predstave na engleski jezik (*)

Studio JDP

8. Četvrtak u 20.30	MARKS U SOHOU (nezavisna produkcija)
9. Petak u 20.30	MARKS U SOHOU (nezavisna produkcija)
10. Subota u 20.30	DOK NAS SMRT NE RAZDVOJI (nezavisna produkcija „Radionica integracije")
14. Sreda u 20.30	U AGONIJI (nezavisna produkcija „Beoart 2015")
20. Utorak u 20.30	WHAT THE FUCK ARE WE DOING HERE? (nezavisna produkcija „Mikser House", predstava je na engleskom jeziku bez prevoda)

50% POPUSTA

za kupovinu ulaznica na dan predstave

DOSTAVLJAMO VAM ULAZNICE NA ŽELJENU ADRESU!

Vaš lični blagajnik 069 26 44 447

Radno vreme blagajne:
ponedeljak - subota
10h - 15h i od 17h do početka predstave
nedelja od 17h do početka predstave
Tel. 011 30 61 957 / 011 26 44 447
Kralja Milana 50

Beograd www.beograd.rs

Raiffeisen BANK

Disciplinovanje bližnjeg svog

Zastrašujuća je činjenica da crkveni velikodostojnici smatraju da je, bez obzira na stanje u društvu, državi i među vernicima, najveći problem koji imaju, odnosno koji veruju da Crkva ima, to što je nekolicina profesora Beogradskog univerziteta rekla da je teorija evolucije jedina trenutno naučno prihvaćena

"Ako bismo želeli da steknemo sve znanje, i religijsko i svetovno, to bi nas potpuno ugušilo i onemogućilo nas da to znanje nađemo u spisima onih koji su živeli pre našeg vremena. Mi možemo iz tih spisa izvući pravo znanje o svim mogućim stvarima za kojima tragamo", piše, inače veoma obrazovani, jerusalimski patrijarh Nektarije (1661–1669) u 17. veku, kao odgovor na novine koje je uvela Reformacija, ali i na, kako navodi, pogrešne, varljive i opasne naučne inovacije koje je ranije izneo italijanski naučnik Galileo Galilej. Drugim rečima, odgovor na svako pitanje krije se u prvim vekovima naše ere, tvrdio je ovaj crkveni velikodostojnik. Inače, Galilej se, pod pretnjom inkvizicije, nekoliko decenija pre toga, već odrekao heliocentrizma, ali je i pored toga osuđen na kućni pritvor u kojem je ostao do kraja života uz obavezu da čita pokajničke psalme. Tek 1992. papa Jovan Pavle II izrazio je kajanje zbog ophođenja Rimokatoličke crkve prema Galileju, priznavši da je naučnik bio u pravu. Naslov u "Njujork tajmsu" je glasio otprilike ovako: "Vatikan kaže: ipak se okreće".

Zašto se toga sećamo danas?

SRBIJA 2017. AD

U saopštenju nedavno završenog zasedanja Svetog arhijerejskog sabora SPC-a kaže se, između ostalog, da je razmotren jedan "izlišan i u suštini besmislen problem". Reč je, nastavlja se tamo, o uplitanju profesora Pravoslavnog bogoslovskog fakulteta u Beogradu u javnu raspravu o Darvinovoj teoriji evolucije, "što je u medijima horski proglašeno za podršku darvinizmu u njegovom najgorem izdanju". Konačno, Sabor je bio dovoljno milostiv da prihvati da su potpisnici tog teksta ipak ispovedili autentičnu hrišćansku veru u Boga Tvorca. Rekao bi čovek da su je se u nekom trenutku bili odrekli, pa su je morali ponovo ispovedati.

Pa, otprilike ništa od navedenog nije tako.

Javna rasprava o teoriji evoluciji, koja je nastala na Darvinovim osnovama ali je potom razvijana, podstaknuta je peticijom grupe građana čija argumentacija neodoljivo podseća na ideologiju kreacionizma fundamentalnih američkih protestanata.

U Crkvi se bude neki novi glasovi. Svesni vremena u kojem žive, obrazovani i umereni. Učestvuju u javnosti, govore o društvenim problemima. Nažalost, dobar deo članova Sabora ne shvata da se na taj način Crkva polako vraća u društvo. Konačno, pitanje je samo da li oni uopšte i žele da se to dogodi

Ako je sama peticija bila zasnovana na religijskim idejama, ako ju je potpisalo i pet sveštenika, a jeste, šta je onda sporno u ideji da se dvanaest teologa, akademskih građana, obrati javnosti da izraze svoj stav? Kako je objasnio jedan od potpisnika: "Zadatak teologa, činilo nam se, u ovom kontekstu bio je da se odbrani teologija od onoga šta smatramo da nije valjana teologija."

Stoga bi izlišna i besmislena bila tišina koja se izgleda u crkvenoj jerarhiji najviše i poštuje.

Ukratko, u stavu profesora ističe se da je teorija evolucije, bez obzira na prigovore koji joj se mogu uputiti, jedina "trenutno naučno prihvaćena teorija koja objašnjava razvoj života na zemlji", te da je poznato kako se menjanju naučne teorije – ne kroz peticije, već novim naučnim saznanjima. Zatim, kaže se da Sveto pismo nije udžbenik niti arbitar bilo koje naučne discipline, uz zaključak da hrišćanska vera u Trojičnog Boga, koji je slobodni tvorac sveta i života, uopšte nije nužno u sukobu sa teorijom evolucije i da, kao što hrišćansko tumačenje Svetog pisma nije alternativa biologiji, tako ni biologija ne nudi valjanu religijsku alternativu hrišćanskom učenju. Vladika Maksim, koji je takođe bio među potpisnicima, rekao je u jednom kasnijem intervjuu: "Naše stanovište je da je izbor između teorije evolucije i vere u Tvorca, biologije i teologije, biologije i veronau-

SAOPŠTENJA UMESTO DIJALOGA:
Sveti arhijerejski sabor SPC

ke, lažan izbor. Sasvim je moguće, štaviše neophodno, biti hrišćanin koji prihvata i jedno i drugo."

Drugim rečima, nije bilo potrebe da potpisnici teksta ispovedaju autentičnu hrišćansku veru, kako stoji u saborskom saopštenju, jer ništa drugačije ranije nisu ni tvrdili.

Konačno, izjavu da je u medijima ovaj stav poslužio za podršku darvinizma u njegovom najgorem obliku, lako je opovrgnuti čitanjem većeg broja članaka u dnevnoj i nedeljnoj štampi. Ta štampa je prenela saopštenje teologa, uključivši i deo o Bogu kao tvorcu, o potrebi da se biblijski narativ izučava u okviru veronauke, filozofije, književnosti, a stiglo je i više iskrenih pohvala na račun Crkve nego što je stiglo u poslednjih nekoliko godina ukupno. Bilo je to jedan nov i osvežavajući glas koji dolazi iz ovdašnje teološke sfere.

Konačno, Sabor je zaključio da cela rasprava uopšte nije bila potrebna. Dobro, samo je pitanje kome.

NOVI GLASOVI I STARA JERARHIJA

Sudeći po pisanju dnevne štampe, saborske rasprave bile su veoma žustre. Mitropolit Amfilohije i vladika Irinej bački čak su tražili da potpisnici dobiju otkaze. Srećom, ovako daleko se nije išlo.

Zastrašujuće zvuči činjenica da crkveni velikodostojnici smatraju da je, bez obzira na stanje u društvu, u državi, među vernicima, najveći problem koji imaju, odnosno koji veruju da Crkva ima, to što je nekolicina profesora Beogradskog univerziteta – koji po Zakonu o autonomiji Univerziteta imaju pravo na slobodu naučnoistraživačkog rada te objavljivanje i javno predstavljanje naučnih rezultata – kazala da je teorija evolucija jedina trenutno naučno prihvaćena, s naglaskom i na trenutno i na naučno. A sudeći po vremenu koje su na to potrošili u saborskim zasedanjima i besu koji su pokazali, deluje da je tako.

Sporno je što moćni episkopi smatraju ovakav stav neprihvatljivim, ali je još mnogo spornije to što hoće da kažnjavaju one koji su uz svoje ime izneli svoje mišljenje.

Gledano iz mračnijeg ugla, neko će reći, kakav vrh države, takav je izgleda i vrh crkve – u pokušaju da nametne strah i postavi poslušnost kao vrhovnu i najveću vrednost. Malo hrišćanske, bratske ljubavi ne bi bilo na odmet ne samo na rečima već i u životu. Gledano iz vedrijeg ugla, možda je ovo samo mali deo jednog dugog procesa u kojem će crkvena jerarhija shvatiti da je i Crkva deo društva sa svim dobrim stranama i izazovima koje to donosi – što podrazumeva da novinari nisu neprijatelji, ali i ne postoje samo da bi prenosili njihove poruke, da je pravo na različito mišljenje i iskazivanje istog civilizacijska tekovina koju valja poštovati i da opšte dobro traži i dijalog i samorefleksiju, a ne isključivo upiranje prstom u drugog.

U Crkvi se bude neki novi glasovi. Svesni vremena u kojem žive, obrazovani i umereni. Učestvuju u javnosti, govore o društvenim problemima. Nažalost, dobar deo članova Sabora ne shvata da se na taj način Crkva polako vraća u društvo. Konačno, pitanje je samo da li oni uopšte i žele da se to dogodi.

Sabor se inače u dobroj meri osvrnuo i na delovanje nekadašnjeg vladike Artemija i njegove raskolničke družine koja izgleda postaje sve veća, te je pozvao vernike da se vrate na pravi put. Možda bi bilo dobro da pojedini crkveni velikodostojnici prestanu samo da saopštavaju, i da počnu ponekad i da razgovaraju. Dijalog sa drugima i unutar Crkve, dijalog sa savremenim društvom i naukom značio bi da se toga ne plaše i da, ako ništa drugo, razmišljaju o misiji. Jer kako drugačije širiti svoje učenje, za koje veruješ da je ispravno, ako ne kroz razgovor? Neki drugačiji metodi širenja verskih učenja su srećom prevaziđeni.

Šta je najveća dobit i najveća opasnost nedavnih unutarcrkvenih previranja? Dobit je što javnost shvata da Crkva nije svedena samo na jedan kruti, neadekvatni, autistični glas. Opasnost je da to shvatanje članovi Crkve mogu da plate preskupom cenom. Opasnost je i da će se poslati poruka da je svaki razgovor, pa čak i stav, koji nije horski, kako stoji u onom saopštenju, "izlišan i besmislen".¶

SONJA ŽIVKOVIĆ

Fotografije: Majda Sikošek

Zidanje Beograda na Bojani

Segment Unutrašnjeg magistralnog prstena od Buvljaka do Tošinog bunara nije završen, a trebalo je do početka maja; nije završen prilaz železničkoj stanici Prokop, a za koji dan će iscuriti rok; tramvajski koridor ispod petlje u Radničkoj je i Bog zaboravio; fontana na Slaviji skoro pa je gotova, ali sa zakašnjenjem od mesec dana; kružni tok na istom mestu i Bulevar oslobođenja kasni najmanje mesec dana; rekonstrukcija/dogradnja garaže i popločavanje Obilićevog venca oteglo se u blatu ili prašini ko gladna godina; na Kosančićevom vencu je stalo – sa obe strane ulice kojom jedino može da se prođe stoje hrpe grubo tesanog kamena, a neke cevi vire iz kanala pored gomile ilovače

Obećanja Predsednika svega u Srbiji Aleksandra Vučića, dok je još bio samo premijer, i Siniše Malog – uskoro bivšeg gradonačelnika Beograda – da će glavni grad biti veliko gradilište, obistinila su se: eno začetka one nakaze Beograda Na Vodi, eno tamo brze saobraćajnice, buduće žile kucavice, eno proširenja pešačke zone i restauracije nekadašnjeg gradskog jezgra, pa eto i fontane na najzakrčenijem saobraćajnom čvorištu i prilaza železničkoj stanici u Prokopu, svečano puštenoj u saobraćaj pre dve godine. Jedino malo smeta što je sve to, ali i još podosta toga pride, trebalo da bude završeno prošle godine u ovo doba, a još nije: sve kasni od najmanje 30, pa do 150 dana – za sad.

Probijanje građevinskih rokova može da bude iz više razloga, samostalno ili u sinergiji dva ili više njih – sve jedno je – od loše pripreme i nepotpune dokumentacije, preko previđanja očiglednog, promene planova u poslednji čas i aljkavih građevinara, do izmišljanja novih pozicija, neredovnosti isplate i/ili bankrota izvođača. Sve opcije smo dosad imali, imamo ih i sad, a kako stvari stoje, imaćemo ih sve dok gradski funkcioneri na ovaj ili onaj način – na nama je da izaberemo – ne utuve ko im je poslodavac i čijim novcem raspolažu. O novcu i strpljenju je reč.

Nekompetentnost je uobičajena pojava i o tome nema šta da se kaže – tako je kako je: partijsko zapošljavanje učinilo je svoje. Sa druge strane, nepotpuna dokumentacija i/ili pozicije koje nisu projektom predviđene, ali kad je već ašov zaboden nek ide uže kud i june, osnov su za sklapanje lepih aneksa ugovora koji znači još novca za izvođača, a kako red nalaže

GRADSKI PROJEKTANT, URBANISTA, ARHITEKTA: Aleksandar Vučić na gradilištu
Foto: Rade Prelić /Tanjug

i za onoga koji je aneks "provukao" i potpisao. Dodatni radovi mogu i da se izmisle, poput već standardnih "neucrtanih instalacija" – neidentifikovanih podzemnih objekata (NPO) koji su na svakom beogradskom gradilištu nezaobilazna su pojava, ponekad zaista.

Lepo je to onomad objasnio Aleksandar Vučić kad je obećavao primerenu kaznu svima koji su zaslužni što poslednje dane svog premijerovanja nije začinio otvaranjem za publiku najveće investicije u zdravstvu ikad – Kliničkog centra Niš, koji nikako da se završi: "Kompanija se dogovori sa ljudima iz vlasti da daju najnižu cenu na tenderu, a odmah iza toga se napravi aneks o povećanju cena za osam do deset miliona." Pametnom dosta.

Sledeći standardni izgovor – "mnogo je lošije stanje nego što smo mislili da jeste", omiljen je u visokogradnji, naročito ga vole oni koji su imali komotne rokove, a opet kasne. Pandan je NPO-ovima, a dalji sled je identičan – popravlja se projekat, traži dodatni novac, vreme odmiče, taksimetar kuca, a publika ima razumevanja ili pojma nema da se nešto (ne) gradi, pa još i docni.

Gledano kroz izgradnju i investiciono održavanje gradske infrastrukture 2016. godina kao da nije ni postojala: te godine je Vučić izabran za sve i svja, a publika se do polovine godine zamajavala kampanjom, a od polovine sastavljanjem vlade, te svođenjem parlamenta na obdanište za problematičnu decu, a za Grad ko te pita: i sledeće godine je godina.

I evo je ta godina: sve pozicije su iste, datumi su skoro pa isti, jedino se šestica premetnula u sedmicu.

Segment Unutrašnjeg magistralnog prstena od Buvljaka do Tošinog bunara nije završen, a trebalo je do početka maja; nije završen prilaz železničkoj stanici Prokop, a za koji dan će iscureti rok; tramvajski koridor ispod petlje u Radničkoj je i Bog zaboravio; fontana na Slaviji skoro pa je gotova, ali sa zakašnjenjem od mesec dana; kružni tok na istom mestu i Bulevar oslobođenja kasni najmanje mesec dana; rekonstrukcija/dogradnja garaže i popločavanje Obilićevog venca oteglo se u blatu ili prašini ko gladna godina; na Kosančićevom vencu je stalo – sa obe strane ulice kojom jedino može da se prođe stoje hrpe grubo tesanog kamena, a neke cevi vire iz kanala pored gomile ilovače. Ostale ulice liče na oranice pre drljanja.

UNUTRAŠNJI SAOBRAĆAJNI PRSTEN – LOT 1

Prvobitno, izgradnja poslednje deonice UMP-a, od Buvljaka do Tošinog bunara, trebalo je da otpočne pre dve godine u ovo doba, a da se završi do aprila prošle godine, ali nije: termin završetka je preimenovan u početak, a rok za okončanje posla 4. april ove godine, pa opet poslovi nisu gotovi. Doduše, jeste nešto, većina čak, ali ne i sve: graditelji su naišli na pistu starog aerodroma pa ih je to ukočilo. Pista je bila domaćinski urađena, nije se štedelo, pa se nagomilalo tri meseca docnje. Objašnjenje je prihvaćeno i zadat je novi rok – 21. jun kada će, kako kažu nadležni, verovatno poteći saobraćaj. Verovatno i hoće, ali samo do Omladinskih brigada, dok ono resto do Tošinog bunara, otprilike četvrtina celog poteza, nije ni načeto. »

OBEĆANJA, ZAKAŠNJENJA: Unutrašnji poluprsten (Novi Beograd)

Obilićev venac

Maršala Birjuzova

Pristupne saobraćajnice Prokopu

Ovo kašnjenje nikog nije naročito pogodilo, jer se gradi na ledini, pa nikom ne smeta. Naravno, pao je još bar jedan aneksić za razbijanje i uklanjanje stare piste i sad se radi sve u šesnaest: konstrukcija na stubovima završena je ugrubo, trenutno se udara završni sloj, ograde i sve drugo što treba, sa obe strane skoro pa završenog kolovoza u nastavku, radne mašine poravnavaju teren. Ipak, enigma kako je projektant previdео pistu – ostala je bez odgovora, i to odmah pored kompleksa poslovnih zgrada nazvanih Air-Port City, ne tek onako, već jer su taman na mestu gde su nekad bili aerodromska zgrada i hangari za avione. Pista bi morala da bude tu negde.

Oni prethodni nisu (kao) znali da ispod Južnog bulevara teče Čuburski potok, od pre pola veka sveden na kolektor, pa je stoga renoviranje ove saobraćajnice trajalo jedno šest meseci duže od predviđenog: njih je iznenadila kvadratna cev poprečnog preseka metar sa metar, a ove aerodromska pista vojnog i ujedno međunarodnog civilnog aerodroma koji je bio u upotrebi do 1962. godine, kad je civilni saobraćaj prebačen na novi – Surčinski aerodrom, a vojni u Batajnicu, e da bi se oslobodio prostor za proširenje Novog Beograda. Sledećih desetak godina delove piste na kojima još ništa nije bilo izgrađeno, koristile su generacije kandidata za polaganje vozačkog ispita za uvežbavanje osnovnih radnji sa vozilom – parkiranja, vožnju između čunova i/ili u rikverc i sve drugo što je moralo da se zna. Ovaj novinar je jedan od njih.

PETLJA U RADNIČKOJ

Sama petlja završena je poodavno, samo je preostao tramvajski koridor ispod petlje koji i dalje čeka tender i za koji, čini se, malo ko zna da i treba da se izgradi. Prvi rok je bio 2012. godine, pa je produžen za godinu dana i od tad ništa niti ima naznake da će išta i da bude, možda tek kad se Hipodrom izmesti kod Lipovičke šume, a na oslobođenom terenu iznikne poslovno-stambeni kompleks sa pripadajućim šoping molom.

SLAVIJA I BULEVAR OSLOBOĐENJA

Rekonstrukcija Slavije je na dvogodišnjoj čekalici: prvobitno je bilo najavljeno da će radovi početi na proleće 2015, istovremeno sa rekonstrukcijom Bulevara oslobođenja od Slavije do Autokomande, sa rokom od godinu dana za završetak svega. Međutim, kako je na tadašnjem tenderu posao dobio isti izvođač – "Ratko Mitrović – niskogradnja", početak rekonstrukcije Slavije bio je uslovljeni završetkom ulice Vojvode Stepe koja je, razume se, kasnila, pa je Slavija odložena za jesen iste godine, pa za proleće sledeće, jer bi (navodno) izgradnja zašla u zimu što bi moglo da dovede do probijana roka. Konačno, decembra prošle godine, usred zime kad joj vreme nije, nikla je građevinska taraba oko centralnog platoa Slavije, gradilište natkriveno šatrom i započeta gradnja čuda neviđenog – muzičke fontane, uz najavu da čim bude završena – 3. maja ove godine, započeće se i sa rekonstrukcijom kružnog toka saobraćaja, bez obzira na to što će da se zađe duboko u iduću zimu.

Tik pred završetak rekonstrukcije "Stepe", plan preuređenja "Slavije" pretrpeo je reviziju – izbrisani su pešački podzemni prolazi, kako je prethodnim projektom predviđeno, a dodata je fontana koja je, doduše bila jedna od opcija kao obaška projekat.

Gradski menadžer Goran Vesić je tad gradnju podzemnih prolaza za pešake

Ulica kralja Petra

opisao kao neracionalnu ideju, da "ko voli živ pod zemlju", da em košta, em ko će to da održava – da čisti, pere, zameni pregorele sijalice, a znamo kako to ide. Tad se već znalo da će fontana da bude prva, a resto posle.

Kao što se i očekivalo i uprkos više nego komotnom roku fontana nije završena kako je ugovoreno, a rok pomeren za 6. jun. Izgovor za docnju je standardan: bilo je hladno, ali bilo je i podzemnih instalacija za koje se nije znalo. Da je bilo hladno – bilo je, čak 35 dana temperatura nije prelazila tačku mržnjenja vode, ali da je bilo nekih nepoznatih podzemnih instalacija... pričam ti priču. Kako god da je bilo, pored toga što je cena porasla, ovo produženje roka nije mnogo uticalo na svakodnevni život Beograđana, jer saobraćaj se odvijao kao i ranije – organizovano haotično, ali će zato da kasni početak nastavka rekonstrukcije celog trga, a o Bulevaru oslobođenja da se i ne govori: kasni u startu mesec dana, a eto zime – dok inauguracija, dok protesti, pa dok vlada, pa dok vanredni izbori. Fontana je još ograđena, ali deluje završeno, samo malo da se glacne i može da zapeva. To onako, od spolja gledano.

Kosančićev venac

PROKOP – PRISTUPNE SAOBRAĆAJNICE

Izgradnja prilaza nezavršenoj, ali pre godinu i po u rad svečano puštenoj železničkoj stanici na Prokopu započeta je avgusta prošle godine, pa prekinuta kad je zahladnelo, da bi se sa poslom nastavilo početkom ove godine. Reč je o relativno kompleksnoj građevini, sa pristupom od Bulevara kneza Aleksandra Karađorđevića – podvožnjaka i rampe sa denivelisanim ukrštanjem ove dve saobraćajnice koji je skoro pa gotov – nedostaje samo finiš. Sa druge strane, na prilazu iz Ulice Dragana Mancea, rade se dve odvojene konstrukcije, od kojih će jedna biti na nasipu, a druga na stubovima. Tu se došlo negde na pola – tek je trup postavljen, rok je iscureo pre mesec dana, a o novom ni reči.

OBILIĆEV VENAC

Početak Rekonstrukcije i dogradnje javne garaže na Obilićevom vencu uveličao je svojim prisustvom uskoro bivši gradonačelnik Beograda početkom aprila prošle godine, sa rokom za završetak od deset meseci, što će reći februar ove godine. Kao što je i običaj, rok je probijen i postavljen je novi – 1. jul. Obrazloženje za ovoliko kašnjenje – 5 meseci spada u klasike – "mnogo je lošije stanje nego što smo mislili da jeste".

Rekonstrukcija garaže samo je deo šireg plana, koji obuhvata i proširenje pešačke zone na ostatak Obilićevog venca i kvartova omeđenim ulicama Cara Lazara i Topličinim vencem, od "Pevca" sve do Saborne crkve uključujući i Ulicu kralja Petra, kao i obnovu Ulice maršala Birjuzova, koja je trebalo da bude gotova do 25. decembra prošle godine, a ni pipnuta nije od kako je razbucana.

Od garaže do "Pevca" patošenje pločnika je pri kraju – preostalo je samo koja stotina kvadrata granitne podloge. »

bez duvana
za mesec dana

efikasan
ispitan
ne sadrži nikotin

www.bezduvana.rs

TABEX®
Citizin

Tabex®Citizin
Tabex®, kao aktivnu supstancu sadrži citizin, alkaloid izolovan iz biljke zlatna kiša (Cytisus laburnum L.). Mehanizam delovanja citizina sličan je mehanizmu delovanja nikotina. Primenom leka po uputstvu dolazi do postepenog prestanka pušenja, pri čemu smanju simptome apstinencijalne krize.
Tabex®, lek za oralnu primenu namenjen pušačima koji žele da ostave duvan.

Pre upotrebe detaljno proučiti uputstvo. O indikacijama, merama opreza i neželjenim reakcijama na lek, posavetujte se sa lekarom ili farmaceutom.

svako dobro Hemofarm
član STADA grupe

Palilulska pijaca – vizija

Međutim, za ono resto to ne može da se kaže, već sasvim suprotno: sve ulice su raskopane i prokopane još krajem prošle godine i tako stoje: radnika skoro da i nema, čeka se nešto, a malo ko ume da kaže šta. Obrazloženje za probijanje roka je takođe klasika: postojeće instalacije su zatečene u jako lošem stanju pa moraju da se menjaju, što prvobitnim projektom nije predviđeno, sa posebnim osvrtom na one kojih u planovima nije bilo. I ovome je rok davno iscureo pa je postavljen novi, isti kao za garažu i sve ostalo.

Za razliku od kašnjenja izgradnje brze saobraćajnice na Novom Beogradu, fontane na Slaviji, prilazu železničkoj stanici na Prokopu i tramvajskog koridora ispod petlje na beogradskoj strani Mosta preko Ade, koji nisu bitno uticali na život svakodnevni, ovo raskopavanje pa zabataljivanje najstarijeg gradskog jezgra zagorčalo je život kako stanarima tako i zaposlenima po firmama koje imaju poslovni prostor u tom ekskluzivnom delu grada: kad je suvo – prašina, kad pada kiša blato do kolena. I tako više od pet meseci: kraj se i ne nazire, a novoobećani rok liči na neslanu šalu.

KOSANČIĆEV VENAC

Restauracija Kosančićevog venca, zaštićene ambijentalne urbane celine, započeta je septembra prošle, a trebalo je da bude završena najdalje do februara ove godine, kad je trebalo da započne i izgradnja podzemne garaže.

Projektom je predviđeno da se "digne" kaldrma sa kolovoza, betonira podloga i svaki kamen da se vrati na mesto gde je i bio, isto i sa trotoarima koji su bili popločani, tako da izgleda kao što je izgledalo kad je napravljeno, da se zameni drvored i izgradi Gradska galerija, u stvari plato iznad Savske padine, odakle će jednog dana moći peške da se stigne do Beton-hale.

Naravno, ništa od toga: devet meseci od početka restauracije, ulice i fasade izgledaju kao da je upravo završeno bombardovanje. Izgovor izvođača radova prevazišao je sve dosadašnje: prvo su im smetali parkirani automobili koji nisu na vreme uklonjeni, pa je Zavod za zaštitu spomenika kulture tražio je da se laserski snime trotoari, pa se postavljanje toplovoda oteglo. Kažu da je Zavod tražio i da se sve trotoarske ploče obeleže da bi mogle da se vrate svaka na svoje mesto, što je primljeno kao ekstra zahtev, a u stvari je ono što restauracija podrazumeva – kad se ploče ponovo postave da trotoar ne liči na ono kako je bilo, nego da bude baš onako kako je bilo.

Zamena vodovodnih i kanalizacionih cevi navodno je dodatno usporila radove, a Elektrodistribucija zabiberila zahtevom da strujni kablovi ne mogu klot da se postave u podlogu, nego da moraju da se provuku kroz za to namenjene cevi, koje su morale naknadno da se nabave. Problem je bio i sa betoniranjem jedine ulice koja je kako-tako prohodna. Kažu, nije mogao beton da se sabija vibratorom, jer kuće su trošne, pa hoće da se uruše. Na kraju je zahladilo, a kad je i to prošlo, radnici se nisu vratili: kada će, niko ne zna da kaže. Sad se čeka zamena drvoreda, pa da se krene u akciju.

PALILULSKA PIJACA

Projekat rekonstrukcije Palilulske pijace podrazumeva(o) je poravnavanje sa zemljom svih postojećih objekta i izgradnju novog sa tri etaže – dve podzemne i jedna u nivou tla: garaža namenjena isključivo posetiocima pijace u podrumu. Supermarket, magacinski prostor sa hladnjačama i prostor za pripremu robe i pakovanje su u suterenu, a u nivou ulice zeleno-mlečno-mesna pijaca, odakle bi se preko blage kose rampe pristupalo galeriji sa prodavnicama suvenira i narodne radinosti, štandovima za degustaciju hrane i pića, kafe-restoranom i sve tako nešto, dok pijačni lokali poput zanatskih mesara, pekara, prodavnica "zdrave hrane" nisu ni predviđeni. Rok za izvođenje svih radova je 18 meseci od uvođenja izvođača u posao, a za početak radova određen je april ove godine.

I tako, sredinom marta svi zakupci tezgi i pijačnih prodavnica obavešteni su usmeno, onako usput, da potraže drugo mesto za prodaju svojih proizvoda, jer sredinom aprila (kao) počinje gradnja nove pijace koja će da potraje godinu i po, pa da ne bude da im nije rečeno. Kad pijaca bude izgrađena mogu da se vrate, ali na licitaciju za tezge, pa ko izlicitira – izlicitirao je, a oni koji su imali lokale ne moraju ni da dolaze.

Nešto kasnije, opet usput i usmeno, saopšteno im je da nije baš sredina aprila nego početak maja... Od tada ništa. Kako "Vreme" nezvanično saznaje, početak realizacije ovog projekta odložen je iz banalnog razloga: u troškove nije bilo uračunato izmeštanje/rekonstrukcija trafo-stanice, a kako je to skupa igračka za koju novac nije opredeljen, doduše ni projekat izrađen, na radost kupaca i prodavaca eno pijace kakva je i dosad bila. Niko ne zna da kaže kad će nova.

Za ovu godinu planirano je i renoviranje Bulevara oslobođenja od Autokomande do Trošarine, pa Ulica Jaše Prodanovića od Cvijićeve do Starine Novaka, Višnjička od Vuka Vrčevića do Bulevara despota Stefana, Mite Ružića od Bulevara kralja Aleksandra do Milana Rakića, komplet Ruzveltova i Mije Kovačevića koja je pre roka načeta, kao i saobraćajnica na Ušću od Bulevara Mihajla Pupina do Bulevara Nikole Tesle. Ovu najavu treba primiti sa rezervom, budući da je došla od Gorana Vesića, gradskog menadžera. ¶

ZORAN MAJDIN

Statistika, naša dika

***Rešiće to Bata: Vreme i mesto pretvorbe Vučića uspešno se kriju*, "Vreme" br. 1377**

Želeo bih da u duhu Vašeg profesionalizma objavite ovaj tekst, ne kao odbranu na pojedine insinuacije o pouzdanosti statističkih podataka, već kao tekst koji će čitaocu omogućiti da sagleda gde je statistika danas viđena očima međunarodnih organizacija i evropske statistike – Evrostata.

Republički zavod za statistiku je u prethodnom periodu ostvario veliki napredak u procesu harmonizacije sa Evropskom unijom. Taj napredak je prepoznat i u svim izveštajima Evropske komisije i Evrostata. U izveštaju sa skrininga za Poglavlje 18 predstavnici Evropske komisije su konstatovali da postoji visok stepen usklađenosti pravnog okvira Republike Srbije sa pravnim tekovinama Evropske unije u oblasti statistike i predložili otvaranje pristupnih pregovora sa Srbijom u vezi sa Poglavljem 18 bez ikakvih dodatnih merila. U godišnjim izveštajima Evropske komisije o napretku Srbije za period 2012. do 2016. godine, Poglavlje 18 za statistiku najbolje je ocenjeno od svih poglavlja. Konstatovano je da je napredak napravljen u većini oblasti, a opseg statistike se stalno povećava. Na sastanku Odbora za stabilizaciju i pridruživanje u aprilu 2017. godine, Evropska komisija je ukazala da je Srbija na visokom nivou pripremljenosti u oblasti statistike i ohrabrila je da nastavi sa tekućim radom u poslovnim statistikama i nacionalnim računima. Evrostat je prilikom ocenjivanja statističkog sistema Srbije (Light Peer Review) prepoznao izuzetan napredak u razvoju Republičkog zavoda za statistiku u vezi sa institucionalnim aspektima koji su analizirani, kao i u vezi sa dostupnošću statističkih informacija. Prema zaključcima i oceni Evrostatovog centra za izvrsnost (Eurostat centers of excellence for data warehouse). Zavod je dobio najviše ocene za softverska rešenja pa je tako postao partner u okviru HLG-MOS (High level group for modernization of official statistics – UNECE). U Zavodu je poslednjih godina, sopstvenim snagama, razvijen jedinstveni IST softver za integraciju podataka i metapodataka. Pomenutom napretku je doprineo veliki broj uspešno sprovedenih projekata finansiranih od strane raznih donatora, prevashodno Evropske komisije kroz pretpristupne fondove, a Zavod je neretko uziman za pozitivan primer u regionu u oblasti upravljanja EU projektima.

2004

DRAGOLJUB ŽARKOVIĆ

Rešiće to Bata: Vreme i mesto pretvorbe Vučića u još većeg Vučića uspešno se kriju. Valjda nadležni pamte kako je predsednički špalir Slobodana Miloševića gađan cipelama

Vučić nije više uzdržan ni u elementarnim granicama. On je dao pare za EPS, on je dao pare za fudbalski klub Partizan, on je... ama nema šta nije, dode mi da ga zovem da mi da hiljadu evra na zajam, pa ako prode – prode

UBIJEDLJIVANJE VUČIĆA: OPTIMIZAM

SLOBODNIH GRAĐANA

Prvotužbeno Šaše Jovanović, šefa novosadskog pokreta slobodnih građana Srbije, pokreta kome je sam deonicu dana pre osnivanja vrlo ukratko ime, ima vrlo lucas da se ostvari nego da mi pokreti nešto odbijen učini.

Janković je, naime, izjavio da će Vučić za jedno tri godine sam da se povuče, jer je jedinstven kao partner za sedme kod kuće i vrtne pukove. Primljuje je ulica nadokanda za borbenost. Postoje u ovo nekoje i projekcijeljeko ubi ubi nadoknadi. Sedmen glas ulice se čuje. Vaspitanje je zadovoljno.

Ali, to pretvaranje da će Vučić njegovi sami sebe da pojedu nije dalеko od istine. Glogonji te politike penzerčija se kao ove najjače kiše. Sedmi dan nedelje u nedelju nedelji, gotovi i sveo.

Vučić nije više uzdržan ni u elementarnim granicama. On je dao pare za EPS, on je dao pare za fudbalski klub Partizan, on je... ama nema šta nije, dode mi da ga zovem da mi da hiljadu evra na zajam, pa ako prode – prode.

U odličnoj analizi u "Peščaniku" Srđja Mandić piše:

"Interesantno u slučaju Čedi Jerić i to što je predsednik vlade u odlasku potvrdio da je Čedi Srit sam bio! Kô i da se oslobađa jarosni ponaša kô kao da je to navelena stvar. Naime, direktora RIA postavlja i razrešava vlada, na sednici vlade, a ne njen predsednik u obrazloženju mediјima. To pozivanje tih sa slučaj Gašićeve ostavke kaže ili ukore u jednom trenutku, na institucionalje jasnosti da se izjasni o smeni, odgovorio da je Čedi sve smenjen, ako ga bila dosta zvanična odluka o razrešenju. I vada je ne ima, ali u obrazloženu smene – Čedić je postao Bel RIA samom namenom predsednika vlade da ta tako bude.

Vučić se u narednog svoje transformisao u sluđenoj glavnoj, glavnu koje objavljuje najvažnije odluke donete između ostalog, i na sednicama vlade. Pošto je on reč tako, ali mnogo naprevrti koraka dalje i vratiti odmah smenu Ristićeva Gašića i to bilo, ječe i bojim nego prvi put. Smenu treba tražiti ili ne bih mislio drug koji je Čedić mesec da napusti ovoju predsednu jeera funkcija – drug nedovoljna profesionalnih kvalifikacija, jeera ide mesec mimogred i nekog prevelikih, nekoprime odgovornosti za finansijske malverzacije, tvrtjeo stupanju u majskim poplavama i zagubljenih živote u bekstvu tenskoj sezoni."

O ovom Gašićevom postrefenju pišemo opširnije na stranicama koje sledе, ali mesec se najviše dopala Mandićeva pozadina Vučića sa sluđenim glavnoban, a nije dalеko od pomeri da ga poredimo i sa Republičkom zasedom za statistiku – i ani nastalu kakav on kaže – u kratkoj vidji savršenog svetu za ti čisti i veresenska progresa.

Policijski ministar ove je pobrkao za sa bledu najave da ki neki mogli da prisustvuju na dan Vučićeve inauguracije u Kamenoj Kuću – za nikakv fitanse to je gospodin koje je u podeđenih put misiru dribanih veeti vedrici i oblačio – preti kontrastiranjem nepojasnjenih i neodređenim nadzlevenim predsjeka. Vreme i mesto inauguracije, govorenje Vučića i još veleg Vučića, za nedu se uopšteo kriju. Valjda zadržati pamte kako je predsednički špalir Slobodana Miloševića gađan cipelama za poderanu pobedonosnu noć.

Sloba je verovatno pretrčo fiktaci i gurnuo oko te manifestacija gradskoe organizatorici, a verovatno ni ti nemati da pokupe cipele, jer ita ugane – ugane, a šta se mogu da ugane na ljta mesta – ta je Bata Gašić.

EMBARAS: ULOGA RAJLA SKOTA

Svako malo pričaljen sam, kao i ti gubitnici fitaci, da gledam vesti o kolima Vučić i Kaji Skot, američki ambasador u Beogradu, zamenjuju poruke, razumevanje i ljubav u regionu. Srbija je veličja jedina zemlja u regionu, Evropi i svetu, gde se ambasadorima i njihovim izjavama – ranije, kolko i sama pričam, ali i svakom drugom čovečuljku u belog sveta – pridaje izuzetaj mnogo veći od njihove značajnosti.

A ovde je taj Skot očitao Vučića i rekao da je taj "Informer" ološ, a čemu takođe pišemo u ovom broju na stranicama koje slede.

"Informer" je neprogledno procesnik da je to tanan da podigne ti ništ, je je svih dana najave.

Pominje Aleksandar Vučić, komentatiljući ovredenje je američki ambasador Kejl Skot izrekao na račun Informera naznačujući nas sledeće, ljjeziv je da jednom ambasadoru ne pribli da tako gnusni o najčitanijim novinama u Srbiji!

Odgovarajući na pitanje zašto novinarke kako tumači mesnje američkog ambasadora Kejla Skota u smanjenju prijatelja Srbije, da nam 'migovi' nisu potrebni, ali i kako komentariše njegovo ljjeziv da je 'informer' ološ, premijer je rekao:

– Mi imamo naše odlmotrenje i svjoje strućnjake. I oni kažu da nema ništa važnje od jačenja naše srđnje. Imamo saznanje ni je da su tamali ito je naša potrebno. Nal ambasador iz SAD Denil Hatkovič tako nešto rekao! Ne bi ništa Šta bi bilo kada bi Hatkovič govorio Amerikancima da li su im potrebni stvari Fiz – rekao je Vučić obraćajući se na ruglo ny najbolji svioni u blagdjiu' da im nema ravnih.

– A ito se vide oluka, ne bih ugostio takve ved. Bekao sam to samo za list 'Tabloid', za krimanale koji nemaju veze sa ozbiljnim svetom. I imaju bitno smanjenu uvaženjivost. Ne pričaljedanom ambasadoru da tako tumači najčitanije novine u Srbiji. Šta bi se desilo kad bi ja tako nešto rekao za neke američke novine – strašno je Vučić.

Ljtno mislim da bi se Amerikanci uplašli od ovoga, a mnogo da zamišlim neverbalog ambasadora. Markovića, kako Amerikancima objašnjava ovakvu izjavu. Možda je Jankovićv ujutro ostimuje dosta tri godine da se smiri uruke.

FUDBAL: NAPREDI, PARTIZAN

Završimo je fudbalsku prvenstvo Srbije. Partizan je osvojio titulu.

Ali, bilo je to vile od igre. Prvenstvo informacije svedoče da je Aleksandar Vučić, na leto iz Kine, svoju Milorada Vuković, predsednika Partizana da prenesuje ito su najljući u Nilu vikali "Vučiću, predeni", a onda su Vučića! njegovi iskoristili priliku da sagledaju stadione u Srbiji! Vučićevog obezbeđenja BTS-om. Izgledaju kolju, da se bi Vučića, znaj Leonardo bi bio pazeo Vučić tvrdi da je on dao Partizanu gotovo dva miliona evra našli para, odnosno para RTS-a.

Zanimljivo Tačno! gljeni u Zvezdi, čak je ugrožen Slavišu Kocu, predsednika FSS-a, da je našu za Partizan. I u vile pura. Ni ništeg Fudbala je veleg gnusnjenja nisiti stranci. Ovo je bila godina pogleđaj vodu navijači, ali i njihovih postovnih uspeha – "Ultra kaja" registrovan za adrest "Stadionat pravde ozbiljan izvodiš! radova na podestima sinkopatuje, neobavezni se na ništeve crno-bele himne "pavni veljka neka ostaje."

Nastavi li se ovako, može se ispostaviti da je igrača Šaše Jankovića u pobeda ovog vekora bila i predsednička. To godine je mnogo. ¶

Treba napomenuti da statistika do sada nikada nije dobila nikakav zahtev za korekciju publikovanih podataka ili bilo kakvu direktnu sumnju u kvalitet objavljenih podataka.

Zvanični statistički podaci se često zloupotrebljavaju ili napadaju zarad dobijanja političkih poena. Zadatak zvanične statistike je da u takvim situacijama zadrži stručnost, objektivnost i transparentnost, i da istovremeno brani svoj integritet demantovanjem neistina iznetih na njen račun u javnosti, što često nije nimalo lak zadatak. Jednu takvu "bitku" RZS je nedavno dobio "protiv" Fiskalnog saveta koji je duže vreme iznosio sumnje u tačnost podataka o zaposlenosti i nezaposlenosti iz istraživanja Anketa o radnoj snazi. Odgovor statistike u tom slučaju bio je uvođenje administrativnih podataka o broju socijalnih osiguranika (Centralni registar obaveznog socijalnog osiguranja) u statističku proizvodnju, čime su potvrđeni kvalitet i tačnost podataka dobijenih iz Ankete o radnoj snazi. Osim toga, na zvaničnom sajtu Zavoda, kao i u časopisima "Makroekonomske analize i trendovi" (MAT), "Danas", "Vreme" itd., objavljeni su brojni stručni članci na temu statistike tržišta rada, u kojima su rasvetljene metodološke nedoumice i statističke definicije vezane za ovu oblast i objašnjena povezanost podataka o zaposlenosti sa drugim makroekonomskim pokazateljima. Rezultat takvog profesionalnog odnosa Zavoda sa širokom i stručnom javnošću jeste razvijanje poverenja u statistiku, s jedne strane, i jačanje kvaliteta statističkih podataka, s druge strane. ¶

Dr Miladin Kovačević, direktor Republičkog zavoda za statistiku

Licenciranje upravnika zgrada

Kratki kurs za Iliju Čvorovića

Obuka za upravnike zgrada u Privrednoj komori Srbije je počela. Cena kursa je 25.000 dinara i još 5000 za PDV. Prve znanjem i licencom naoružane upravnike dobićemo krajem juna

Nadležnima se baš jako žuri, pa je tako Privredna komora Srbije (PKS) počela sa obukom za profesionalne upravnike. Prvih stotinjak, koliko se prijavilo na prvi konkurs, tako su počeli slušati predavanja u tri dana maja i četiri dana juna od 9.30 do 15.45 sati. Cijena za ukupno 50 sati nastave prava sitnica, 25.000 dinara plus 5000 PDV-a, u što su uključeni radni materijal, "osveženje na pauzama" i sertifikat PKD o obavljenoj obuci.

O programu koji je za buduće profesionalne upravnike propisalo nadležno ministarstvo "Vreme" je već pisalo (br. 1375 od 11. maja), tada smo konstatirali da je on vrlo obiman i da se dotiče silnih zakonskih propisa u kojima bi se teško odmah snašli i pravnici koji se ne bave time, valjalo bi im zagrijati stolicu bar neko vrijeme da se podsjete onoga što su davno učili i nauče silne propise koje poslušna većina u parlamentu "štanca" u gomilama i godinama po hitnom postupku.

ZNANJE I OSIGURANJE

Ovdje pak imamo posla s ljudima koji imaju završenu najmanje srednju školu u četvorogodišnjem trajanju i koji će, recimo, o dijelovima zgrade i svojinskom pravu naučiti sve nakon predavanja dugog 2 sata i 15 minuta (s pauzama za osvježenje).

O upravljanju zgradom sve će naučiti nakon predavanja u trajanju 4 sata i 15 minuta, pravne aspekte upravljanja savladat će za dva i pol sata, administrativne aspekte za tri i pol sata, a financijske aspekte upravljanja zgradom za ukupno 4 sata i 15 minuta.

O katastru polaznici valjda već sve znaju, jer će o njemu slušati samo sat i pol vremena na jednom predavanju, ali o komunikaciji će ih učiti nekoliko predavača: najprije prvo predavanje u trajanju od sat i pol koliko se dijeli na dva predavača koji će zboriti o obavezama stambene zajednice u slučajevima hitnih intervencija i vanrednih situacija i tri predavača o komunikacijama, koji potom nastavljaju s učenjem polaznika kako da komuniciraju sa stanarima još 3 sata i 45 minuta (koga zanimaju detalji, na sajtu PKS-a objavljen je detaljan raspored predavanja i predavača).

Tako ćemo prve znanjem naoružane upravnike dobiti već krajem juna, najavljuju nadležni (kao početak otvaranja 15-20 hiljada radnih mjesta), koji će vrlo uskoro biti postavljeni u zgrade u kojima se stanari međusobno ne mogu dogovoriti, ali vjerojatno i u one u kojima su se dogovorili, ali čiji predsjednici skupštine zgrade neće pristati na silne obaveze i kazne koje prijete ako ne odgovore na megalomanske zahtjeve vlasti i zakonodavca.

Da je sve, međutim, rađeno navrat-nanos i da je PKS na brzinu raspisao konkurs za obuku pokazuje i prepiska u koju je "Vreme" imalo uvid. Kandidatkinji koja se prijavila za obuku koja bi trebala početi 15. juna ove godine, na njen upit savjetnik za edukaciju u PKS-u 23. maja odgovara, među ostalim, da "još uvek nemaju informaciju u vezi s iznosom za ispit i licencu", a na njeno pitanje da li osiguranje od profesionalne odgovornosti može biti sklopljeno sa bilo kojom osiguravajućom kućom, ili postoje neka ograničenja u smislu da PKS za profesionalne upravnike traži neko posebno osiguranje od profesionalne odgovornosti, odgovor glasi: "Može bilo koju osiguravajuću kuću koja je povoljna i izdaje ovu vrstu polise." Kad ono: DDOR Novi Sad šalje odgovor u kojem kaže: "Obaveštavamo Vas da trenutno nismo u mogućnosti dostaviti Vam ponudu za osiguranje od profesionalne odgovornosti profesionalnih upravnika. Naime, stručne službe pripremaju Uslove i Tarifu za ovaj vid osiguranja. Po izradi i odobrenju od odgovarajućih nadležnih organa, obavestićemo Vas o mogućnostima"; "Delta Generali" odgovara da "nažalost, tu vrstu osiguranja zasad ne rade"; a osiguravajuća kuća "Osiguranik" kaže da će biti raspoloživi "kad bude aktualna polisa".

CRNI OBLACI NAD STANARIMA U SRBIJI: Zakon o stanovanju i njegove posledice
Foto: Marija Janković

ZORANA SE NE JAVLJA

Dakle, sve bez prethodne pripreme, neophodne da bi se profesionalni upravnici zaista uveli u stvarni život. Ovdje treba podsjetiti da je u martu ove godine Aleksandar Nedić iz PKS-a objasnio da je rok za donošenje podzakonskih akata za primjenu Zakona o stanovanju polovina 2018. godine. Osim odluke nadležnog ministarstva o programu i polaganju ispita za profesionalne upravnike nema niti jednog jedinog podzakonskog akta, a nema ništa niti od onog februarskog obećanja ministarke Zorane Mihajlović, koje je prenio Tanjug, da se "priprema uputstvo sa PKS-om, koje će u narednih nekoliko dana biti dostavljeno stanarima zgrada, odnosno vlasnicima stanova u njima, a u vezi sa svim nedoumicama u primeni novog Zakona o stanovanju, koji bi, kako je tada rekla, tek za oko godinu dana mogao u potpunosti da zaživi, tačnije kada sve zgrade u Srbiji budu imale upravnike".

Od ministarke do danas – ni pisma, ni razglednice!

E sad, usprkos svemu tome, PKS na brzinu, bez ostalih ostvarenih preduvjeta, "školuje" prve upravnike zgrada, raspisuje konkurs na koji se već u prvim danima, točnije satima, javlja gomila zainteresiranih; takva reakcija brže-jače-bolje, bez obzira na to što nesporno ima i onih koji su i dosad bili od svojih komšija izabrani predsjednici skupština stanara, neminovno rađa sumnje da ni ta stvar nije prošla bez stranačkih upliva. Pogotovo zato što sva ta široka ovlaštenja budućih profesionalnih upravnika ne slute na dobro, slute na još jedan harač iz osiromašenih novčanika građana Srbije, na stranačko zapošljavanje, ali i na ilije čvoroviće u našim zgradama i sokacima.

A uloga PKS-a u svemu tome? O tome bi se čitavi feljton mogao napisati: em su alavi, em su u mnogim stvarima postali glavni arbitar u primjeni nakaradnih pravnih normi.

I da, ovaj seminar za upravnike zgrada jedan je od dva – od mnogobrojnih – za koje na sajtu PKS-a stoji oznaka "popunjeno". ¶

TATJANA TAGIROV

2017 Zhejiang Export Fair

Otvoren najveći sajam kineskih proizvođača u Beogradu

Međunarodni sajam 2017 Zhejiang Export Fair je prvi put otvorio vrata srpskom tržištu, okupivši preko 60 proizvođača i fabrika najrazvijenije kineske provincije Džeđijang u Belmax Centru u Beogradu.

Cilj međunarodnog sajma Zhejiang Export Fair je da na jednom mestu okupi reprezentativne proizvođače i trgovce koji će kvalitetom svojih proizvoda i uslugom, a posebno njihovom povoljnom cenom, privući veliki broj kupaca. Ovo je prvi put da je jedna kineska provincija domaćin i inicijator ove saradnje, dok je organizator Zhejiang Broad International Convention & Exhibition Co., Ltd, a jedan od sponzora kompanija Belmax Center iz Beograda.

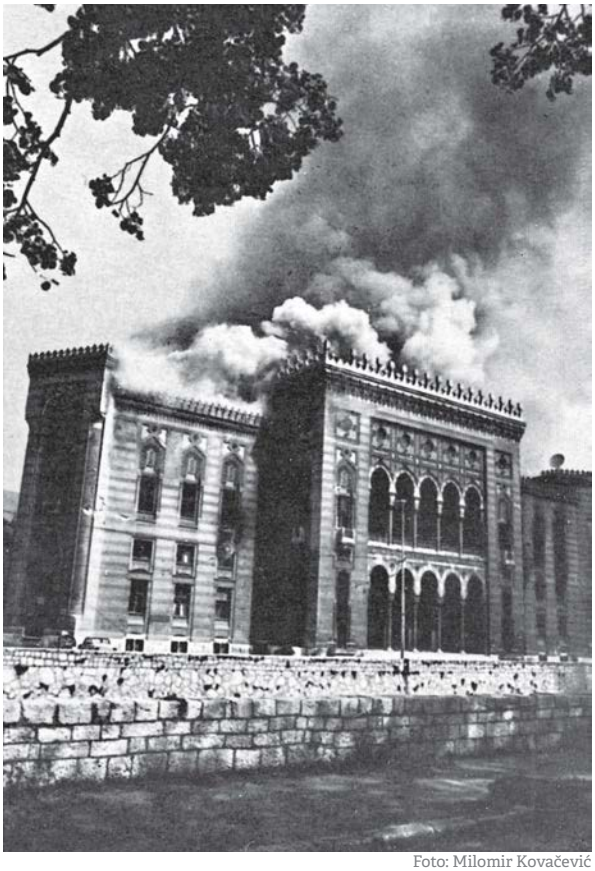

Foto: Milomir Kovačević

Foto: Vreme arhiv

Zemlja opstaje jer ne može da se raspadne

Kako se sve učestalije postavlja pitanje da li Dejtonski sporazum može da potraje i da li će doći do redefinisanja ovog mirovnog sporazuma, kao i šta je potrebno da se tri nacije usaglase oko budućnosti zajedničke države, nedeljnik "Vreme" je u saradnji sa Evropskim fondom za Balkan sproveo projekat "Budućnost Bosne i Hercegovine" u okviru koga su održane tri istoimene tribine

Nakon Beograda i Sarajeva, na red je došao i "treći centar" regije – Zagreb. Tribina je održana u sredu 24. maja u Novinarskom domu, a govornici su bili Ivica Đikić, novinar, Senada Šelo Šabić, naučna saradnica Instituta za međunarodnu saradnju i razvoj, Zlatko Dizdarević, novinar i diplomata, te Muharem Bazdulj, književnik i novinar. I ovog puta je moderator bio novinar našeg lista Dejan Anastasijević.

Pokušali su da daju odgovore na pitanja kao što su: Da li je moguća promena Dejtonskog sporazuma? Zašto međunarodna zajednica ne razume šta se događa u Bosni? Da li BiH opstaje samo zato što u ovom trenutku ne može da se raspadne? Koliki je uticaj Turske i Rusije? Kako promene unutar Evropske unije utiču na region? Kakva je politika Srbije i Hrvatske pre-

Foto: D. Kujundžić

RAT I MIR:
Bosanska epopeja

ma BiH? Šta je "bosanski scenario"? Kako da se spreči daljnja dezintegracija zemlje?

EU NA AUTOPILOTU

"Ne postoji nikakva nova inicijativa međunarodne zajednice koja bi mogla da promijeni situaciju u kakvoj se nalazi Bosna i Hercegovina. Geopolitička situacija u svijetu nije još takva da bi se stvorila neka vrsta konsenzusa globalnih sila da se mijenja nešto na Balkanu, već se drže rezona 'drži vodu dok majstori ne odu'", rekao je na početku diskusije Muharem Bazdulj. Sa druge strane, on navodi autore poput Džona Šindlera koji smatraju da je jedino rešenje za situaciju na Balkanu da se etnifikacija izvrši do kraja, odnosno da se određeni delovi BiH pripoje okolnim državama.

"Svima je jasno da je Dejtonski sporazum osmišljen kao mirovni projekat, ali ne i kao trajno rješenje. Da bi došlo do promjena u BiH u bilo kom smislu, mora prvo da se reformiše Ustav. Po mom mišljenju, posljednji realan trenutak da se u tom pogledu nešto uradi bio je Aprilski paket ustavnih promjena iz 2006. godine. Tada je postojao globalni okvir za takve promjene, deset godina nakon Dejtonskog sporazuma: nije bilo svjetske ekonomske krize, EU je završila svoje najveće proširenje. Aprilski paket, nažalost, nije prihvaćen zbog kratkovidosti političara poput Harisa Silajdžića", objašnjava Bazdulj.

Zlatko Dizdarević podelio je sa prisutnima svoja iskustva iz diplomatije, o tome kako na BiH gleda međunarodna zajednica. "Strane inicijative u BiH sabotira nerazumijevanje kako stvari funkcionišu u toj zemlji. Postoji pomalo naivna uvjerenost da se u BiH ne smije dozvoliti novi rat. Mnoge diplomate su i danas spremne da vam kažu 'pa vidite kako je danas fino u Sarajevu, ne puca se', a 25 godina nakon rata potegnuti 'ne puca se' kao argument za mene je groteskno", kaže on i dodaje da je teško građanima zemalja koje imaju 150 godina institucionalizma i izgrađen odnos prema zakonu objasniti kako se u BiH rešavaju stvari: "Sjednu trojica naših lidera u kafanu i dogovore se: od sutra je ovo tvoje, ono moje. A onda treći kaže: imamo mali problem, nešto tu nije po zakonu. Prvi odgovara: pa promijenite onda zakon. To je logika na kojoj funkcioniše BiH u institucionalnom smislu, a koju ljudi na Zapadu ne mogu da pojme."

EU, kaže Dizdarević, u BiH strahuje samo od tri stvari i tu se završava svako interesovanje: islamizacija Bosne, uticaj Rusije i strah od otvaranja nove rute za izbeglice ka Zapadnoj Evropi. Dizdarević podseća da istorijska supstanca BiH nikad nije bila država, nego društvo, a od 1995. godine do danas traje projekat rasturanja društva, i dodaje: "Kao što je rekao jedan moj prijatelj: BiH postoji samo zato što ne može da se raspadne u ovom trenutku."

Senada Šelo Šabić slaže se sa rečenim i dodaje da je "EU već dugo na birokratskom autopilotu. BiH je etnificirana, etnizirana i politički podijeljena do te mjere da razmišljati danas o nekoj *cross-cutting* političkoj opciji zvuči kao utopija. Međunarodna zajednica želi da održi kakvu-takvu stabilnost na Balkanu da bi mogla da se bavi važnijim pitanjima." Problem je u tome što stabilnost, prema njenom mišljenju, ne doprinosi demokratizaciji, niti mogućnosti da se stvori politička alternativa. Rešenja koja se nude čine se previše simplificirana. Multietničke zajednice su nestabilne. "Opasna je uvjerenost da potezima pera, mijenjanjem granica, možemo osigurati stabilnost. Ne smijemo prestati naglašavati da je takva logika antievropska, anticivilizacijska i anahrona", kaže Šelo Šabić.

IGRALIŠTE ZA RUSIJU I TURSKU

Na pitanje o sve većem uticaju Rusije i Turske na Balkanu, Ivica Đikić odgovara da je prisustvo Rusije veće nego pre šest ili sedam godina. On ističe da je to nova politička realnost celog Balkana, pa i BiH, a što je omogućila nova politička konsolidacija u EU – izbori u Francuskoj, a do kraja godine i u Nemačkoj. Tome doprinosi i situacija u Makedoniji, na Kosovu, u Albaniji i Crnoj Gori.

Uticaj Rusije se naročito prelama kroz ličnost Milorada Dodika. S druge strane, SAD su se u poslednjih nekoliko godina povukle sa Balkana i iz BiH. "Kada i kako će se vratiti možemo samo nagađati, jer je politika novog američkog predsjednika prilično nejasna", kaže Đikić i dodaje: »

TRIBINA U NOVINARSKOM DOMU: Dejan Anastasijević, Muharem Bazdulj, Senada Šelo Šabić, Zlatko Dizdarević i Ivica Đikić
Foto: S. Ristić

"Mislim da se u posljednje vrijeme precjenjuje utjecaj Turske na Balkanu, pa i u BiH. Naravno, postoje kontakti i izjave koje svjedoče o prijateljstvu Erdogana i Bakira Izetbegovića. Ali, mislim da je Turska u takvoj političkoj situaciji da nema ozbiljne mehanizme da usmjerava i utječe na BiH. Mislim da je Turska trenutno 'tigar od papira', ne samo po pitanju Balkana, već i u globalnim okvirima. Možda tako ne izgleda izvana, ali postoji duboka unutrašnja podijeljenost Turske, što apsolutno iscrpljuje tu zemlju i to društvo, i iscrpljivaće ih sve više jer se kraj podijeljenosti ne nazire. Stoga mislim da će Turska igrati sve manju ulogu na Balkanu, pa i u BiH, za razliku od možda nekih drugih islamskih zemalja", zaključuje on.

Bazdulj se složio da se uticaj Turske na Balkanu precenjuje. On ističe da je delovanje i Rusije i Turske neodvojivo od krize u EU. Bazdulj podseća da je devedesetih godina i Rusija bila zamisliva kao članica EU, a Ankara i Zagreb su istog dana počeli pregovore za pristupanje EU. Izvorna degolovsko-adenauerska vizija Evrope ne temelji se na granicama, već na određenim vrednostima. Odustajanjem Rusije i Turske od tih vrednosti, one su odustale i od EU. "Ali, posljednjih godina postoji paradoks: neke zemlje koje su članice EU, a Mađarska je najbolji primjer, ali ne i jedini, odbacuju te vrijednosti i suštinski počinju da se baziraju na vrijednostima koje su antievropske u tom idealističkom smislu. I tu vrstu putinovsko-erdoganovsko-orbanovske paradigme na izvjestan način počinjemo sve izraženije da viđamo i kod nas", zaključuje on.

Kada je u pitanju uticaj Turske u BiH, Zlatko Dizdarević kaže da ta ideja nije nova. On se poziva na Ahmeta Davutoglua kao tvorca savremene turske geopolitičke strategije. U svojoj poznatoj knjizi on je napisao da geostrateška linija Turske ide preko Makedonije, Kosova, Sandžaka i Bosne. Ta linija se zvala Zelena transverzala. "S druge strane, Bakir Izetbegović je na skajp-vezi u noći izbora Erdogana za predsjednika države otvoreno rekao: 'Niste vi samo predsjednik Turske, već predsjednik svih nas.' U BiH se Turska objektivno doživljava kao veliki otac. Na svim skupovima u BiH u posljednjih godinu dana, vijorile su se turske zastave mnogo više nego zastave ove države", kaže Dizdarević.

On zaključuje da ova situacija nije od pre neki dan, jer u politici ne postoji prazan prostor. Turska i Rusija su prisutne na Balkanu jer se SAD i EU povlače.

DEJTON SE NIJE TICAO SAMO BIH

Bazdulj zapaža da se Bosna prvi put u istoriji pominje u knjizi Konstantina Porfirogenita kao "unutarnja zemlja" ili "tera interior", ne u nekom metaforičnom smislu, nego zato što je bila deo Vizantije. Po njegovom mišljenju, svi periodi kakvog-takvog prosperiteta BiH uvek su nastupali kad je ona bila dio nekog većeg sistema. Bazdulj ovo poredi sa skoro utopijskom verom u EU kod najvećeg dela stanovništva, upravo zbog mogućnosti da BiH bude u nekom većem sistemu.

Ulaskom Hrvatske u EU promenila se i pozicija bosansko-hercegovačkih Hrvata. Zagreb se postavlja kao pokrovitelj ideja o trećem entitetu, ili novoj izbornoj jedinici kao embrionu trećeg entiteta. Službeni Zagreb, kaže Bazdulj, kao da ima ideju "kad su Srbi dobili Republiku Srpsku, možda smo i mi mogli da dobijemo Herceg-Bosnu". Zato nikada ne treba zaboraviti ono što se često zaboravlja: Dejton se nije ticao samo BiH. "U istom tom Dejtonu dogovorena je i mirna reintegracija hrvatskog Podunavlja. Imajući u vidu taj sistem spojenih posuda, kada su dobili dozvolu da se riješe hrvatskih Srba, Tuđmanova elita se odrekla institu-

Medijski pritisak

Poslednjih godina postali su učestali napori velikih sila da ubacivanjem svojih medija ostvare veći uticaj u nekoj državi. Učesnici tribine su saglasni da ova praksa nije zaobišla region, a posebno Srbiju i BiH, mada ima primera i u ostalim državama. "Čini mi se da utjecaj Turske u Sarajevu, odnosno u bošnjačkom dijelu BiH, može da se uporedi sa uticajem Rusije u Republici Srbiji", kaže Muharem Bazdulj. On navodi da ove dve države pokušavaju da naprave jak upliv ulaskom u medijski sektor što im omogućava da sa ne puno truda i novca ostvare veliki uticaj "ispiranjem mozgova" građanima preko medija. "Ljudima je poznatija pozicija Sputnjika u Srbiji, međutim, vrlo je interesantna pozicija kompanije koja se zove Simur medija sa sjedištem u Sarajevu, koja ima jedan internet portal i jedan nedjeljni list koji se zove 'Stav'. Ono što se tamo dešava je strašno. Ta vrsta revizionizma iz bošnjačke perspektive nije viđena ni u doba Ljiljana i Valtera. Proglašavaju se ustaški kolaboranti sa orijentalnim prezimenima za intelektualce, prave se poređenja između Blajburga i Srebrenice... To je pojava koja je užasno opasna", kaže Bazdulj.

Zlatko Dizdarević se nadovezuje: "Turska u BiH ulazi vrlo sofisticirano. Prije nekoliko godina instalirali su vrlo moćnu redakciju 'Anadolije'. Tvrdim vam da se najmanje 70 odsto informacija u bosansko-hercegovačkim medijima koje se odnose na svijet našlo tu sa njihovog sajta." On kaže i da veliki broj Bošnjaka danas svoj identitet ne vezuje za Bosnu i Hercegovinu nego za Tursku, čemu je dodatno doprinela propagandna medijska scena i "Anadolija" kao njen glavni eksponent.

cionalizacije hrvatskog entiteta u Bosni", ističe Bazdulj.

Đikić se nadovezuje tvrdnjom da Hrvatska vlada premijera Andreja Plenkovića vodi agresivnu politiku prema BiH. Jedan od prvih načela ove vlade bio je fokus na BiH i to je bila jedina spoljnopolitička orijentacija aktuelne vlasti. Razlog je što se hrvatski političari jako boje novembra ove godine kada se očekuje pravosnažna presuda Haškog suda šestorici bosanskih Hrvata.

"Zbog toga vlada velika panika kako u institucijama Republike Hrvatske tako i među vođstvom Hrvata u BiH. Misli se da će im, ako presuda bude negativna, to oduzeti legitimitet da traže ono što misle da im pripada. Hrvatska je u tom procesu angažovala vrlo ozbiljne američke lobističke odvjetničke kuće koje već mjesecima u Hagu lobiraju da bar pravomoćna presuda bude drugačija od prvostepene. Ako ništa drugo, barem u onom dijelu koji govori o uključenosti Hrvatske u rat u BiH, odnosno podršci koju je Hrvatska davala Herceg-Bosni i Hrvatskom vijeću obrane. Mislim da će Hrvatska pokušati učiniti sve što može da neka prava Hrvata, kao što je novi izborni zakon, budu realizirana do tog vremena", kaže Đikić.

On objašnjava da je vrlo jasno da Hrvatska želi treći entitet. Ta želja može služiti kao verbalni mamac da bi se zadržao status kvo, kao što to Dodik čini svojim zahtevima za secesijom. Hrvatski političari kao da misle da u miru i mirnim sredstvima mogu ostvariti ono što nisu mogli u ratu. To je, objašnjava Đikić, greška, jer se ova presuda odnosi na jedno vreme koje je završeno i na jednu politiku koja je gotova. On smatra da se Hrvatima u BiH daju vrlo nerealne nade u tom pogledu te da treći entitet nije opcija, da dalja dezintegracija BiH nije opcija.

"Ne znam da li je ovaj izborni zakon najbolje rješenje, ali mislim da u dosadašnjoj situaciji u kojoj hrvatskog člana Predsjedništva biraju glasovi drugih nacionalnosti, a ne primarno Hrvata, uvijek dovodi do situacije da su Hrvati politički obespravljeni. S druge strane, odnos Srbije prema BiH uslovljen je time što Srbija ipak želi u EU. Čini mi se da je odnos Srbije prema BiH prilično rezerviran, jer želja da se primakne EU nužno znači normalniju politiku i manje agresivno miješanje u situaciju u BIH", kaže Đikić.

BOŠNJAČKI SCENARIO

Budućnost BiH u evropskim okvirima i liberalnim vrednostima Senada Šelo Šabić gleda kroz krizu u EU, zbog koje se menja narativ. Politika proširenja nije više prioritet EU, po tom pitanju vlada velika doza pragmatizma. Sam čin ulaska BiH u EU inače ne bi rešio probleme. "Ne možemo razmišljati da smo član nečega samo da bismo izvukli nešto od toga. Šta je to što mi dajemo?", pita ona.

Po njenom mišljenju, Zapad na silu pokušava da održi stabilnost, jer u ovom trenutku nema mogućnost da podstakne demokratizaciju ovih prostora. Ona smatra da regija može postati interesantna svetu samo ako građani sami postave problem, jer lokalnim liderima ovaj sistem odgovara. Ako Evropa pragmatički misli da daljim podelama može doneti stabilnost, to je pogubno ne samo po BiH, već i po samu Evropu.

"Prije svega zbog položaja Bošnjaka", objašnjava Šelo Šabić. "Ideja da bi se BiH mogla podijeliti preko noći, radikalizira muslimane u BiH. Islamizacija Bosne je još benigna, jer i dalje postoji osjećaj da je taj islam prilično 'mekan' kao što je i bio. Ipak, oni sebe smatraju najvećim žrtvama rata. Ako se preko noći ta dva miliona muslimana probude i pomisle da su, iako tu žive stoljećima, iako su prilično sekularni i imaju takozvani labavi islam, najveće žrtve rata i nemaju priliku imati svoju državu, onda slijedi radikalizacija. U tom scenariju, njihova svijest se poistovjećuje sa sviješću evropskih useljenika islamske vjeroispovijesti u ostalim zemljama Evrope. Dakle, ako Bošnjaci koji su prilično sekularni i koji tu žive stoljećima, nemaju svoje mjesto u Evropi, što je onda sa useljenicima?"

Da li se ovakav scenario može izbeći? Ono što, po mišljenju Šelo Šabić, međunarodna zajednica može da uradi jeste da počne da insistira na dvema svojim vrednostima – vladavini prava i transparentnoj kontroli trošenja javnih sredstava. "Oni koji su na vlasti pljačkaju, to je ono što najviše boli građane", ističe ona i predlaže "gerilsku politiku" – da se ode na teren. "Ljudi ne poznaju BiH, ne razumiju očaj i frustracije koje proživljavaju njeni građani. Jasan državni projekt za BiH i sve njene građane, sa odmakom od religije i svega što boli, imao bi duboku podršku u svim segmentima bosansko-hercegovačkog društva."

Bazdulj na to kaže da je, koliko god to bio kliše, potpuno tačno da ništa u BiH ne može da se promeni ako se sva tri naroda ne slože s tim. Zbog toga, iako još uvek »

Izborni cirkus

Na šta se svode izborni procesi u BiH, ali i generalno na Balkanu, pokušao je da objasni Zlatko Dizdarević: "Današnja situacija je takva da je glavna politička igra za održavanje vlasti proizvodnja animoziteta i mržnje. Svaki put kad se neka kriza slegne, u sledećih dvadesetak dana pravi se nova. Referendum, postrojavanje, tužbe. Tako se dobija situacija u kojoj je osnovni demokratski instrument – demokratski izbori – potpuno deplasiran." Dizdarević iznosi statistički podatak da 62 odsto zaposlenih i regularno prijavljenih u BiH prima platu iz budžeta. Niko se ne može zaposliti ako ga nije postavila stranka. Zaključuje da je 62 odsto biračkog tela egzistencijalno ucenjeno. "Svi su ljuti i spremaju pobune između dva izborna ciklusa. Ali kad dođu izbori, uvijek se glasa za isto", kaže on i podseća da i od Federike Mogerini i od Johanesa Hana dolaze poruke da je BiH na reformskom evropskom putu i da postiže impresivne rezultate. "Obišao sam maltene cijeli svijet i nigdje nisam vidjeo situaciju takvog raskoraka između dnevne situacije i političke percepcije te situacije sa strane", konstatuje on i naglašava da se mora stvoriti ustavni koncept koji će svakome garantovati elementarna prava. "Danas na osnovu Ustava nemamo aktivno i pasivno biračko pravo. Nisu problematični samo slučajevi poput 'Sejdić i Finci', nego što ljudi iz Republike Srpske ne mogu birati u Federaciji i obratno. To je legalizovano oduzimanje najlegitimnijeg mogućeg prava", kaže Dizdarević i predlaže redefinisanje Dejtonskog sporazuma.

stidljivo, počinju da se čuju glasovi koji kažu: "Zašto da nam drugi stavljaju veto, hajde da mi napravimo neku državu koja će biti naša."

On komentariše scenario o sudbini Bošnjaka koji je Senada Šelo Šabić izložila kao opasan, jer se lako može predstaviti kao dobar, i daje primer takvog rezona: "Bili bismo veći od Crne Gore", "Imali bismo više stanovnika od Slovenije", "Ne bismo bili baš Lihtenštajn". Čak i u Republici Srpskoj, gde je Bošnjaka deset odsto, Milorad Dodik pokušava da Mladena Ivanića dezavuiše tako što kaže da je ključnu razliku u odnosu na njegovu kandidatkinju dobio bošnjačkim glasovima. "To znači da čak nije ni pitanje koga su izabrali Bošnjaci, nego da su oni dali te glasove", kaže Bazdulj.

Jedino praktično rešenje ovog problema Bazdulj vidi u već pominjanom Aprilskom paketu: ako bi se članovi Predsedništva birali u parlamentu, to bi doprinelo jačanju države. "Bizarno je da se i Hrvati i Bošnjaci slažu s tim, a da se Dodik ne slaže, a oni odustaju da ne bi bilo asimetrije. Naročito je bizarno što Dodik radi sve da podriva državne funkcije, a znamo da su funkcije jače ako su izabrane direktno. On smatra da je za funkciju za koju misli da je nebitna potrebno da bude direktno birana. Tako on samo jača državu", kaže Bazdulj.

REDEFINISANJE DEJTONSKOG SPORAZUMA

Dizdarević se slaže da je Aprilski paket bio izuzetna šansa i ističe da nije problem definisati put kojim bi se išlo ka nečem boljem – nego kako deblokirati projekat koji to ne dozvoljava: "Dejtonski sporazum je projekat podjele BiH. U projektu podijeljene BiH ljudi razmišljaju u ciframa i o tome kako će imati svoju državu. Srbi se u toj matematici bore za državu i po, Hrvati za državu i trećinu, a Bošnjaci za trećinu države i kažu: ne damo mi svojih 50 odsto i ono što proizlazi kao vlast iz tih 50 odsto. Dok ne budemo imali rukovodstvo koje će shvatiti da svaki narod mora da se odrekne po 30 do 40 odsto prava da bi to moglo da bude kompatibilno – nema izlaska iz ovoga."

"Dakle, zaista se mora početi od redefinicije Dejtonskog mirovnog sporazuma, odnosno Ustava, Aneksa četiri Dejtona. Treba dobaciti do tačke na kojoj ćeš razmišljati kako ćeš podijeliti poraz, a ne takozvanu pobjedu. Dio te pobjede su takozvani rukovodioci koji su i ustavno 'zakovani', ali i ljudi koji razmišljaju o mantri brojeva. Mi moramo poći od kraja, ako EU hoće, a plašim se da SAD više neće, jer oni Dejton zaista doživljavaju kao spomenik svom uspjehu. Oni se plaše da ga promijene. Oni iskreno vjeruju da je to odličan projekat i sada će ga ponuditi i Siriji", kaže Dizdarević i dodaje: "Ja

Izjave

Zlatko Dizdarević: "Ja volim da kažem: mi smo predgrađe Milana. Mi nismo tema nikome dok ne postanemo njihov problem. Šta je razlika između državnog projekta iz 1945. i onog iz 1995? Zemlja je 1945. bila i razorenija i veća mržnja je vladala između Srba i Hrvata, ali je državni projekat bio pozitivan – izgradnja, rekonstrukcija, obrazovanje. Od 1995. u BiH vlada negativni projekat: zamrzni, podijeli, negiraj"

Senada Šelo Šabić: "EU je već dugo na birokratskom autopilotu. BiH je etnificirana, etnizirana i politički podijeljena do te mjere da razmišljati danas o nekoj *crosscutting* političkoj opciji zvuči kao utopija. Međunarodna zajednica želi da održi kakvu-takvu stabilnost na Balkanu da bi mogla da se bavi važnijim pitanjima. Problem je što stabilnost, očigledno, ne doprinosi demokratizaciji niti mogućnosti da se stvori politička alternativa"

Muharem Bazdulj: "Svima je jasno da je Dejtonski sporazum osmišljen kao mirovni projekat, ali ne i kao trajno rješenje. Da bi u BiH došlo do promjena u bilo kom smislu, mora prvo da se reformiše Ustav. Po mom mišljenju, posljednji realan trenutak da se u tom pogledu nešto uradi bio je Aprilski paket ustavnih promjena iz 2006. godine. Tada je postojao globalni okvir za takve promjene, deset godina nakon Dejtonskog sporazuma: nije bilo svjetske ekonomske krize, EU je završila svoje najveće proširenje"

Ivica Đikić: "Vrlo je jasno da Hrvatska želi treći entitet. Ta želja može služiti kao verbalni mamac da bi se zadržao status kvo, kao što to Dodik čini svojim zahtjevima za secesijom. Hrvatski političari kao da misle da u miru i mirnim sredstvima mogu ostvariti ono što nisu mogli u ratu. Mislim da se Hrvatima u BiH daju vrlo nerealne nade u tom pogledu. Mislim da treći entitet nije opcija. Dalja dezintegracija u BiH nije opcija"

PROKLETSTVO I BLAGODET RAZLIČITOSTI: Bosanski bazar
Foto: Marija Janković

volim da kažem: mi smo predgrađe Milana. Mi nismo tema nikome dok ne postanemo njihov problem."

On ističe razliku između državnog projekta iz 1945. i onog iz 1995. godine: zemlja je 1945. bila razorenija, veća mržnja je vladala između Srba i Hrvata, ali je državni projekat bio pozitivan – izgradnja, rekonstrukcija, obrazovanje. "Od 1995. u BiH vlada negativni projekat: zamrzni, podijeli, negiraj. Pritom, projekat vodi politička elita koja je podobna za EU, jer kompletna nomenklatura još uvijek funkcioniše na staroj britanskoj mantri: gdje postoji zona interesa, tu stvori što više plemena. Njih se uopšte ne tiče šta je unutrašnja politička, ideološka mantra u bilo kojoj zemlji Zapadnog Balkana", kaže Dizdarević.

UNITARIZACIJA

Iako se slaže da su problem i mirovni projekat i Ustav, Ivica Đikić je skeptičan po pitanju konsenzusa sva tri naroda oko ovih pitanja. On misli da je "status kvo" u kom se radi na funkcionalizaciji države realniji. Po njegovom mišljenju postoje dve tačke integracije koje su ključne: sigurnost građana, jer je ona iznad BiH i već postoji saradnja policijskih i obaveštajnih mehanizama po pitanju međunarodnog terorizma; drugi momenat je borba protiv kriminala, korupcije i nepotizma. "Ako ta borba počne, mislim da se narodu mora ponuditi nešto, jer se niko neće boriti protiv krađe ako se na to ne prisili. To bi moglo biti članstvo u EU koja će zauzvrat tražiti donošenje zakonskih rješenja. Hrvatska je donijela čitav set zakonskih rješenja: ustrojavanje USKOK-a, formiranje specijalnih tužilaštava za kriminal i za ratne zločine", kaže Đikić.

On dodaje da je nepravedno zanemaren predlog Jasmina Imamovića da se smanje ovlašćenja koja imaju kantoni. Đikić izdvaja i model koji je ponudila katolička crkva, koji je takođe dobar: "Izgleda da su vjerske institucije i vjerske elite u BiH puno liberalnije i normalnije od političkih elita, jer nisu toliko materijalno zainteresirane."

Senada Šelo Šabić slaže se da se BiH može reorganizovati postepenim koracima u pravcu funkcionalnosti zemlje. Ipak, ona nije sigurna da li će to i uspeti: "Mislim da sadašnji okvir ipak generira podjele i stvara mogućnost za dalju dezintegraciju zemlje, tako da će se teško stvoriti društvo koje će stvoriti državu."

Druga mogućnost je potpuno drugačiji koncept BiH koji počiva na tome da je to vrlo mala zemlja i da treba razmišljati o gradonačelniku BiH. U tom smislu treba maksimalno racionalizovati administrativnu strukturu i ukinuti sve međunivoe vlasti. To podrazumeva brisanje kantona i brisanje entiteta. "U Republici Srpskoj to se shvata kao potpuna unitarizacija. Bošnjaci prije svega, moraju promijeniti svoju politiku prema BiH, to je davno rečeno. I to je istina. Bošnjaci drže ključ BiH. Ako oni budu insistirali na 'svojoj' trećini ili polovici BiH, Bosne neće biti. Ako oni budu spremni da daju više od 50 odsto drugima kao garanciju da svi imaju svoje mjesto u BiH i da svi mogu biti jednaki pred pravom u toj državi, to može polako mijenjati osjećaj koji ti drugi imaju o BiH. Ne vidim vizionara Bošnjaka koji bi to uradio u ovom trenutku", sumira ona i dodaje: "Drugi korak je jednostavno objasniti ljudima da svi mogu biti zaštićeni, da svi mogu imati svoja prava, da je religijski identitet samo jedan od identiteta, ali da je fundament države da vi imate zaštitu kao građanin. Treba naći političku struju koja će to zagovarati, onda naći političku podršku da bi ta struja ušla u parlament i riješila stvar."

Šelo Šabić zaključuje: "Treba nam ta nova vrsta revolucije i lice revolucije. Ja čak vidim ženu na tom putu, potpunu promjenu politike u posljednjih 25 godina koju su muškarci sproveli i doveli BiH do ruba propasti. Vidim mogućnost povezivanja različitih glasova koji se mogu čuti u svakom djeliću BiH na terenu kada se razgovara sa ljudima. Međutim, oni smatraju da su slabi i da zbog toga nemaju rješenje. Živim u uvjerenju da će se u ovom komešanju naći pozitivna snaga za artikulaciju jedne drugačije vizije BiH." ¶

NEVENA MILOJEVIĆ, MARKO PANTIĆ

AKCIJA

NEDELJNIKA **VREME** I IZDAVAČKE KUĆE Laguna

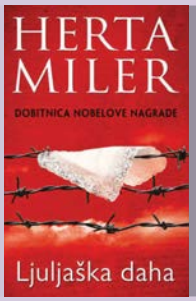
Knjige za 299 dinara!

U SVIM KNJIŽARAMA „DELFI" U SRBIJI
Ponesite ovaj primerak „Vremena" u neku od knjižara „Delfi" i kupite jedan od deset naslova sa ovog spiska po specijalnoj ceni od 299 dinara.
Akcija traje od 20. maja do 16. juna 2017.

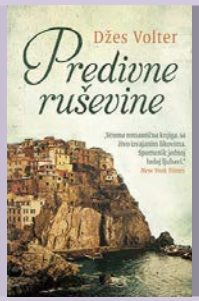
Hans Falada:
MALI ČOVEČE, ŠTA SADA?

Roman o poslednjim godinama Vajmarske republike, objavljen 1932. i zabranjivan od nacista, koji priča o prestonici, provinciji i običnim ljudima u nesrećnim vremenima. Remek-delo nemačke književnosti.

Herta Miler:
LJULJAŠKA DAHA

Poetski roman dobitnice Nobelove nagrade, o sudbini jednog nemačkog mladića iz Rumunije koga Rusi za vreme rata deportuju u radni logor, gde provodi pet godina. Gorka, potresna i veličanstvena knjiga.

Džes Volter:
PREDIVNE RUŠEVINE

Šezdesetih godina u jedno zabačeno selo na obali Ligurskog mora stiže mlada američka glumica i tu ostaje tek toliko da se vlasnik jedinog hotela u mestu u nju zaljubi i nikada je ne zaboravi. Roman o licu i naličju Holivuda, romantična knjiga koja slavi život bez cinizma i sentimentalnosti.

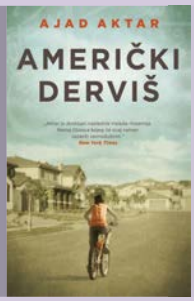
Toni Parsons:
LJUDI I DEČACI

Nastavak milionskog bestselera Čovek i dečak koji je proslavio Tonija Parsonsa. Dirljiva, duhovita i poučna knjiga o ljubavi između oca i sina tinejdžera.

Ajad Aktar:
AMERIČKI DERVIŠ

Kultna knjiga o mladom Amerikancu pakistanskog porekla koji otkriva sopstveno nasleđe, o muslimanima u Sjedinjenim Američkim Državama i odnosu islamskog sveta i Zapada.

Trejsi Ševalije:
PLAMENI SJAJ

London 1792. godine, požari i pogrebi, cirkuske predstave i zavođenje. Roman koji rekonstruiše jednu epohu, ali i okolnosti u kojima je Vilijem Blejk stvarao svoje Pesme nevinosti i iskustva.

Kristina Kaboni:
TAJANSTVENI PUT MIRISA

Ljubavni roman s junakinjom koja zna sve o tajnama cveća, drveća i začina, i koja je naučila jezik mirisa kojim se otvaraju vrata ljudskim osećanjima i uspomenama.

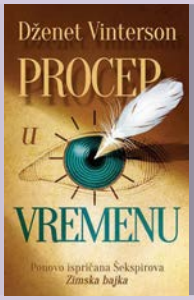
Sofi Hana:
UBISTVA S MONOGRAMOM

Novi slučaj Herkula Poaroa! Zadužbina Agate Kristi odabrala je Sofi Hanu da napiše novi roman sa slavnim belgijskim detektivom u glavnoj uluzi i time započne novi Poaroov život.

Helen Filding:
BEBA BRIDŽET DŽOUNS

Poslednja objavljena knjiga iz serijala o dogodovštinama Bridžet Džouns, u kome najvoljenija junakinja žanra ciklita ovoga puta vodi dnevnik jedne urnebesne trudnoće nad kojom se kao oblak neprijatnosti nadvija pitanje: ko je otac?

Dženet Vinterson:
PROCEP U VREMENU

Ponovo ispričana Šekspirova Zimska bajka. *Svevremena priča o Perditi, napuštenom detetu, ljubomori i ljubavi, transponovana u naše vreme, knjiga nastala u okviru projekta „Hogart Šekspir", u kome najbolji pisci današnjice obrađuju dela najvećeg dramskog pisca u istoriji.*

Spisak knjižara u kojima ovaj popust važi:

Delfi knjižara „Momo Kapor", Stanoja Glavaša br. 1, Beograd
Delfi knjižara, Immo Outlet centar, Gandijeva br. 21, Beograd
Delfi knjižara „SKC", Kralja Milana br. 48 (ulaz iz Resavske), Beograd
Delfi knjižara „Borislav Pekić", Knez Mihailova br. 40, Beograd
Delfi knjižara, Makedonska br. 12, Beograd
Delfi knjižara „Dobrica Ćosić", Bulevar kralja Aleksandra br. 146, Beograd
Delfi knjižara „Vuk Karadžić", Bulevar kralja Aleksandra br. 92, Beograd
Delfi knjižara, Vareška br. 4, Beograd
Delfi knjižara, Požeška br. 118a, Beograd
Delfi knjižara, TC Zira, Ruzveltova br. 33, Beograd
Delfi knjižara, Terazije br. 38, Beograd
Delfi knjižara, Glavna br. 20, Beograd
Delfi knjižara, Bulevar Mihajla Pupina br. 181, Beograd
Delfi knjižara, TC Aviv Park, Živka Davidovića br. 86, Beograd
Delfi knjižara „Miloš Crnjanski", Vase Čarapića br. 2-4, Beograd
Delfi knjižara, TC Zemun park, autoput za Novi Sad br. 124-126, Beograd
Delfi knjižara „Borča", Zrenjaninski put bb, Beograd
Laguna Klub čitalaca, Resavska br. 33, Beograd
Delfi knjižara, TC Big Shopping Center, Sentandrejski trg br.11, Novi Sad
Delfi knjižara „Jovan Jovanović Zmaj", Zmaj Jovina br. 12, Novi Sad
Delfi knjižara, TC Aviv Park, Miloša Obrenovića br. 12, Pančevo
Delfi knjižara, TC Rodić, Sremska Mitrovica
Delfi knjižara, TC Aviv park Zrenjanin Ul. Bagljaš Zapad br. 5, Zrenjanin
Delfi knjižara „Vasko Popa", Trg Sv. Teodora Vršačkog br. 5, Vršac
Delfi knjižara, Korzo br. 8, Subotica
Delfi knjižara, TC Shoppi, Segedinski put br. 88, Subotica
Delfi knjižara, Voždova br. 4, Niš
Delfi knjižara, TC Kalča, lam. E, lok. 11, Niš
Delfi knjižara Stop Shop, Bulevar Medijana 21g, Niš
Delfi knjižara, Kralja Petra I br. 12, Kragujevac
Delfi knjižara, Kneza Miloša br. 33, Valjevo
Delfi knjižara, „Branko Ćopić", Omladinska br. 37, Kraljevo
Delfi knjižara, Gradsko šetalište bb, Čačak
Delfi knjižara, Stari korzo br. 2, Požarevac
Delfi knjižara, Mirka Tomića br. 88, Kruševac
Delfi knjižara, Trg Svetog Save br. 46, Užice
Delfi knjižara, TC VIVO shopping PARK, lokal A10, Stevana Ivanovića bb, Jagodina
Delfi knjižara, Vojvode Milana br. 4, Gornji Milanovac

LJUBOMIR ŽIVKOV

Poslednje vreme

Oni kojima je sve potaman prišiju onim drugima pridev "treći", otuda *treći svet*, *treće doba*, ali ja tu oholost ne prihvatam, radije ću svoje preostale godine nazvati poslednjim vremenom

Sećanje na staru uvredu vrti se po mome srcu, imao sam možda pedeset godina kad mi je trudbenica SUP-a koja neka ostane anonimna, kao što je i bila, izdala ličnu kartu sa zloslutnom napomenom TRAJNA, bio sam zabezeknut, ne očekuje se od mene ni da ozbiljnije poružnim, dobio sam već oblik koji će me pratiti do mojih poslednjih dana, službeno mi je saopšteno da sam dogurao do druge krajnosti, šta je druga krajnost, to je momenat kad gubiš ono što te je činilo osobenim, i kad se tvoje lice i lobanja izjednačavaju sa licima i glavama tvojih vršnjaka, kad svi muškarci počinju da nose istovetne drap pantalone, izbuškane sandale i šta ti ja znam.

Novorođenčad su slična toliko da ih medicinske sestre ponekad pobrkaju i predaju pogrešnim roditeljima, čemu imamo zahvaliti za zaplet u mnogoj televizijskoj seriji, u jaslicama se uveliko vidi ko je ko, tu su uveliko različite, jedinstvene crte, drukčiji osmesi, glasovi, frizure, svako pitomče pokazuje jasnu personality, ali kad luk (kojim se krasno dade predstaviti život, njegovo trajanje, koje se čas čini beskrajnim, čas kao opsena koja neće još dugo) naginje svom drugom kraju, lica ponovo postaju nalik jedna drugima: svi starci zar ne dele isto lice, sivkasto od pobelele brade, možda i on nečega što će medicina tek da ustanovi, a što biće prekasno, ćelavi ljudi zar nisu jedan te isti čovek? U starosti se lica ponovo ujednačavaju do neprepoznatljivosti, kad prvi put dođete u bolnicu da obiđete nekog bližnjeg, shvatite da je od svojih nevoljnih cimera poprimio za kratko vreme neke crte, da oni isto imaju nešto od njegovog ne samo lica nego i pogleda, samrtnici se odriču svojih osobenosti i izgledaju kao jedan isti čovek, pokojnici odu još jedan korak dalje, ako se tako može reći, u sličnosti sa sebi ravnima, da, tako to ide i ispod zemlje, gde se lobanje, oslobođene propadljive ploti pokazuju u svom praobliku, koji spolja živi na banderama: VISOKI NAPON! OPASNO PO ŽIVOT.

Pre desetak godina u berbernici na rubu Pejtona bi me frizerke svaki put pitale jesam li penzioner, poricao sam to, umereno svaki put pozleđen, i plaćao punu cenu; odem tamo dve nedelje docnije, opet isto pitanje, dobro, to jeste razdoblje u kojem može čovek da dobije od kolektiva sat i šutkartu za sva vremena, ali nisam ja taj, posmatram tuđinca u ogledalu, glavu koja stoji na postolju od belog berberskog ubrusa, za penziju si, prijatelju, čekaju te popusti gde god se budeš zaputio! Sad me blagajnice u takozvanoj "Aromi" pitaju jesam li u penziji, dovodite me u iskušenje da lažem i da se prihvatim te privilegije: biste li tražile nešto napismeno ako bi moj odgovor bio potvrdan, ili bi sama reč časnog starine bila dovoljna?

Ljude koje ne podnosim mogao bih privremeno podeliti na spoljašnje i unutrašnje. Prvi su oni koji neću reći parkiraju, koji ostave auto negde gde nikome ne smeta, to oni misle, a smeta svakome, meni prvome, smetaju mi i kad vozim i kad me službeno lice tj. šofer dvadeset četvorke vozi: crno vozilo, sa još crnjim, neprozirnim oknima, mračnim kao nadgrobne ploče, ostavljeno na raskrsnici, zaklanja vidik meni koji imam trougao, ulubiće mi krilo neko ko ulicom sa pravom prvenstva hita u kafić (takvima, koji ne propuštaju ni pešake, u sebi se hrabro podrugujem: "Formula plače za tobom! Kakav si ti car za volanom!"). Tako ostavljena vozila "Parking-servis" retko i nerado odnosi, a i kako bi, kad je na stalnoj usluzi Opštini i "Dinersu", ako neko slučajno stane na ova rezervisana sveta mesta, pauk doleće brže nego hitna pomoć, tek u svoje slobodno vreme odnese neko starije vozilo, i ne stiže naravno da sklanja još i džipove sa raskrsnica. Dragocenitostima posejanim po kolovozu ne može ništa ni neprobojna pešadija Park. servisa, jer se kontrolori kreću samo po nacrtanim parking-mestima, kao figure po šahovskom polju.

Unutrašnji neprijatelji su mi oni koji stoje stalno na vratima autobusa, i oni koji stoje naslonjeni na BUSPLUS aparate, ne ljubim ni odrasle građane (a koji nisu ni u penziji) kad se besplatno voze dve ili tri stanice: "Već silazite, vama se nije isplatilo da kucate karticu za to malo!", dođe mi da im kažem, da čujem hoće li se neko upecati i uzvratiti: "Pa nisam ni kucao!", ali to su neprijateljstva koja se s merom pale i s merom gase, najveći moj unutrašnji neprijatelj i dalje je građanin/građanka koja glasno i neprekidno brblja jer mu/joj je mobilna telefonija priuštila taj u evoluciji doskora nepoznati užitak, ali zaslužuju li ti primerci savremene faune da ih ovakav prirodnjak ikada više stavi pod lupu?

Pre neki dan, osoba muškog pola nagnuta ka šoferu dvadesetčetvorke i natrćena tako da se jedva može ući kroz polovinu vrata (druga je polovina ili zaglavljena, ili ju je vozač suspendovao kao suvišnu), jedva preko junakovih leđa očitam kak se veli karticu, divane njih dvojica, presamićeni je isto šofer, ali sada se vozi kao svoj na svome, kao železničar što ide besplatno kojim mu drago vozom, smetaš mi, čoveče, drugo, zagovaraš majstora, gde je tabla "Zabranjen razgovor sa vozačem", rado bih video mesinganu pločicu: "Zabranjen razgovor sa vozačem i sa osobama izvan autobusa: razmišljajte u sebi, razvijte barem u nekoj meri veštinu introspekcije. Hvala." ¶

Intervju: **Laslo Vegel, prozni i dramski pisac**

Avangarda manjin

"Kad bolje pogledamo prostor srednjoistočnoevropski, prošlost je naša najveća klopka. I mi smo njeni zatočenici. Taj dvadeseti vek, neki istoričari kažu da je krvav i kratak, a ja mislim da on u ovom delu Evrope još nije završen, mada smo mislili da će biti okončan rušenjem Berlinskog zida"

Laslo Vegel, jedan od najsnažnijih integriteta naše savremene literature, objavio je novi roman – *Balkanska lepotica ili Šlemilovo kopile*, jednako moćan kao i prethodni *Neoplanta*, po kojem je u Ujvideki sinhazu tj. Novosadskom pozorištu realizovana predstava – jedna od najboljih novijih sezona. Uz umetničku prozu, zapažanja o svakodnevici i izgloblјavanjima Vegel beleži u dnevničkim zapisima i tekstovima za portal građanske Vojvodine "Autonomija".

Laslo Vegel je pola veka i mađarski i srpski pisac. U belešci o autoru na kraju romana *Balkanska lepotica ili Šlemilovo kopile* pobrojano je 15 naslova njegovih knjiga prevedenih na srpski. Vegel je beskompromisni intelektualac dosledne etike i poetike, umetnik čiji je stvaralački put određen kontroverzama, koji jedino ne sumnja u literaturu, čak i kada eksplicitno negira njenu moć – brend Novog Sada.

skog senzibiliteta

Fotografije: Marija Janković

Balkanska lepotica ili Šlemilovo kopile je drama ljudi kojima su identiteti bili nametnuti, ali je ujedno i istorijska freska jednog rubnog područja Evrope, slika jedne epohe i anamneza jedne bolesti. Roman je objavila "Akademska knjiga", a nedavno je promovisan u Beogradu, u UK "Parobrod".

"VREME": *Balkanska lepotica*, porodična saga o Šlemilovima, razvila se u priču o stotinu godina istorije Novog Sada. Roman počinjete savremenim dobrom, nastavljate ga dvadesetim vekom i završavate opet današnjim vremenom.

LASLO VEGEL: Da, krug se u tom romanu zatvara. Kad sam počeo da ga pišem, pomislio sam da napišem jedan porodični roman. To je sada u Evropi pojava, ljudi žele da saznaju privatnu istoriju, dosta im je oficijelne, a istorija upravo iz lične i porodične vizure deluje autentičnije. Međutim, video sam da to kod nas nije lako. Naše porodične istorije su iskonstruisane, pa sam na kraju napisao antiporodični roman o nedostatku porodice i o otuđenju unutar nje. Počeo je danas, vratio se na početak dvadesetog veka, stigao do danas, pa u budućnost – priča o prošlosti traje. Nema kraja toj zarobljenosti prošlošću. Kad bolje pogledamo prostor srednjoistočnoevropski, prošlost je naša najveća klopka. I mi smo njeni zatočenici. Taj dvadeseti vek, neki istoričari kažu da je krvav i kratak, a ja mislim da on u ovom delu Evrope još nije završen, mada smo mislili da će biti okončan rušenjem Berlinskog zida.

Ferenc Šlemil, junak vašeg romana, konstatuje da mu novi svet liči na dobrostojeći bordel. Da li to misli i Laslo Vegel?

Jeste, to je njegovo iskustvo, zato što vidi da i kad imate najbolje namere, a život njegovog dede mu potvrđuje, da i kada niste rebel, buntovnik, kada samo želite da se prilagodite okolnostima, bivate gubitnikom. To je ta sizifovska pozicija. Možda sam ja napisao vojvođanskog Švejka, a mi, svi smo pomalo Švejk na ovim prostorima srednjoistočnoevropskim. Mi imamo tu tradiciju i u mentalitetu i u rečniku i u stavovima. Na ovim prostorima žive ljudi koji su možda uvređeni ali nisu veliki borci, imaju žilavost ali je prikrivaju fleksibilnošću. U stvari, to je kompleksno biće i identitetski ga je teško definisati. A to ne zavisi čak ni od nacionalne pripadnosti.

Pitanje identiteta je jedno od suštinskih u romanu. Ponemčavanjem i posrbljavanjem imena glavnih junaka, shodno naletima vlasti, što jeste istorijska činjenica, vi eksplicitno govorite o velikom mehanizmu moći?

Vlast voli da menja identitete, u dvadesetom veku svaka vlast je agresivno želela da promeni identitet ljudi, ne samo nazive ulica i trgova ili jezik. To je žestoka borba za ljudsku dušu, često uspešna u srednjoistočnoj Evropi, i zato je taj prostor prepun autokratskih tradicija, totalitarizma, jer nema ko da brani čoveka, individuu od vlasti i države. To je neka vrsta tragedije junaka mog romana.

Tvrdite da dvadeseti vek još traje, da li to znači da ta borba za ljudske duše nije gotova?

Ne, nije gotova, to se vidi i na kraju mog romana – ti novi biznismeni, nova oligarhija, sa oružjem i telohraniteljima, vlasnica domovine, pragmatski se ponaša i zarad svog biznisa začas se odrekne nacionalizma u čizmama i vojničkoj uniformi i zameni ga skupocenim odelom i leptirmašnom. Mada i njih progoni sopstvena prošlost.

I ovim romanom vi ste potvrdili svoj status bezdomnog pisca.

Meni je uvek bila daleka literatura koja govori o svojim korenima, o nečemu duboko usađenom u tradiciji, u narodu. Ta neofolkloristička književnost nije moja. Još osamdesetih godina sam u esejima govorio o toj bezdomnosti. Kada je ratovima uništena Jugoslavija, zemlja u kojoj sam se socijalizovao, stekao i prijatelje i neprijatelje, meni je to bilo bolno, pokušavao sam da se iznova definišem kao stvaralac i intelektualac i pomislio sam – pa dobro, ostao mi je grad, Novi Sad. I onda sam sebe nazvao bezdomni lokalpatriota. Znam da je to kontradiktornost, ali ja sam čovek dvadesetog veka koji je takođe pun velikih kontradiktornosti.

Kako promišljate savremene kontradiktornosti, u vremenu raspadnutih vrednosti na jednoj i novog sveta sa pripadajućim oligarhijama na drugoj strani?

Sama Srbija više nije izolovano ostrvo kao što je bila devedesetih, sada smo se integrisali u srednjoistočnu Evropu. Ali integrisali smo se u najlošijem trenutku kada ovaj region doživljava novi autokratizam, negaciju utopije stvorene padom »

Berlinskog zida. U stvari, integrisali smo se u vreme velike krize, pa smo na našu neraščišćenu prošlost dodali i globalnu krizu. Ja još ne vidim neki izlaz, teško je govoriti danas šta će biti sutra. Vreme se brže menja nego mi, ne možemo ga stići, mi trčimo iza vremena. Vreme nas je sve pregazilo, ne samo starije generacije nego i tu novu mladost. Jednostavno, čovek je izgubio orijentir. Mi smo lutalice u sopstvenim životima, sada je već pitanje i da li smo vlasnici sopstvenih života. Šta još može roman da uhvati od takozvanog sopstvenog života? Vidimo te nove evropske romane koji su usredsređeni na sudbine. Kakva lepa reč sudbina! Da čovek ima sopstvenu sudbinu, da može da je izabere! Ali više ne može. Književnik je došao u komplikovanu i nerazrešivu situaciju. S jedne strane mora da se distancira od dnevne politike, jer ako nema distance gubi umetničku imaginaciju, a sa druge strane, više nije u poziciji da zauzme mesto u gledalištu arene i govori šta je dobro a šta zlo. Alber Kami je govorio da književnici moraju da se spuste u arenu među zveri. I kako sada, od čega da se distanciramo?

Veoma uspešno sarađujete sa rediteljem Andrašom Urbanom. Osim *Neoplante* po vašem istoimenom romanu, režirao je i predstavu *What is Europe?* prema esejima. Obe su imale velikog odjeka i u regionu. Vi i Urban pripadate različitim stvaralačkim generacijama, pa i različitim poetikama – Urban je ekspresivniji i eksplicitniji...

Jeste, Urban se više oslanja na avangardnu pozorišnu tradiciju bivšeg jugoslovenskog prostora, to je umetnički izraz. Ali što se tiče osećanja vremena, pogleda na stvari, na savremena zbivanja, tu smo veoma bliski. Tako da kad Urban uzme neku moju knjigu, zna šta treba sa njom da radi u pozorištu. I tako i treba da bude. On duhovno ostaje veran delu, to je najvažnije. Ja uživam u njegovim predstavama.

Svojevremeno je Aleksandar Tišma savetovao piscima da ako žele etabliranje u domaćoj kulturi moraju da objavljuju u Beogradu. Ako pak žele evropsku reputaciju, adresa izdavača mora biti u Nemačkoj. Vi ste taj savet dosledno realizovali. Osim neprijatne činjenice da ste u Beogradu ostali bez izdavača ("Vreme knjige", potom "Stubovi kulture", ugašen, prim. aut.), imate dobru reputaciju na nemačkom i mađarskom tržištu. U Srbiji vaše knjige objavljuje "Akademska knjiga". Kakve su izdavačke prilike ili neprilike u Mađarskoj, a kakve u Nemačkoj?

Ja jesam manjinski pisac, ali nikad nisam pristajao na manjinski ključ i geto. Jednom su me pitali o razlici ovde i u Mađarskoj. Ja sam često u Budimpešti, tamo sam dobio sve najznačajnije nagrade, imam tamo prijatelje među književnicima, ali žestoku diskusiju mogu da vodim samo u Beogradu sa svojim prijateljima. Naravno, ja pišem na mađarskom jeziku, to je moj maternji jezik i ne bih znao ništa da napišem, naročito ne prozu, na srpskom jeziku. Svet o kojem pišem je ovdašnji, nije iz Mađarske. Ja ne bih znao da napišem roman o Budimpešti ili nekom drugom mestu. Ja ovde potpuno poznajem ljude, navike i neke tajne. To je već jedna vrsta dvostrukosti, ambivalencije, kontradiktornosti. Manjinski senzibilitet je avangardan. Predak manjinskih književnika je Franc Kafka, a on je pisao o Evropi. I ja tako razumem, ako ja živim ovde, pišem o otvorenim temama. Onda je to razumljivo čitaocu i u Srbiji i u Mađarskoj, a to je proba da li je zanimljiv i čitaocu u Nemačkoj. Kad je moj roman *Memoari jednog makroa* koji je objavljen 1969. godine, nemački list "Cajt" je napisao da je roman savremen kao da je pisan danas, poredeći ga sa savremenim francuskim autorima. Nemački izdavač "Matthes&Seitz" u Berlinu do sada je objavio tri moje knjige, još dve su preuzete za džepno izdanje koje poštuje evropske standarde i nemačke poslovne navike pa su štampane u tiražu od preko pet hiljada primeraka.

U Mađarskoj moje knjige objavljuje "Noran Libro" i tiraži su nešto veći nego u Srbiji. Tamo je ista kriza kao i ovde, izdavači žive teško, kultura se marginalizuje, nema više velike razlike između Mađarske i Srbije kao što je to bilo devedesetih. Vlast neoliberalnog kapitalizma. Samo što smo mi od socijalizma odbacili ono što je bilo dobro, a od kapitalizma preuzeli ono najgore. I tako životarimo na jednoj tački na kojoj ne znamo kako će se razvijati taj svet. Kako vidim, ekonomisti i sociolozi svuda dokazuju da siromašni postaju siromašniji, a bogati bogatiji. Dokle ta neoliberalna koncepcija može da izdrži, da li će doći do lomova, da li će to pojačati neku novu levicu ili će ojačati desni ekstremizam, sve su to za mene tajne. ¶

TATJANA NOVČIĆ MATIJEVIĆ

Novosadski Ferenc Gamp

Vegelovska karnevalizacija istorije nije razuzdana i bučna nego prigušena, mučaljiva, melanholična

Ako je *Neoplanta ili obećana zemlja*, kaže negde njen pisac, bila roman o dolascima, o rastu, o usponu jednog grada, a dakako i o svim istorijskim burama i dernecima (i jendecima) koji su to pratili, onda je *Balkanska lepotica ili Šlemilovo kopile* (preveo Arpad Vicko; Akademska knjiga, Novi Sad 2017), roman o opadanju, o odlascima, o nestanku. Iako, dodao bih, sam Grad i dalje raste; o, i te kako, ima ga u svakom smislu više nego ikad! Samo što to više nije Onaj grad – grad u kojem bi Franc, Ferenc ili Franjo Šlemil, kao i njegov deda Jovan, Johan ili Janoš Šlemil, mogao da bude kod kuće. To postaje grad nekih drugih ljudi: bučnih tranzicionih predatora, lepotica na iznajmljivanje na sat i na kilo, grad čvornovatih, naoružanih i opasnih. I grad jednog jedinog jezika; jezik na kojem Šlemil misli i sanja doslovno se u dnevnom ritmu povlači s njegovih ulica, sa blistavih bulevara koliko i sa prašnjavih periferijskih sokaka. Šlemil je, dakle, u mnogo smislova relikt prošlosti, malo kome prijatan, još manje kome potreban dokaz da je nekoga i nečega bilo i pre epohe koja će s radošću pokopati sve prethodne, čak i bez prave svesti da uopšte išta takvo čini.

Narator, Franjo Šlemil, poslednji stanar kuće i majstorske radionice koje samo što nije progutao hotel tranzicionog mutikaše, pripoveda priču svog dede, a onda i svoju, koje se prirodno poklapaju s celim vekom, negde od Velikog praska tokom i nakon Prvog svetskog rata, kad se viševekovni poredak stvari (bio on dobar, loš ili zao) rasprsao u fragmente, da bi svako sledeće preslagivanje tih parčića pokazalo da više ni jedna njihova kombinacija neće biti trajna, nego će jedino same krhotine nestalnih oblika biti stalne. Deda, tada mladi kalfa, ostao je u Neusatzu, Ujvideku, Novom Sadu, nakon što se njegov Majstor povukao u Beč pred srpskom vojskom, baš kao i njegova, dedina mlada žena. On će ostati tu, na rodnoj grudi, da čuva kuću i radionicu za sve njih jer svi će se oni, dakako, vratiti kad vide da je sve bezbedno i u redu i da život ide dalje, samo pod nekom novom zastavom i sa nekim novim grbom, a to s grbovima ionako je zgodno, jer baš majstor Šlemil najbolje pravi grbove; juče bečke i peštanske, danas kraljevske, "beogradske"; a sutra, bogme, hortijevske, preksutra avnojevske, naksutra, "srpske", to jest stare karađorđevićevske... Mušterija, dakle, uvek ima. Neretko onih istih od juče, samo s novom Otadžbinom. Osim što se "Bečlije", dakako, nikada neće vratiti, jer iz uspavane se panonske varoši u Beč hodi smo u jednom pravcu i ne vraća se bez ljute nevolje...

I sačuvaće deda Šlemil kuću i radionicu, pa će je, preskočivši generaciju anonimnih i slučajnih očeva, takvu ostaviti i unuku Franji, Francu ili Ferencu, koji će pripovedati neverovatnu i tužnu istoriju opstajanja pod čizmama i bajonetima nadolazećim s raznih strana; kao kakav panonski i ujvidečki, Vegel će reći Švejk, ja ću reći Forest (Ferenc?) Gamp, Šlemil će se i spanđavati i krviti i s kraljevskom Jugoslavijom, i s hortijevskim "oslobodiocima južnog Mađarstva" i sa komunistima, i s ovima Današnjima kojima čovek lepo ni ime ne može nadenuti, bivajući za sve njih u jednom trenutku nevažni, ali pouzdani saradnik, u drugom slučajni, nesvesni izdajnik, u trećem još slučajniji i beslovesniji heroj. To je taj element groteske, ta vegelovska karnevalizacija istorije, ali ne razuzdana i bučna, nego prigušena, mučaljiva, melanholična; zaumna i kada Šlemil od nje crpi dividende, i kada od njene teške ruke strada.

Kao u kakvoj inverziji pikarskog romana, država (sistem, vlast, sila... kako god) je ovde lukavi, dovitljivi lupež, a mali čovek Šlemil čestito sidro jednostavnosti i skladnosti u (trajno neuspelom) pokušaju; kao u inverziji romana ceste, Šlemil se ne pomera od svoje kuće i okućnice i od grada na Dunavu, a države su te koje vrtoglavo putuju, izviru, poniru, rađaju se, nestaju, sele se gore i dole, čas je tu Ugarska, pa Kraljevina, pa Mađarska, pa Jugoslavija, pa Srbija... Dok na kraju, u furioznom finalu, sve ne prekrije Novac, jedini stvarni vladar – dobro, jedini uz požudu, uz eros, uz sliku Balkanske lepotice koja je davnih dana očarala Beč (a koja je ovde gotovo kao Fallen Madonna With the Big Boobies...), ali i požude se daju utržiti, zar ne?

Vegel je napisao roman koji vodi prirodan dijalog s Neoplantom kao sa sopstvenom drugom (to jest, prvom) polovinom, iako mogu živeti i čitati se sasvim nezavisno, ali i sa istoimenim gradom, njegovim večitim literarnim utočištem; takvu mu je biblioteku posvetio još samo Tišma, niko drugi, do sada. Ali, ne očekujte ništa "lokalno" u spomenarskom smislu, naprotiv: ovo je roman o pomutnjama srednjoistočnoevropske istorije, u tom su smislu imena i toponimi slučajnost, privid, konvencija, ništa. Sve drugo je važnije, to jest: ono važno, to je sve drugo. ¶

TEOFIL PANČIĆ

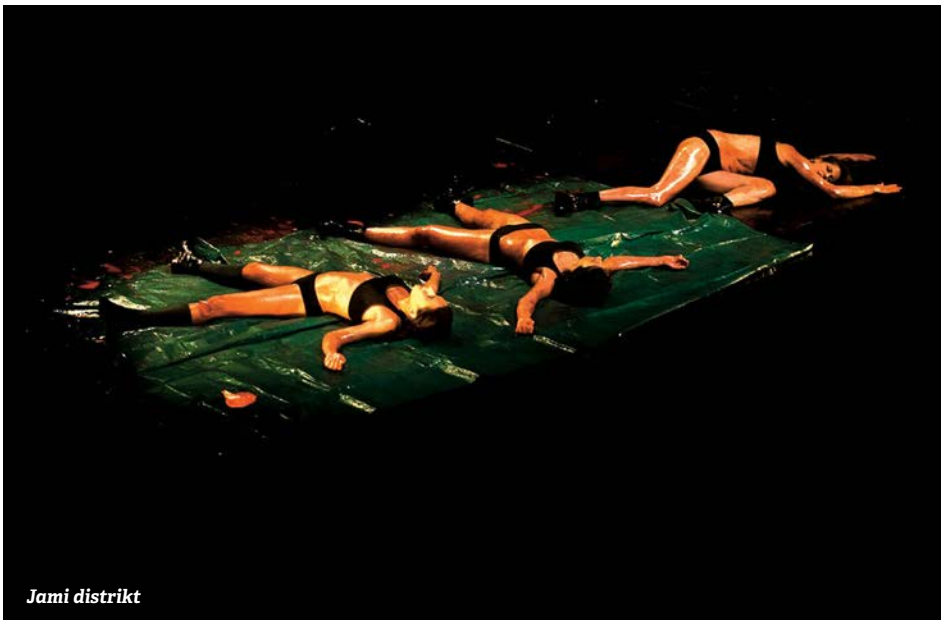
Ljubav Totovih u Distriktu

Četiri premijere s aprilsko-majskog "vrhunca" sezone uronjene su duboko u kontroverze naše i globalne sadašnjice

Pozorišna sezona u aprilu i maju obično ide ka tzv. vrhuncu, nakon kojeg sledi junsko lagano survavanje u skoro tromesečnu letnju nirvanu, da se gospoda glumci i ostali radno odmore, tj. zarade nešto na primorskim, televizijskim i ostalim tezgama. No, kako je para sve manje, tako ni premijera i gostovanja nema koliko ih je kadgod bilo, a ako tome pridodamo i bizarne parapolitičke okolnosti (na primer: ako niste gledali, kao što ja nisam, Pakovićevog *Don Kihota* na premijeri, onda se možete slikati s njim, jer će producent predstave, SKC Novi Sad, kanda učiniti sve da je uguši jastukom ili barem sakrije od potencijalne publike!), stvar se dodatno *usložnjava*.

Totovi

Jami distrikt

Kako god, u Bitef teatru smo gledali beogradsku premijeru projekta *Jami distrikt* u režiji Kokana Mladenovića i po "izvedbenom tekstu" (tako piše u programu!) Minje Bogavac, a u koprodukciji Centra za kulturu Tivat, Think tank studija Novi Sad i narečenog beogradskog pozorišta. Minja B. je kao polaznu tačku svoje priče uzela izmišljena (ali negde *moguća*!) događanja na stvarnoj lokaciji, u ataru sremskog sela Jamena, na samoj (kopnenoj) granici Srbije s Hrvatskom i (rečnoj) sa Bosnom i Hercegovinom. Jamena je, rekoh, stvarno selo, a ne produkt spisateljske mašte, mada se dalo primetiti da je to prestoničkoj humanističkoj inteligenciji sasvim nepoznato: za Ndžamenu je još i čula, ali za Jamenu mrka kapa (dole). Elem, kod Jamene su pronađeni ostaci daleko najstarije ljudske civilizacije, mnogo drevnije od svih za koje se do sada znalo, i sada Srbija, Hrvatska i Bosna kreću u "rat" (zapravo, navodnici jedva da su potrebni) oko toga čije je to nalazište zapravo, kome pripada, te samim tim, koji je to "narod najstariji" (mada nijednih nije ni bilo to u ta pradoba, ali ko te pita). Postavka domišljata, zgodna za razigravanje, mada opet ne i preterano originalna, jer su donekle srodni motivi balkanskih, zapravo južnoslovenskih nadgornjavanja već onoliko korišćeni u teatru, na filmu i na televiziji, kako u "višem" umetničkom registru, tako i na nivou estradne parasatire. Par Bogavac-Mladenović frku oko "Jami distrikta" (kako tzv. međunarodna zajednica naziva eksteritorijalno područje Jamene, nad kojim je preuzela brigu jedva nekako smirivši zaraćene "balkanske divljake", koje je pretvorila u neku vrstu živih eksponata u tematskom parku) koristi ne bi li proigrao bezbrojne floskule, mitove, iluzije i zablude koje dominantni narativi svake od država i nacija uveliko seju o sebi i drugima, gađajući poglavito tamo gde je i najvažnije, jer i jeste centar problema: u tzv. elite, političke i intelektualne, akademske, medijske, obrazovne, crkvene, sve one koje proizvode najveći deo jezično-pojmovnog smeća u kojem se guše ove bedne zemlje nadžidžane, uvezane i priheftane oko Jami distrikta kao

Zrenjanin

Zrenjanin

Ljubav, ljubav, ljubav

svog oka ili prkna, kako vam drago. Utoliko *Jami distrikt* ulazi u posebnu potkategoriji političkog teatra na srpski način, i u tom je društvu ova predstava svakako dobrano u gornjem domu, što zahvaljujući duhovitoj i pametnoj eksploataciji stereotipa, što – zapravo, ponajviše – zahvaljujući trima izvanrednim mladim glumicama, Isidori Simijonović, Jeleni Graovac i Nini Nešković, koje su zadivljujuće srčano, energično, ali i teatarski precizno i u jednom sasvim nesentimentalnom smislu reči suptilno iznele i uznele ovaj pozorišni događaj, učinivši više nego izvesnim da ćemo ga pamtiti i znatno nakon životnog vremena koje ovoj predstavi bude suđeno. Uzgred, bilo bi nepravedno ne spomenuti i muziku Marka Grubića u živom izvođenju grupe Vrooom, tj. njena oba člana...

Sam dragi Bog zna koja je i kakva ideja repertoara koji Beogradsko dramsko pozorište gaji otkad je na njegovom čelu Slobodan Ćustić: to uglavnom ne liči ni na šta, a kad zaliči, bolje da nije zaličilo, jer liči na sve osim na ono što bi bilo dostojno ovog teatra, i *ovakvog* teatra kakvo je BDP, u svojim možda i najslavnijim danima zvano *Savremeno pozorište*. Ipak, i tu se nađe poneki suvisli repertoarski potez (bez obzira na stepen "srećne realizovanosti" naposletku), među koje svakako spadaju i *Totovi* Ištvana Erkenja, u režiji Ljiljane Todorović. Ova je rediteljka režirala isti komad pre tačno trideset godina kao svoju prvu profesionalnu režiju, tada u Ateljeu 212, pa je ovo zanimljivo preispitivanje sebe, komada, pozorišta i sveta: šta se sa svim tim desilo u ove tri decenije...

Tot je vatrogasac, živi sa ženom i ćerkom u nedefinisanoj panonsko-ugarskoj zabiti, u vreme prvog svetskog rata, pred (nezamislivi i nedogodivi) pad Monarhije. Istrajavaju svoje provincijske dane u sitnim, pomalo joneskovskim ritualima, a jedina veza sa spoljnim svetom im je poštar. Eh, ali poštar je tek posebna priča... Kako god, njihov je sin na frontu, i oni se brinu za njegov život. Jednog lepog dana, stiže im pismo s fronta, u kojem sin moli da prime njegovog komandanta, obolelog "na živce", kojem bi prijalo malo seoskog mira. Jasno je da će im se on odužiti sklanjanjem njihovog sina u kancelarijsku zavetrinu... Oficir stiže, i tu kreće koloplet apsurdnih događanja, za koje je Erkenj bio dokazani majstor, kao pisac kratke proze koliko i kao dramatičar. Predstava Ljiljane Todorović ne drži uvek ritam, glumačka je igra (bar na premijeri) stilski neusaglašena upadljivije nego što bi bilo zdravo, ali *Totove* je svejedno odlično videti iznova na sceni: komad je to kakvi "nam" uvek trebaju, o tuposti i servilnosti tzv. malog čoveka, ali i o još mnogo gorim porocima onog koji je tek malo iznad njega, imajući nad njim taman onoliko vlasti da može da mu uništi život, mada ni »

sebi ne može bog zna kako pomoći. Utoliko je priča *Totovih* svevremena i bezvremena, epohe, mundiri i zastave tu su tek proizvoljne drangulije. Bojan Žirović kao Tot besprekorno bizaran u svojoj običnosti, Jovo Maksić kao Poštar i Pavle Pekić kao Major grade uloge s velikim potencijalom dodatnog razigravanja, Dušanka Stojanović Glid i Jelisaveta Orašanin kao majka i kći domišljat ženski kontrapunkt muškobanjastom svetu pokornosti dalekoj, apstraktnoj sili Poretka.

U Ateljeu 212 gledali smo premijeru predstave *Ljubav ljubav ljubav* Alise Stojanović, po tekstu savremenog britanskog dramatičara Majka Bartleta. Priča kontrapunktira mladost i zrelo doba generacije bejbi-bumera na Zapadu, onih koje je formirala kontrakultura šezdesetih, hipi pokret, slobodna ljubav, pacifizam i idealizam neolevičarskih gibanja, i generaciju njihove dece, kojoj je suđeno da odrastaju u vreme s mnogo manje naivnog idealizma, u vreme kada se sve bitne životne odluke donose uz kalkulator, a ako se tako ne ume ili ne želi učiniti, nastaju nevolje... To je prva generacija u mnogo pokolenja unazad za koju je jasno da će živeti gore, tj. siromašnije i nesigurnije od svojih roditelja. E, sad još samo treba naći krivca za to, a gde ćeš idealnijeg krivca od neodgovornih i sebičnih šezdesetosmaških roditelja! Delovi predstave koji se odvijaju mitskih šezdesetih inscenirani su i igrani nekako naivno, "nameštено", prenagaženo, na granici neželjene karikature, oni bliži današnjici mnogo su bolje tetarski artikulisani; predstava kao celina je solidan repertoarski potez, ne više od toga, ali rekao bih da greše kritičari koji vide problem u nedovoljno ubedljivoj realizaciji navodno odličnog dramskog predloška. Naprotiv, Bartletov je komad kolekcija (pre)opštih mesta savremene "occupy" levo-hipsterske kulture, i kao takav ne može da dobaci osobito daleko, ni da zagrebe dovoljno duboko: sve je to draškanje egoističnih nagona, ličnih i(li) generacijskih, pod pompeznim izgovorima.

Pa dobro, kad smo već kod "occupy" kulture i njenih balkanskih odjeka, u Narodnom pozorištu Toša Jovanović u Zrenjaninu odigrana je premijera komada zanimljivog naziva *Zrenjanin*... Drama je delo Igora Štiksa, a režirao ju je Boris Liješević. Dvoje mladih, "prenabudženih" levičarskih idealista iz prestonice stižu u provincijski grad u kojem je industrija na izdisaju, i pokušavaju da podbune lokalnu radničku klasu, kojoj je klasna svest sasvim uspavana tranzicionim samozaboravom i ostalim narkoticima, od sistemske demonizacije "komunističkih vremena", pa do piva, televizije i kladionica... Jedinu preostalu koliko-toliko živu firmu zli će lokalni tajkun sasvim uskoro da stavi na doboš, a naslovni je lik s nadimkom Zrenjanin klasno besvesni gazdin poslušnik, sve dok mu gazdina nezajažljivost i bezobrazluk, ali i porodični razlozi (Zrenjanin je sin poslednjeg socijalističkog direktora Firme; e sad, da bi direktorov sin, kakav god da je, završio kao manuelni radnik u toj istoj fabrici – to može da padne na pamet samo nekom edinburškom profesoru koji je u fabričkoj hali proboravio manje nego u Apolu 9! :D) ne pomognu da, štono bi se reklo, progleda... U progledavanju će mu bitno pomoći aktivistkinja Eva, s kojom se Zrenjanin veoma, hm, zbliži, sve dok šokirano ne ustanovi da se u Evinim gaćama vragolasto migolji ono što mnogo češće nose oni koji se zovu Adam ili nekako slično... Ovaj transrodni element oživi predstavu taman kad pomislimo da ćemo do predalekog kraja gledati samo lekcije iz klasne svesti kao da smo u CCCP-u kasnih dvadesetih; i uopšte, čini se da Liješević gde god može "zaobljava" uglati levičareći Štiksov prosede (to je samo utisak, možda sasvim pogrešan, jer komad nisam čitao), mada i Štiks, kad se doseti, nastoji da unese ponešto zdrave (samo)ironije u sopstveno angažovano dramsko pismo – što je uvek dobro. To što se ovaj teatarski čin odigrava baš u "naslovnom" gradu predstave, uz radnike propalih-upropaštenih firmi kao znatan deo premijerne publike (koji, dakako, ima svoj ugao gledanja na scenska zbivanja), dodatno je "prekoračenje rampe" iliti rušenje "četvrtog zida". Kad se otresu viškovi didaktičnosti, dobijamo zanimljiv teatarski proboj, uz pregršt mladih zrenjaninskih glumaca za koje će se tek čuti... Ako ih ne preduhitri kakva svetska revolucija, pa za pozorište i slične buržoaske trice i kučine više ne bude vremena ni mesta. ¶

TEOFIL PANČIĆ

Kad su

Na gradskom trgu u Banjolama, u Istri, podignuta je bista beogradskoj pozorišnoj glumici Mariji Crnobori, i otvorena je spomen-kuća

Mesto Banjole, u opštini Medulin na istarskom jugu, nedavno je priredilo omaž beogradskoj glumici a svojoj zemljakinji Mariji Crnobori, divi s pozorišne scene Jugoslovenskog dramskog pozorišta pedesetih i šezdesetih godina prošlog veka, iz doba kada su dive postojale. Pred njenom rodnom kućom postavljena je spomen-ploča, na centralnom trgu otkriveno je njeno poprsje, otvorena je Spomen-kuća "Crnobori", a u njoj – promovisana je raskošna opremom i sadržajem knjiga *Marija Crnobori – eseji o fragmentima* prof. dr Jelene Lužine.

Marija Crnobori je igrala dramsku klasiku na kojoj bi joj mnoge glumice pozavidele. Njene su bile Antigona, Ifigenija, Ofelija, i Gertruda, Fedra, Ledi Magbet, Klitemnestra – izdvajam tek najzvučnija imena, a zapravo se pitam – šta ostaje od pozorišnog glumca osim imena? Ljudi se okupljaju oko scene ne bi li gledali i *čuli*, a kad se predstava završi... a kad se karijera zaključi... kad glumca više nema...?

Mariju sam upoznala u trenutku kad se završio njen dnevnik s gradilišta JDP (objavljivan u pozorišnim novinama *LUDUS*), kada je otvoreno novo zdanje, a Marija, prirodno, nastavila da živi uz njega. Znala sam da je ona legenda tog doma, da mu je postavljala temelje. Poznanstvo je moglo ostati kao trenutak ushićenja u susretu s legendom. No, pojavila se i sledećeg dana, britkog uma, vedrog glasa, postojana. Anđeo čuvar Jugoslovenskog dramskog, govorili smo s dozom šaljivosti i divljenja, u isti mah. Anđeo čuvar u onim i ovim vremenima. Čuvarica umetnosti. Čuvarica čovečanskih vrednosti.

Kad se o Mariji govori, ne može se preterati u davanju superlativa. Marija je

dive bile s nama

VREME SLAVE: Marija Crnobori u *Antigoni*

postavila merila valjanosti, kako glume tako i života u pozorištu. Šta je etika stvaranja i koja je uloga čoveka u društvu – moglo se najneposrednije učiti od Marije.

Onome ko bi je prepoznao i pozdravio, ljubazno bi uzvratila i gotovo uvek tutnula bombonu, nešto slatko. Pitali su se, zašto Marija dolazi u JDP kad se povukla iz glume? Premda je u održanju fizičke aktivnosti moglo biti opravdanje njene vitalnosti (preminula 2014. u 96.), ne bismo smeli prenebregnuti da je Marija negovala duh, ono što čoveka čini čovekom, članom zajednice. Brinula je za opšte dobro.

Marija je učila u skromnoj porodici brodskog mehaničara bogatoj decom. Učila je od svoje učiteljice. Imala je, u najčistijem smislu, od detinjstva usvajan, sistem hrišćanskih vrednosti, premda se nije predstavljala kao vernik. Imala je duboko usađeno poštovanje za drugog čoveka, za bliskosti i za razlike. Kad god bi me videla zabrinutu, pa i kad bi sama iskazala nezadovoljstvo time kako stoje stvari – znala je reći: "Sa Sirijusa se to ništa ne vidi." Ova egzistencijalistička misao nije bila mirenje, nego ironično božansko rezonovanje nad ljudskim slabostima i taštinom. *Životić*, još bi rekla. I, koliko god peckala mene, ili sebe, znala je i da bez talenta nema stvaranja. Zapisala je: "Meni se čini da glumačko stvaranje lika ima sličnosti sa stvaranjem čovjeka. Pisac je otac, glumac majka, a reditelj liječnik."

Najzad, učila je od svojih likova, tih gromada na kojima počiva čovečanstvo. Verujem da je rađajući ih, uzdizala vlastitu duhovnost. A duhovnost nikad nije sebična. Štaviše, ona traži drugog čoveka, poziva ga, proziva ga da se probudi.

Marija je najdraže drugovala s Biblijom, Krležom, Andrićem, Cesarićem i čakavcem Matom Balotom. Živo je pratila tekuća zbivanja, vesti, prenose iz Skupštine, a najviše teatar: kako beogradski tako i onaj na Bitefu. Nije volela suditi, ali bi znala reći koju lapidarnu, ubojitu. Nikad nije gubila vlastiti sistem vrednosti.

Imala je rituale, recimo, da se čuje s ljudima koje je po nečemu izdvojila. To su bili iz teatra Mira Stupica, Jovan Ćirilov, Aleksandar Ranđelović (blagajnik JDP), komšije Čolići, njena porodica.. I nas dve bismo se čule. Svaki dan, negde oko podne. Bez krupnih reči, velikih emocija, ponekad i bez novosti. Poziv je bio radi poziva; nosio je metaznačenje – postojanost, pouzdanje u odnos s drugim bićem. To je bio jedan sveti trenutak, već tad sam shvatila.

Marijine rodne Banjole čuvaju uspomenu na nju. U Spomen-kući "Crnobori" su njeni lični predmeti, replike pozorišnih kostima i njihovi originalni delovi, fotografije, genealogija porodice, i uspomene na Josipa Crnoborija, slikara, Marijinog rođaka. Spomen-kuća "Crnobori" polako se bogati – Jugoslovensko dramsko joj je darovalo foto-monografiju o Marijinom pozorištu, a Udruženje dramskih glumaca monografiju *Marija Crnobori* Aleksandra Milosavljevića – sa idejom da postane mesto hodočašća. Sad se pitam zašto je Beograd inertan kad treba odati počast dokazanim velikanima i zašto zaboravljamo da je kultura uvek stvar nasleđa. ¶

JELENA KOVAČEVIĆ, teatrolog

Fotografije koje se dešavaju

Foto: M. Milenković

Svetski majstor geto fotografije Vladimir Milivojević Bugi nedavno je izlagao u Beogradu, prvi put u dvadesetogodišnjoj karijeri

Ukoliko u njoj ne žive ljubitelji fotografije, stanovnici jedne zgrade na beogradskom Dorćolu vjerovatno ni ne znaju da fotografije Vladimira Milivojevića, širom svijeta poznatog pod pseudonimom Bugi (*Boogie*), nastaju upravo u njihovom podrumu, mračnom i nikad očišćenom, a još manje da ih Bugi stvara koristeći mokri kolodijumski proces koji je u istoriji fotografije poznat kao neprak-

ZAUSTAVLJENA SVAKODNEVICA: "Cut meat"
Foto: Boogie

tičan i otrovan. Serija fotografija nazvana *Demoni* nedavno izložena u galeriji Laufer i Eugster, prva Bugijeva samostalna izložba u Beogradu i svjetska premijera serije fotografija velikih formata, napravljena je na taj način.

Bugi kaže za "Vreme" da je kolodijumska tehnika zahtjevan proces, ali da smatra da portreti nastali na taj način pokazuju nešto onostrano u ljudima, demonsku stranu prisutnu u svakome od nas. Takav rezultat je kombinacija dugih ekspozicija i specifičnog načina nalivanja ploča mokrim kolodijumom, što je Bugija i privuklo da koristi ovu tehniku. "Kupio sam gomilu starih foto-aparata i jedan od njih je bio velikoformatni. Krenuo sam da radim portrete, da koristim stativ i rasvetu, a zatim sam na njega stavio i druge objektive. Korak po korak počeo sam da koristim i tehniku koja je bila aktuelna u vreme kada su ti objektivi bili u upotrebi. Kao da sam išao unazad. Zaustavio sam se na kolodijumskoj tehnici, koja me oduševljava zbog slučajnosti – nemoguće je da dve ploče budu iste. Radi se direktno na pozitivu, pa nema umnožavanja koje je karakteristično za fotografiju. To je spoj slikarstva i fotografije."

Iako su mu otac i deda bili amaterski fotografi, fotografija ga nije zanimala do devedesetih, kada je počeo fotografisati ulične demonstracije i nemire u rodnom Beogradu. U tom periodu se fotografijom bavio kako bi se distancirao od nepovoljnog okruženja. Nakon što je 1998. na lutriji dobio "zelenu kartu" za život u Americi, Bugi je sumorne i opasne ulice Beograda zamijenio još opasnijim njujorškim bandama, narko-zavisnicima i dilerima, čije je povjerenje dobio i nakon toga njihove živote pratio nekoliko godina.

Serija *Demoni* tek je detalj u Bugijevom izuzetno bogatom umjetničkom radu. Mnogo je poznatiji po fotografijama nastalim van svog dorćolskog studija, kao svjetski "majstor geto fotografije" koji bilježi svakodnevni život ljudi sa margine društva na ulicama Bruklina, brazilskih favela i jamajkanskih predgrađa.

Glavnu ulogu na svakoj Bugijevoj fotografiji ima nečiji život, a fotografije zavisnika od droge i kriminalaca iz geta strašne su zbog svoje realnosti. Za njihov nastanak zaslužan je niz srećnih slučajnosti, bizarnih epizoda i instinkta upotrebljenog u najboljem mogućem trenutku. "Uvek me je inspirisala ulica, tu sam kao riba u vodi. Uvek imam neki aparat sa sobom, a fotografije se dese, jednostavno ti dođu ako si napolju i gledaš." On kaže da u takvim situacijama granice moraju da postoje, pa čak i kod njega koji se sa ljudima koji žive na margini dobro razumije jer dijele sličnu energiju. "U svim odnosima postoji neki životinjski instinkt, a pogotovo kada je reč o takvim ljudima. Pre nego što progovoriš sve se zna i oseti. Ne možeš ti doći i pitati nekog da ga slikaš sa pištoljem. Nakon nekoliko nedelja provedenih u takvom društvu pitali su me da ih fotografišem."

Bez aparata ne izlazi na ulicu, stvara svaki dan. Objavio je osam monografija, izlagao na izložbama širom svijeta, a njegove fotografije objavljuju "Tajm", "Njujork tajms", "Rolingstoun"... Iako je odlučio da sa porodicom živi u Beogradu, smatra da bi sve bilo drugačije da je tu i ostao sve vrijeme. "Beograd me oformio, napravio me ovim što jesam, i definitivno je uticao na moj fotografski izraz. Ali sigurno bi sve bilo drugačije da sam ostao ovde jer su mi se najbitnije stvari desile u Njujorku", objasnio je. Iako živi u Srbiji, tu – ne radi. Velike kompanije kao što su Najki, HBO ili Puma angažuju ga za komercijalne projekte, što podrazumijeva angažman isključivo van Srbije. Takav tip posla zahtjeva naporan rad i na hiljade snimaka dnevno. "Ne mogu da kažem da mi dosadi fotografisanje, ali bude naporno kada odem na službeni put kao što sam sada išao tri nedelje u Seul, Melburn i Bangkok. Posle toga sam ispražnjen, ne ide mi se da slikam okolo. Ipak, uvek imam foto-aparat kod sebe. U jednom trenutku su me ljudi smorili. Mislio sam da za dobru fotografiju na njoj mora da bude čovek, a onda sam uvideo da to nije istina, i od nekog ko čeka da mu čovek uđe u kadar postao sam neko ko čeka da taj izađe." ¶

JOVANA PREŠIĆ

DRAGAN ILIĆ

Autoportret ili selfi

Pitanje koje logično možemo postaviti jeste – da li uopšte ima smisla baviti se kulturom u bilo kakvom obliku na televiziji

Prošlog petka, gost Ivana Ivanovića bio je naš dramski pisac Dušan Kovačević. Gotovo dva časa govorio je o svojim prijateljima, glumačkim bardovima, svojim dramama i ljudima koji su ga inspirisali sve ove godine. Mirno, staloženo, tragikomično, onako gospodski. Bez emotivnog preterivanja, narodski rečeno da ne ureknemo – živi klasik.

Razgovor je bio – na "Ti", iskren i neposredan, voditelj se nije ni primećivao, što znači da je bio na visini zadatka, ravnopravni sagovornik koji gostu daje mogućnost da se iskaže u vlastitom sjaju. Kovačević je, opet, stara škola, pravi gospodin. Nije se hvalisao vlastitim delom. Sa velikom ljubavlju je govorio o Zoranu Radmiloviću, Bati Stojkoviću i svim drugim velikanima, a posle pet minuta shvatite da je čovek veličina, jer je radio i drugovao sa takvim bardovima. Čoveka opisuju njegovi prijatelji, njegovi saradnici i njegova dela, a sve preko toga je paunisanje koje jedan gospodin sebi ne može da dozvoli. Emisiju sam počeo da gledam onako uzgred, ali sam se zalepio i ostao do kraja hipnotisan na isti onaj način na koji sam se hiljadu puta zalepio za ekran – dok sam "samo malo" želeo da gledam *Maratonce, Ko to tamo peva* ili *Radovana*. Rekli bi ljudi – povuče te priča.

Posle nekoliko dana, čestitao sam kolegi Ivanoviću, zasluzio je, ali đavo mi nije dao mira, pitao sam ga – kakva je bila gledanost emisije u odnosu na nekakav prosek "Večeri sa Ivanom". On je samo slegao ramenima i pokazao rukom – "onako". Da se razumemo, daleko od toga da nije bilo gledano, ali je te večeri publika ipak više birala turske serije, "Parove" ili slične gluposti.

Daleko i od toga da sam laik u poslu i da idealistički verujem kako će umetnost pobediti gola dupeta, a drame Dušana Kovačevića nadmašiti turske serije.

Ipak, danima posle ovoga, siguran sam kako televiziji nema pomoći i da je taj kvar na slici i tonu, odnosno na sadržaju fabrički i nepopravljiv.

Pitanje koje onda logično možemo postaviti jeste – da li onda uopšte ima smisla baviti se kulturom u bilo kakvom obliku na televiziji.

Sličan tv-format već mesecima se emituje na RTS-u i zove se "Autoportret".

Počelo je veoma ambiciozno, u formi jedne književne večeri. Slavljenik ili Slavljenica – visoko i mudro su sedeli na izdignutoj fotelji/tronu dok su u malobrojnoj, čitaj odabranoj publici sedeli prijatelji i postavljali pitanja.

U prvim emisijama tu je sedeo i direktor televizije Bujošević. Krenulo se redom, od akademika i klasika u svim oblastima kulture. Danas je scenografija svedenija, tron je manje podignut i pompezan, a publika se svela na 4 do 5 bliskih saradnika i prijatelja. Time je atmosfera manje formalna i razgovor je neposredniji.

Činjenica da nema voditelja ovde je ponekad prednost, ali mnogo češće i nedostatak, jer nisu svi domaćini rečiti i spretni u vođenju razgovora. Zato emisija "šlajfuje" i pretvara se u prijateljsko tapšanje po ramenu.

Naravno, pažljiv gledalac može primetiti da "Autoportret" kao i svaka slika nikada nije puki odraz u ogledalu. Baš kao što se u klasičnom slikarstvu kroz autoportret moglo videti kako umetnik vidi sebe ili svet oko sebe, tako se u ovoj emisiji vide i sve zablude, slepe mrlje i iluzije. Poneko ih je svestan, a poneko ne.

Konačno – zar se i danas u eri digitalnih selfi fotografija ta ista sličica ne obrađuje uz pomoć aplikacija i "ulepšava" do neprepoznavanja. Zato je emisija "Autoportret" ponekad "TV Selfi". Ako pripadate još užem krugu poznavalaca stanja na našoj kulturnoj sceni, ova emisija će vam otkriti ko su prijatelji, saveznici ili istomišljenici domaćina, odnosno – kojem od kulturnih krugova on ili ona pripadaju. U malim kulturama je relativno lako dostići poziciju i priznanje, naročito kada vaše delo ne prelazi tarabu vašeg komšiluka. Onda se to ne zove provincijalnim duhom, već nacionalnom veličinom. Veoma retko, u samo nekoliko slučajeva, domaćini su u svoj "Autoportret" pozivali svoje kritičare, odnosno ljude sa kojima su imali suprotne stavove po određenim pitanjima.

Pokazalo se da je ipak najobjektivnija slika koju možete prikazati svetu priča o drugima. Ta skromnost je redak dar i nema ga svako.

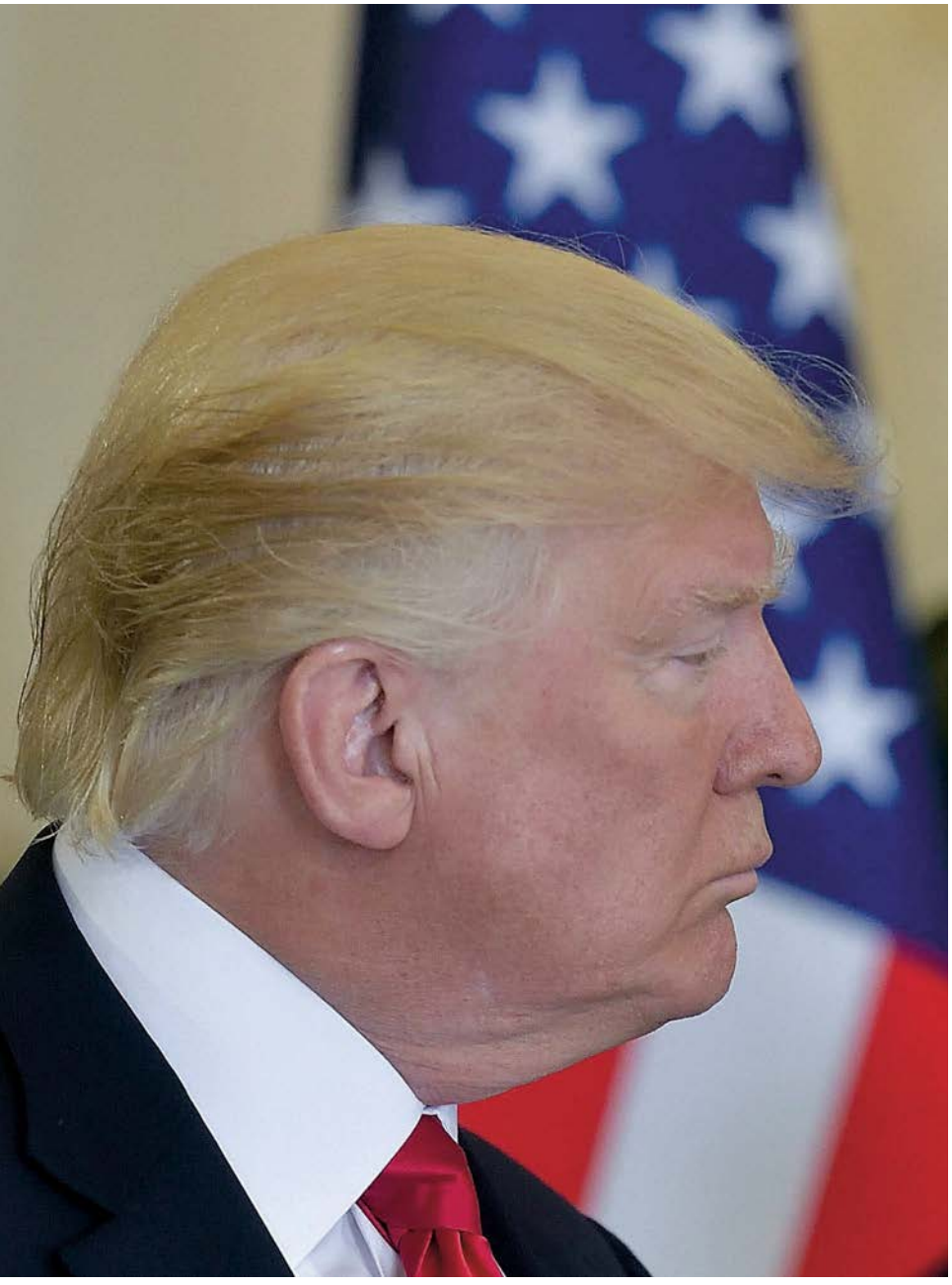
Naročito je teško sačuvati skromnost u javnom diskursu koji je neverovatno zasićen uticajem dnevne politike. Ovih dana gotovo neprekidno slušamo i gledamo autoportrete dva doskoro nerazdvojna političara.

Tomislav Nikolić odlazi sa funkcije predsednika i njegov autoportret je praktično zadužbina, ikona, crkva u rodnom selu koja je ovih dana osveštana. On i supruga su kao ktitori obišli krug oko bogomolje noseći u rukama minijaturnu kopiju crkve. Tomin odlazak je gotovo Nemanjićki – sa prestola u manastir.

Njegov naslednik – prestaje sa funkcijom premijera i postaje predsednik u višednevnom televizijskom procesu transmutacije. Poslednja sednica Vlade, pokloni za ministre u vidu knjiga sa posvetom, konferencija o rezultatima, inauguracija, parade i konačno – vaskrsenje u novoj funkciji koja za političara predstavlja novi život – poput retuširanog selfija. ¶

POKORAVANJE EVROPE

Posle Saudijske Arabije i Izraela, Donald Tramp je otišao u glavni štab NATO-a u Briselu i na samit G7 na Siciliji. Usput je posetio papu. Pokazalo se da se pogledi američkog predsednika i njegovih evropskih partnera na svet i međusobne odnose razlikuju. Blago rečeno. Obaška Trampovo neotesano ponašanje utemeljeno na njegovoj predstavi o samom sebi: Ja sam veliki gazda

U glavnom štabu NATO-a u Briselu sve je spremno za grupnu fotografiju. Šefovi država i vlada ćaskaju i čekaju da se svi okupe. Iz pozadine dolazi Donald Tramp sav važan, uzdignute glave, gleda ispred sebe, nikome se ne obraća, neotesano gura premijera Crne Gore Duška Markovića koji mu se našao na putu i staje u prvi red pored generalnog sekretara Jensa Stoltenberga. Govor tela je jasan: ja sam *boss*; ja sam glavni; ja sam Veliki Štrumf. Britanska spisateljica Džoana K. Rouling na to tvituje: "Ti sićušni, sićušni, sićušni, mali čoveče"; a nemački satiričar Jan Bemerman: "Haha, kakav debilni, loše vaspitani seronja."

Verovatno su to mislili i mnogi šefovi država članica NATO-a. Samo što ništa nisu rekli. Dopustili su da Tramp dođe, da ih gura, održi im bukvicu i ode. Kao đaci pred razrednim starešinom, primetili su neki komentatori.

Za razliku od Saudijske Arabije gde je boravio pre nego što je krenuo na evropsku turneju, gde je napravio posao od nekoliko stotina milijardi dolara, gde je zaigrao kolo sa saudijskim poglavarima i vidno se prijatno osećao, u Evropi se ponašao kao da je na neprijateljskoj teritoriji. Sav nakostrešen, nepoverljiv prema toj Angeli Merkel ili Emanuelu Makronu koji bi stalno nešto da pričaju o ravnopravnosti, ljudskim pravima, socijalnoj zaštiti, partnerstvu, solidarnosti, nekakvim univerzalnim vrednostima. A većina šefova Evrope stajala je pred Trampom kao onomad do gole kože pokisli Vučić pred Putinom kome je neko uredno držao kišobran.

PROZIVKA

Trampova prva poseta glavnom štabu NATO-a bila je zamišljena kao demonstracija jedinstva. Makar su to i tako zamišljali evropski saveznici Sjedinjenih Država. U tom smislu već je bio postignut i jednoglasno potvrđen sporazum da države članice, na osnovu dogovora iz 2014, najkasnije do 2024. godine treba da u budžet Alijanse uplaćuju dva odsto

RAZLIČITI STAVOVI:
Donald Tramp, Donald Tusk i Žan-Klod Junker
Fotografije: AP

svog BDP-a. Još je Barak Obama prebacivao evropskim partnerima da ne ispunjavaju svoje finansijske obaveze. Tramp je na svoj zapovednički način zahtevao da članice NATO-a imaju da plate koliko je predviđeno. Ako žele da budu pod odbrambenim kišobranom SAD. Članice su se sa tim saglasile.

A onda je Tramp u Briselu stao za govornicu kao da ranije ništa nije dogovoreno i počeo da proziva okupljene, da im drži bukvicu. "Dvadeset tri od dvadeset osam zemalja još uvek ne plaćaju koliko treba", rekao je predsednik SAD. Te da to nije fer prema američkim poreskim obveznicima, te da duguju ogromne pare, te da ni dva procenta zapravo nisu dovoljna da bi se Alijansa modernizovala, povećala trupe i borbenu gotovost... Pa onda opet, da su dva procenta "apsolutni minimum" kako bi NATO mogao da se suprotstavi "realnim i đavolskim izazovima" sadašnjosti, naročito terorizmu.

Prekor, ukor, šefovanje, ispostavljanje računa, nediplomatski, suvišno, nakon što je sve već bilo dogovoreno u duhu američkog zahteva. Ni reči o jedinstvu, partnerstvu, zajedničkim vrednostima.

Mediji izveštavaju da je kancelarka Nemačke Angela Merkel bila izbezumljena dok ga je slušala, da je počela da gubi kontrolu i prevrće očima. I američke diplomate su bile iznenađene, izgleda da je Tramp sam u poslednjem trenutku preradio tekst govora, zaoštrio ga i pretvorio u pridiku. Očekivalo se da će se Tramp makar osvrnuti na član 5 ugovora Alijanse, koji predviđa da kada je jedna članica NATO-a napadnuta čitava Alijansa kreće u rat, ne bi li demonstrirao jedinstvo i privrženost SAD odbrambenom savezu. To se nije dogodilo. Sve se svelo na "plati pa klati".

Tu nije bilo mesta za finese, kao na primer da famozna "dva procenta BDP-a koja idu u kasu NATO-a" nisu sve, da bi trebalo uzeti u obzir i doprinose u vojnim misijama i slično.

Nemački magazin "Špigel" citira neimenovanog NATO diplomatu koji je rekao: "Ovaj nam je pokazao srednji prst."

NE, NE I NE

Posle guranja i laktanja u Briselu Tramp je otišao na samit G7 u Taorminu na Siciliji. Zaključak posle skupa nemačkih dnevnih novina "Zidojče cajtung": Svet je sa Trampom postao još neuračunljiviji. Jaz između Amerike i ostalih šest industrijski najrazvijenijih zemalja – Francuske, Nemačke, Italije, Ujedinjenog Kraljevstva i Japana, okupljenih u G7 – je toliko veliki da je doveden u pitanje smisao ovakvih samita.

Nikakav napredak, a kamoli sporazum, nije postignut po pitanju izbegličke, klimatske, trgovinske i razvojne politike. Tramp niti hoće da pomogne u rešavanju izbegličke krize, niti ga je briga za već postignute dogovore o klimatskim promenama, dovodi u pitanje sve trgovinske sporazume, a što se razvoja tiče, neka se svako razvija sam. *America first*. Blokada svega što se ne uklapa u tu Trampovu viziju.

Za razliku od skupa G20, kome pripadaju i demokratski upitne ili apsolutističke zemlje kao što su Rusija, Turska ili Saudijska Arabija, G7 se nikada nije podrazumevao isključivo kao privredno interesna, već i kao grupacija koja deli određene vrednosti: otvorena tržišta, dijalog ili prava radnika, to jest zaposlenih. Tramp do te mere iskače iz tog sistema, da je poslovično uzdržana i sabrana Angela Merkel nakon skupa frustrirano rekla da u SAD više ne vidi pouzdanog partnera.

Tramp se u Evropi ponašao kao buldožeri u Savamali. A jedini koliki-toliki otpor njegovoj pokazaću-ja-svima-vama-ko-sam-ja turneji pružala je nemačka kancelarka. Trampov pogled na svet prosto se razlikuje od onoga što predstavlja i za šta se zalaže Evropska unija.

"Zidojče" konstatuje da Tramp ne samo da ima drugačija ubeđenja, već i posve drugačije kriterijume za uspeh od evropskih partnera. Dok dobar deo čovečanstva, pogotovo Evropljana i polovina Amerikanaca, posmatra zgroženo njegove neotesane nastupe, dok mediji ismevaju njegovo elementarno neznanje i hvataju ga u otvorenim lažima, predsednik SAD se vraća kući u ubeđenju da je njegov prvi put u inostranstvo bio ogroman uspeh: sklopio je ugovore od više stotina milijardi dolara sa Saudijskom Arabijom, koja će vredno kupovati američko oružje; posetio je u Izraelu Zid plača, našao se sa vođama Palestinaca i nešto pričao da će da ih pomiri, samo nije rekao kako; usput mu se papa smeškao; Evropljani su bili manji od makovog zrna. Sve drugo su *fake news*. Izmišljotine lažljivih medija.

Stvarnost izgleda drugačije: Tramp deli svet. Njegova narcisoidnost i nedostatak svesti za svetsku politiku, njegova potreba da svima pokaže ko je gazda, dovodi u pitanje tradicionalno partnerstvo između Evrope i SAD. Trampova misija je da se oko njega, Trampa, vrti sve. To je ocena mnogih evropskih medija.

EVROPSKA PREKRETNICA

Posle Brisela i Sicilije Angela Merkel je u Minhenu na jednoj narodnoj proslavi, u šatoru u kome se točilo pivo rekla: "Prošla su vremena u kojima smo u potpunosti mogli da se oslonimo na druge. To sam doživela proteklih dana. I zato mogu samo da kažem: mi Evropljani moramo svoju sudbinu da uzmemo u svoje ruke." I: "Naravno, uz prijateljstvo sa SAD." To "prijateljstvo" je ponovila nekoliko puta. Ali: "Mi moramo »

sami da se borimo za svoju budućnost, kao Evropljani."

Jeste da su u Nemačkoj izbori na jesen, i jeste da se Nemci gnušaju Trampa, ali je Merkel poznata po tome da odmerava svaku reč i da ne podleže emocijama. Međunarodni mediji su njen govor ocenili kao "enormnu prekretnicu" u odnosima sa SAD, kao poruku nemačke kancelarke da "Evropa mora da nastavi sama" bez svog velikog i moćnog saveznika. Jer je na njegovom čelu "egocentrična budala", bilo je mišljenje koje je dominiralo na nemačkim društvenim mrežama.

Tramp Nemcima nije ostao dužan. Na Tviteru je napisao: "Mi imamo ogroman trgovinski deficit sa Nemačkom, a oni uplaćuju daleko manje u NATO, za vojsku, nego što bi trebalo. Veoma loše za SAD. To će da se promeni." Na Siciliji je izbio blagi skandal jer je Tramp nekom prilikom rekao: "*Germans are bad*." Posle su to njegovi savetnici morali da demantuju. Još jednom da izglađuju stvari nakon ispada svog šefa.

POVIJANJE KIČME

Tramp je u Evropi dobio šta je hteo, piše nemački "Špigel". Svi su se smejali, svi su bili ljubazni, niko mu nije stao na put. Pogotovo na samitima na vrhu gestovi su politika. Gest Evrope spram ovog predsednika bio je prihvatanje njegovog načina vođenja politike, "tolerancija prema nečemu što ne bi smelo da se toleriše". Jer, Tramp je pokazao da se ne pridržava osnovnih načela politike, da ga nije briga za zaštitu manjina, da sila ima prednost nad dijalogom, da ga nije briga za nezavisnost pravosuđa i medija. On je pokazao "da laže, da je ciničan i da neće da se drži te mukotrpne procedure koju mi nazivamo demokratijom", piše "Špigel".

I dalje: "Tramp mora da je stekao utisak da se agresivnost i neotesanost na našem kontinentu isplate. Dopustili smo mu da bude bezobrazan kao kod kuće." "Trampizam" nije ideologija potkrepljena teorijom, kao neokonzervativizam Džordža Buša Juniora. Trampizam se zasniva na pravu jačeg, na političkom darvinizmu, on predstavlja trijumf licemerja i pohlepe i laži nad demokratijom. A Evropljani su se slikali sa Trampom sa smeškom na licu. ¶

ANDREJ IVANJI

Tektonska prom

Posle sporenja s Trampom, Angela Merkel poručila da Evropljani treba da uzmu sudbinu u svoje ruke. Ima li tu nešto više od retorike

"Vremena u kojima smo mogli da se u potpunosti pouzdamo jedni u druge delom su prošla... Mi Evropljani moramo zaista uzeti svoju sudbinu u svoje ruke...", izjavila je nemačka kancelarka Angela Merkel pošto je ukrstila koplja s američkim predsednikom Donaldom Trampom u Vašingtonu

Fotografije: AP

ena po Merkelinoj skali

nakon njegove inauguracije, a potom 27. i 28. maja tokom NATO samita u Briselu i samita Grupe sedam u Taormini na Siciliji.

Dejvid Fram, autor teksta koji je pod naslovom "Trampov put je bio katastrofa za evropsko-američke odnose" objavljen 28. maja u američkom tradicionalno umerenom magazinu "Atlantik", pretpostavlja da je Angela Merkel svojim oštrim stavom prema Trampovoj Americi možda nastojala da pod predizbornim šatorom CSU u Minhenu, pod kojim se jednog sparnog majskog dana uz pivo okupilo 2500 ljudi, izmami aplauze bavarskih glasača u lederhoznama.

(*Lederhosen*, kožne kratke pantalone, tradicionalni bavarski narodni odevni predmet koji i ovde, ako ga pomenu uz pivo, budi asocijacije veoma različite od Oktoberfesta.)

Konkurentska Socijaldemokratska partija Martina Šulca, koja inače istupa protiv trke u naoružavanju, nedavno je kao popuštanje militarizmu i Trampu opisivala obećanje koje je Merkelova u prvom susretu dala američkom predsedniku, da će Nemačka do 2024. nastojati da poveća vojne rashode na traženih dva odsto BDP-a. Kao da nije čuo to obećanje, Tramp je na samitu NATO-a naglasio da nije fer prema američkim poreskim obveznicima to što 23 od 28 članica ne ispunjavaju svoje finansijske obaveze prema vojnom savezu. Nemački listovi su to opisali kao ponižavanje kancelarke, koja je kolutala očima dok ga je slušala.

SENKA DEFICITA

Tramp je Nemačku posebno opisao u tviter stilu, kao "lošu, vrlo lošu", jer prodaje milione automobila u SAD, što je za SAD "loše" i što će se promeniti (*Very bad for U.S. This will change.*). Isto to je rekao i Kini i Meksiku i Kanadi. Očito je da je u osnovi tog spora nešto jače od prekršaja etikecije – senka američkog ukupnog spoljnog duga od 8,1 biliona dolara i pre svega američki trgovinski deficit sa EU od 165 milijardi dolara 2016.

Nemački udeo u američkom spoljnotrgovinskom deficitu je značajan. Prema američkom Cenzus birou, deficit SAD u trgovinskoj razmeni s Nemačkom je 2016. iznosio 64,8 milijardi dolara, 2015. godine 74,8 milijardi dolara, isto koliko je bilo i 2014.

Da je veliki nemački izvozni suficit nepodnošljiv, govorio je u kampanji i novoizabrani francuski predsednik Emanuel Makron, koji je sada viđen kao potencijalni glavni evropski saveznik Nemačke, mada britanski "Gardijan", na primer, primećuje da je taj štićenik Rotšildovih bio optimističniji od Merkelove kada su u pitanju odnosi sa Trampom, za koga veli da se u nekim stvarima slaže s njim, a u nekima ne.

U jednom intervjuu nemački ministar finansija Volfgang Šojble u odgovoru na tu vrstu kritika kaže da ne postoje politički koreni viška u nemačkom trgovinskom bilansu, već da je to proizvod visokog nivoa konkurentnosti nemačke privrede. Dodaje, ipak, da je to i rezultat činjenice da je Nemačka deo monetarne unije, a da se predsednik Evropske centralne banke odlučio za politiku niskih kamata, za šta dobija mnoga međunarodna priznanja, pa i MMF-a, koji takođe prigovara Nemcima zbog velikog suficita. Šojble konstatuje da je nusprodukt politike niskih kamata i to da je kurs evra pao, što je nemačke proizvode na svetskom tržištu učinilo jeftinijim i još atraktivnijim.

Šojble se, inače, drži devize da ako se želi da Evropa jača, onda svaka zemlja prvo mora da obezbedi da sama postane jača. (Univerzalni jezik kriza složenih zajednica? "Dosta s formulom Slaba Srbija, jaka Jugoslavija", glasila je floskula s početka kulminacije krize u SFRJ.)

Kancelarka Angela Merkel je rekla Trampu da SAD ne treba da se žale zbog trgovinskog deficita s Nemačkom zato što je ona veliki investitor u SAD koji obezbeđuje na hiljade radnih mesta.

Majkl Ivanovič, profesor ekonomije na Poslovnoj školi Kolumbija, nezavisni analitičar koji je ranije radio za OECD u Parizu i za Federalne rezerve u Njujorku, u tekstu objavljenom na sajtu CBS njuz, zamera pak što s američke strane nije bilo odgovora na tu tvrdnju, što eksperti nisu predočili američkom predsedniku da treba da kaže da su te investicije finansirane novcem koji su Amerikanci dali kupujući nemačku robu, da nemačke kompanije tako dobijaju mogućnost da "ubijaju" preostala radna mesta u američkoj proizvodnji – za šta su proizvođači automobila u Detroitu jedan od rečitih primera. "Da, mi smo im sami dali konopac", piše Ivanovič.

U SAD posluje više od 3000 nemačkih kompanija (BMV od 1992), sa skoro 670.000 zaposlenih. Od 1989. nemačke investicije u SAD su uvećane oko sedam puta, a američke direktne investicije u Nemačkoj su tek utrostručene. Posle Francuske, SAD su postale najveće izvozno tržište za Nemačku. SAD su nemački glavni trgovinski partner izvan EU. S druge strane, preko 2700 američkih kompanija u Nemačkoj obezbeđuje oko 800.000 radnih mesta.

GLOBALIZAM ILI PROTEKCIONIZAM

Preuzimajući dužnost kancelarke u novembru 2005. godine, Angela Merkel je najavljivala spoljnu politiku zasnovanu na revitalizovanom transatlantskom partnerstvu, a tokom nemačkog šestomesečnog predsedavanja Evropskom unijom u 2007. godini pokrenula je transatlantsku ekonomsku inicijativu radi uklanjanja trgovinskih prepreka.

Tramp je pak u trenutku stupanja na dužnost to transatlantsko trgovinsko partnerstvo (kao i ugovore NAFTA i Transpacifičko partnerstvo) opisivao kao štetno za Ameriku i suprotno američkom shvatanju fer trgovine.

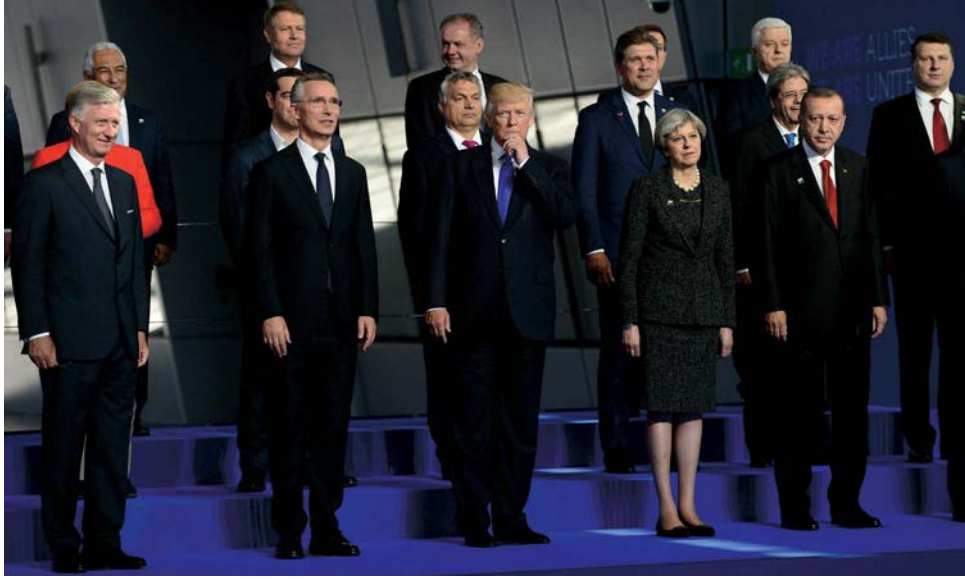
Nemački pogled na američku koncepciju fer trgovine mora da je takođe ljutit: mesec dana pre susreta s Trampom Angela Merkel je posetila Saudijsku Arabiju, gde joj je rečeno da će Rijad prestati da kupuje nemačko naoružanje, a Saudijska Arabija je za Nemačku veliko tržište od oko deset milijardi evra. Posle toga u Rijad je došao Tramp i, uz igru sabljama, gologlavu Melaniju koja se tome smeje i pretnje Iranu, sa Saudijcima sklopio poslove vredne oko 350 milijardi dolara u narednih deset godina, među kojima kupovinu američkog oružja za 110 milijardi.

Tramp se suprotstavio i prihvatanju Pariskog sporazuma iz 2015. o klimatskim »

promenama i opisuje ga kao ograničavajući faktor koji sprečava ekonomski rast u SAD i pogoršava položaj rudnika uglja i metalske industrije u zarđalom pojasu u srednjoj Americi. Angela Merkel, koja je forsirala taj sporazum, a koji je podržalo šest članica G7 i oko 200 zemalja, razgovore s Trampom o klimatskom sporazumu je nazvala "veoma nezadovoljavajućim".

Amerikanci pišu da nemačko-američki jaz koincidira sa izlaskom Velike Britanije iz EU, koji će u velikoj meri oslabiti moć Londona u odnosu na Berlin: pošto će Britanija morati da pregovara o pristupu tržištu EU, a njene zahteve će imati prilike da odbija Nemačka, čija kancelarka, prema "Gardijanu", stavlja do znanja da se više ne može računati na Britance i Amerikance kao saveznike.

Američki listovi predviđaju i da će u tim izmenjenim okolnostima Nemačka biti izloženija pritisku Rusije, koju kao agresivnu grozničavo opisuje dominantni deo američkog političkog liberalnog establišmenta (koji je do usijanja rusofobno ratoboran i uznemiren zbog znakova da Amerika gubi renome neprikosnovenog svetskog policajca).

BOS: Donald Tramp na samitu NATO-a na Siciliji

STALJINOVA PONUDA

Dejvid Fram, urednik u pomenutom magazinu "Atlantik", objavio je preko Tvitera lični stav da je nakon 1945. najvažniji strateški cilj SSSR-a, a potom i Rusije, u Evropi bio da se poremete odnosi Nemačke i SAD – a da je to Tramp sada isporučio.

U tekstu u reviji "Atlantik" on podseća da su 10. marta 1952, sedam godina nakon Drugog svetskog rata, a u vreme Korejskog rata (1950–1953), vlade SAD, Velike Britanije, Francuske i novoosnovane Savezne Republike Nemačke zapanjila nota Kremlja u kojoj se nudi da SSSR povuče trupe iz tadašnje okupacione sovjetske zone, da se Nemačka ujedini na osnovu ustava koji bi garantovao slobodu izbora socijalnog sistema, vraćanje političkih prava svim Nemcima, osim onima koji su osuđeni za ratne zločine, pa i obnavljanje nemačke vojske, avijacije i mornarice do određenih limita dovoljnih za odbranu.

U Staljinovoj noti bio je jedan uslov – da se povuku i savezničke trupe iz Zapadne Nemačke i da ujedinjenoj Nemačkoj bude zabranjeno da se pridruži NATO-u.

Kako piše "Atlatnik", istoričari su dugo raspravljali da li je to bila stvarna ponuda ili cinična Staljinova smicalica (zaključili su da je smicalica). Nemački kancelar Konrad Adenauer je odbio "Staljinovu notu" i 1955. Zapadnu Nemačku uveo u NATO i potom u Evropsku zajednicu.

Kada se Sovjetski Savez 1991. raspao, Nemačka se od Mozela do Odre ujedinila pod uslovima zapadne alijanse, piše Fram, podsećajući da je tada diplomatija američkog predsednika Džordža Buša starijeg prešla preko primedbi Moskve, i ne samo Moskve. "Toliko volim Nemačku da sam zahvalan što postoje dve", napisao je svojevremeno francuski književnik Fransoa Morijak. Za mnoge u Londonu i Parizu, za Margaret Tačer i za Fransoa Miterana, to nije bila samo šala.

Mnogo toga u sadašnjoj evropskoj arhitekturi – uključujući i evro – proizašlo je, smatraju oni, iz francuskih zahteva da se osigura da evropsko ujedinjenje vodi ka evropskoj Nemačkoj, a ne ka nemačkoj Evropi.

Ono što ne govori urednik "Atlantika", govore Rusi, koji se smatraju ugroženima zbog ignorisanja obećanja iz 1989. da se NATO neće širiti na Istok – čak ni u bivšu Istočnu Nemačku, ovog puta na sajtu "Raša tudej" iz pera bivšeg američkog diplomate i senatskog savetnika Džima Džatrasa, koji konstatuje da NATO postoji iz istih razloga iz kojih je osnovan – da osigura da Amerika ostane u Evropi, da drži Ruse van, a Nemce "dole", da je NATO mehanizam za geopolitičku i bezbednosnu kontrolu kontinenta i da ima jedan jedini *raison d'etre* – konfrontaciju s Rusijom.

Dejvid Fram piše da Sovjeti nisu odustali od ideje o neutralnoj Nemačkoj i da su tokom hladnog rata pokušavali da odvoje Nemačku od ostatka zapadnog sveta, te da su blizu tome bili u ranim osamdesetim kada su milioni Nemaca protestovali na ulicama protiv raspoređivanja nuklearnog oružja NATO-a u Nemačkoj, a podsetnik na taj dramatični trenutak je popularna pesmica "99 balona" (koje bojevim glavama gađaju generali) koju je 1983. pevala u Nemačkoj tada popularna Nena.

U Evropi je u doba kulminacije hladnog rata bilo stacionirano oko 450.000 američkih vojnika raspoređenih na oko 1200 lokacija, da bi se njihov broj 1993. godine smanjio na 213.000, kasnije na 112.000, do današnjih oko 67.000, a od toga je u Nemačkoj, koja je sama smanjila svoj vojni personal sa 205.000 na 185.000, locirano oko 35.000 američkih vojnika koji se rotiraju po smenama. U poslednjim godinama pojačano je američko vojno prisustvo u baltičkim zemljama i na istoku Evrope, a njihov obim će zavisiti od bezbednosnih procena i budžeta, čija visina zavisi od procene i od ubedljivosti dramatizacije tipa "Rusi dolaze".

VERNOST I SUMNJA

Nakon što se Adenauerova Nemačka opredelila za liberalizam kod kuće i za atlantizam u spoljnoj politici, liberalizam u Nemačkoj u pitanje dovodi "tanka" manjina, a kad je reč o atlantizmu, izgleda da sumnje i kolebanja tinjaju negde duboko ispod površine svečanih zaklinjanja u večito savezništvo bivših neprijatelja (okupatora-oslobodilaca i okupiranih).

Pomenuti urednik "Atlantika" Dejvid Fram piše, na primer, kako je ne tako davno na samitu NATO-a u Talinu neki polupijani nemački vazduhoplovni general u razgovoru s njim insistirao: "Mi nikada nećemo biti familija. Amerikanci, Australijanci, Novozelanđani. Vi ste familija. Mi to nikada nećemo biti." Piše da se taj osećaj

reflektovao i na strateške odluke kada su se Nemci kolebali da se pridruže sistemu za razmenu obaveštajnih informacija između Australije, Kanade, Novog Zelanda, Velike Britanije i SAD, zvanom "Pet očiju".

Izgleda da je unutar nemačkih političkih krugova pored javne podrške sili koja dolazi iznenada i rešava sve rasla i kritičnost prema remetilačkoj međunarodnoj ulozi SAD, prema konceptu globalne borbe protiv terorizma, rekonstrukciji i stabilizaciji u Avganistanu, na Bliskom istoku, Africi i na Balkanu. Nemačko-američke razlike su se ticale i Bliskog istoka, gde Nemačka ima jake ekonomske interese; i Kine, s kojom Nemačka pokušava da ostvari dobit od projekta kineskog predsednika Si Đinpinga zvanog "Novi put svile" ili "Jedan pojas, jedan put"; a svakako i Rusije.

Tokom ratova u kojima se raspala Jugoslavija devedesetih, prema nekim američkim hroničarima, Nemačka, koja se tada ujedinjavala, opirala se da prihvati rizik u američkim pokušajima da se za rešenje tog konflikta mobilišu Evropljani i igrala neku svoju, teško bi se reklo, čistu ulogu. Ipak, zdušno je učestvovala u bombardovanju SR Jugoslavije 1999.

Nakon napada na Svetski trgovinski centar u Njujorku i Pentagon u Vašingtonu 11. septembra 2001, Amerika i Nemačka su blisko sarađivale u borbi protiv međunarodnog terorizma, pa je Nemačka učestvovala u vojnoj operaciji SAD "Trajna sloboda", pokrenutoj početkom oktobra 2001. protiv talibanskog režima i protiv uporišta Al Kaide u Avganistanu.

Odnosi između Nemačke i SAD postali su zategnuti u periodu 2002–2003, kada je tadašnji socijaldemokratski kancelar Gerhard Šreder odbio da podrži invaziju predsednika Džordža Buša na Irak, čije katastrofalne posledice traju i danas. To protivljenje vojnoj akciji bilo je, kažu, motivisano i nemačkim ekonomskim i strateškim interesima na Bliskom istoku.

Kao odgovor na to protivljenje tadašnji američki državni sekretar Donald Ramsfeld je podsticao tenziju između, kako je govorio, "stare Evrope", koja je pod nemačkim uticajem, i "nove Evrope", istočnoevropskih država koje inkliniraju ka SAD, odnosno logici američke "duboke države", što se vidi i sada kada one intenzivnije nego "stara Evropa" šire strepnju od (sve manje mogućeg) sporazuma Trampa s Putinom.

Izgleda da su Nemci 2008. masovno podržavali Baraka Obamu kao demokratskog predsedničkog kandidata, ali nemačko-američki odnosi u vreme njegovog mandata pali su na niži nivo nego u vreme Buša mlađeg. Razlozi su bili više ekonomski nego špijunski. Kancelarka Merkel je ignorisala Obamin apel da vladinim merama i poreskim olakšicama stimuliše rast nemačke proizvodnje posle evro-krize od 2008. do 2010.

Otkrića Edvarda Snoudena da su SAD prisluškivale i lični telefon kancelarke Merkel pogoršali su odnose, pa je u junu 2014. Nemačka proterala iz Berlina jednog američkog višeg obaveštajnog oficira, što je bio presedan. U tadašnjim anketama je 60 odsto Nemaca opisivalo Snoudena kao heroja.

Oni koji pedantnije prate nemačku političku hroniku, međutim, smatraju da je to bila bura u čaši vode, da su odnosi brzo izglađeni i da Barak Obama i sada, kao bivši predsednik, direktno podržava Angelu Merkel u predizbornoj kampanji.

Neki zapadni hroničari su najnoviju "razmenu ljubaznosti" između nemačke kancelarke i američkog predsednika opisivali kao vododelnicu; neki kao procep između Nemačke i Amerike; neki kao znak da se okončava transatlantska alijansa, koja je obezbeđivala osnovu za poslератnu stabilnost; a neki kao scenario koji su SAD nastojale da izbegnu još od kraja Drugog svetskog rata. "Njujork tajms" opisuje ishod kao seizmičku promenu u transatlantskim odnosima.

Procenat Nemaca koji su izjavljivali da imaju poverenje u SAD pao je sa 76 odsto, neposredno posle Obaminog izbora 2008, na 35 odsto 2014. godine. Novija istraživanja javnog mnjenja pokazuju da je poverenje Nemaca u SAD pod Trampom palo na još znatno niži nivo, samo malo viši od nivoa poverenja Nemaca u medijski ocrnjivanog ruskog predsednika Vladimira Putina.

Posleratna vizija o bezbednoj i liberalnoj Nemačkoj u tesnom prijateljstvu sa SAD i Velikom Britanijom, sada se možda dovodi u pitanje, mada obično ne bude onako kako novine pišu, kao i uvek uz euforiju i dramatizacije, što je suština medija.

U igri nisu samo politički maniri već veliki interesi, a stav nemačke kancelarke možda odražava i neku jaču tenziju krize unipolarnog sveta (*pax americana*) koja tinja ispod površine. Mada je transatlantska alijansa dominirala od kraja hladnog rata, mada je trgovina unutar nje u poslednjim decenijama povećana, očito je da se sada ispoljavaju neke značajne razlike unutar tog savezništva i da će u novim okolnostima i Nemačka, kao i drugi veliki igrači, verovatno tražiti neka alternativna rešenja na istoku, zapadu, severu i jugu. ¶

MILAN MILOŠEVIĆ

KRENITE NA KURS ENGLESKOG!
20% popusta za sve kurseve tokom leta
- Priprema za intervju za posao na engleskom jeziku (Job Interview)
- Engleski jezik i ljudski resursi (HR)
- Poslovni engleski jezik (Business English)
- Engleski za pravnike (Legal English)
- Engleski za ekonomiste (Economy)
- Engleski za lekare, farmaceute i medicinske sestre (Medicine and Nursing)
- Engleski jezik u marketingu (Marketing)
- Engleski za nastavnike (Teaching)
• Predavači čiji je maternji jezik engleski (native speakers)
• Individualan pristup polaznicima
• Divan, miran prostor u centru grada
MALE GRUPE DO 6 POLAZNIKA
A-Z CENTAR ZA STRANE JEZIKE
Palmotićeva 16 a, Beograd
www.a-z.rs
fb A-Z centar za strane jezike
011 3224 716
060 378 0020
063 378 002

Dugi brodovi Bate

Pet stotina filmova, više od 400 povreda i lomova, mnoge domaće i strane filmske zvezde, ali i nebrojene filmske smrti i jedna auto-električarska radnja stali su u nestašni život Dragomira Stanojevića, najpoznatijeg jugoslovenskog i srpskog kaskadera

IZ ALBUMA: Scene iz filmova Bate Kamenog

"Kad vidiš Batu Kamenog u filmu, znaš da će u toj sceni da bude šorka", otkrivala je svojevremeno suptilne tehnike dramaturgije jugoslovenskog filma profesorka Snežana Ivanović svojim studentima montaže. Bata Kameni je prešao put od statiste, preko statiste sa zadatkom, kaskadera, sve do malih uloga po kojima je postao poznat širokoj publici. Vremenom su gledaoci zaista naučili da kada se Bata pojavi u filmu treba da se pripreme za ozbiljnu opasnost koja vreba glavnog junaka, ukoliko se radilo o drami, ili da uživaju u urnebesnoj vratolomiji koja će uslediti u komediji. Zahvaljujući Bati Kamenom jedna važna, ali prosečnoj publici "nevidljiva" filmska profesija (poput sijaset drugih bez kojih bi bilo nemoguće snimiti film) postala je prisutna u javnosti. Bata Kameni je za jugoslovensku publiku bio personifikacija ne samo domaćih kaskadera već svih odvažnih žena i muškaraca koji daju ključan doprinos realističnosti filmskog izraza bez kojeg film u 20. veku ne bi bio najpopularnija zabava ili umetnost, zavisi kako ga ko posmatra.

Dragomir Stanojević se rodio u Lozoviku 1941, a njegova porodica se preselila u Beograd krajem Drugog svetskog rata gde je završio auto-električarski zanat i počeo da radi kao šegrt. Njegove tri sestre su ga zvale Bata, a nadimak Kameni dobio je u tinejdžerskim godinama zbog svoje izuzetne fizičke snage i spreme. Vižljastog i okretnog momka zapazio je njegov nastavnik fizičkog vaspitanja pa ga je nagovorio da trenira gimnastiku. Kasnije kad je to pedesetih i šezdesetih godina postalo popularno kod mnogih beogradskih mladića, trenirao je i boks. Radomir Avramović, zvani Rade Afrika, nekadašnji fudbalski golman, pustolov i kolega-statista Bate Kamenog, za "Vreme" kaže: "Batu Kamenog znao sam iz kraja, ja sam nešto stariji od njega. Znao sam ga kao dobrog momka, žestokog malo. Znao sam to celo društvo sa Krsta. Niko nije nosio pištolje ili noževe, išli smo na igranke na Zvezdine terene na Kalemegdanu i na Guberevac. Sećam se i Pive, rođenog brata slavnog Dude Ivkovića. Piva je bio najveći gospodin među nama."

Iako sam Bata Kameni tvrdi da njegov prvi film *Dugi brodovi*, Džeka Kardifa, Rade Afrika kaže da je prvi bio *Čovek i zver*, zapadnonemačka koprodukcija. U svakom slučaju, oba filma su snimana 1963. u Beogradu kada je, zahvaljujući studiju Avala film Beograd ozbiljno pretio da postane svetska filmska metropola, tako da je moguće da su beogradski momci paralelno statirali u oba filma.

"*Čovek i zver* je film o nemačkom logoru negde na istoku koji Nemci odluče da likvidiraju 1944. kad počne da nadire Crvena armija. U jednom trenutku logoraši, uz pomoć ruskih partizana, pokušavaju proboj", kaže Rade Afrika i dodaje:

Kamenog

"Snimali smo u kamenolomu u Rakovici. Mene su, kao visokog, izabrali da igram nemačkog stražara. Bata Kameni i još mnogi su bili logoraši, nosili su prugasta odela. Sećam se, prilikom snimanja scene bekstva logoraša, Bata treba da padne sa neke litice, ima nekoliko metara, sačuvaj bože. Pre toga se rve s nekim nesrećnikom u nemačkoj uniformi, otimaju se o oružje i Bata se najnormalnije baca nadole, a ovaj 'Nemac' se očajnički drži za ivicu, ne sme da se pusti i viče: 'Upomoć! Dodajte mi ruku!' Bata, kao i mi svi, nije imao iskustva u kaskaderskim poslovima, ali on je imao srca i hrabrosti. Mogao je da uleti gde hoćeš, skoči iz kola, ispod kola, sa konja, šta god pomisliš."

Dugi brodovi su u Beograd doveli tadašnje velike zvezde, Ričarda Vidmarka i Sidnija Poatjea, koji su tumačili glavne uloge. "Ja sam preko neke veze bio i u *Dugim brodovima* i tamo sam opet našao Batu", naglašava Rade Afrika: "Tu je bio i Ričard Vidmark, on je mrzeo naše momke koji su bili supermeni, svi lepo razvijeni. A on neki žgoljav. Mi smo izigravali Vikinge i sve su nas ofarbali u plavo." Bata Kameni je često pričao da su ofarbani mladići izgledali veoma čudno za ono vreme. Tvrdio je da ako bi mu neko na ulici dobacio "pederu", da bi on to na licu mesta rešavao sa nekoliko šamara. To već nije bilo toliko čudno za ono vreme. Međutim, veći problem su predstavljali milicionari koji su ih zaustavljali i legitimisali sa pitanjem: "Je li, mangupe, a što se ti farbaš?" Išlo je dotle (a to potvrđuje i Rade Afrika) da su im producenti izdavali neku potvrdu da su angažovani na snimanju filma te im je zato kosa ofarbana u plavo. Bata Kameni je to zvao "dozvola za plavo".

Posle *Dugih brodova* Bata Kameni je učestvovao kao kaskader ili epizodista u skoro svakom domaćem filmu. Sarađivao je sa najpoznatijim rediteljima od Hajrudina Krvavca, preko Srđana Karanovića i Slobodana Šijana do Srđana Dragojevića. Sarađivao je i sa Džonom Hjustonom, Kirkom Daglasom, Lijem Marvinom, Ričardom Bartonom. Kada je 1970. sniman film *Kelijevi heroji* Brajana Hatona, imao je prilike da upozna Klinta Istvuda koji mu nije baš ostao u najboljem sećanju. Naime, jednom je Bata u kafani tri puta zvao ture i čašćavao Istvuda, a da ovaj nikako nije uzvratio. Štaviše, Bata tvrdi da Istvuda to ni najmanje nije bilo sramota.

U seriji *Otpisani* Bata Kameni je "poginuo" nebrojeno puta, kažu preko sto. Dragan Nikolić se često s njim šalio da mu je u jednoj sceni "skoro odvalio vilicu" jer ga je Bata malo jače udario. Bata se pravdao da je tako tražio reditelj Aleksandar Đorđević da bi bilo uverljivije. Međutim, Bata Kameni je najviše imao problema od potpuno nepoznatih ljudi koji su mu na ulici zamerali što je "isprebijao" legendarnog Tomu Zdravkovića u filmu *Balkan ekspres* jer je Toma odbio da peva *Lili Marlen*. "Nikom nisam mogao da objasnim da je to samo film", često se jadao kasnije.

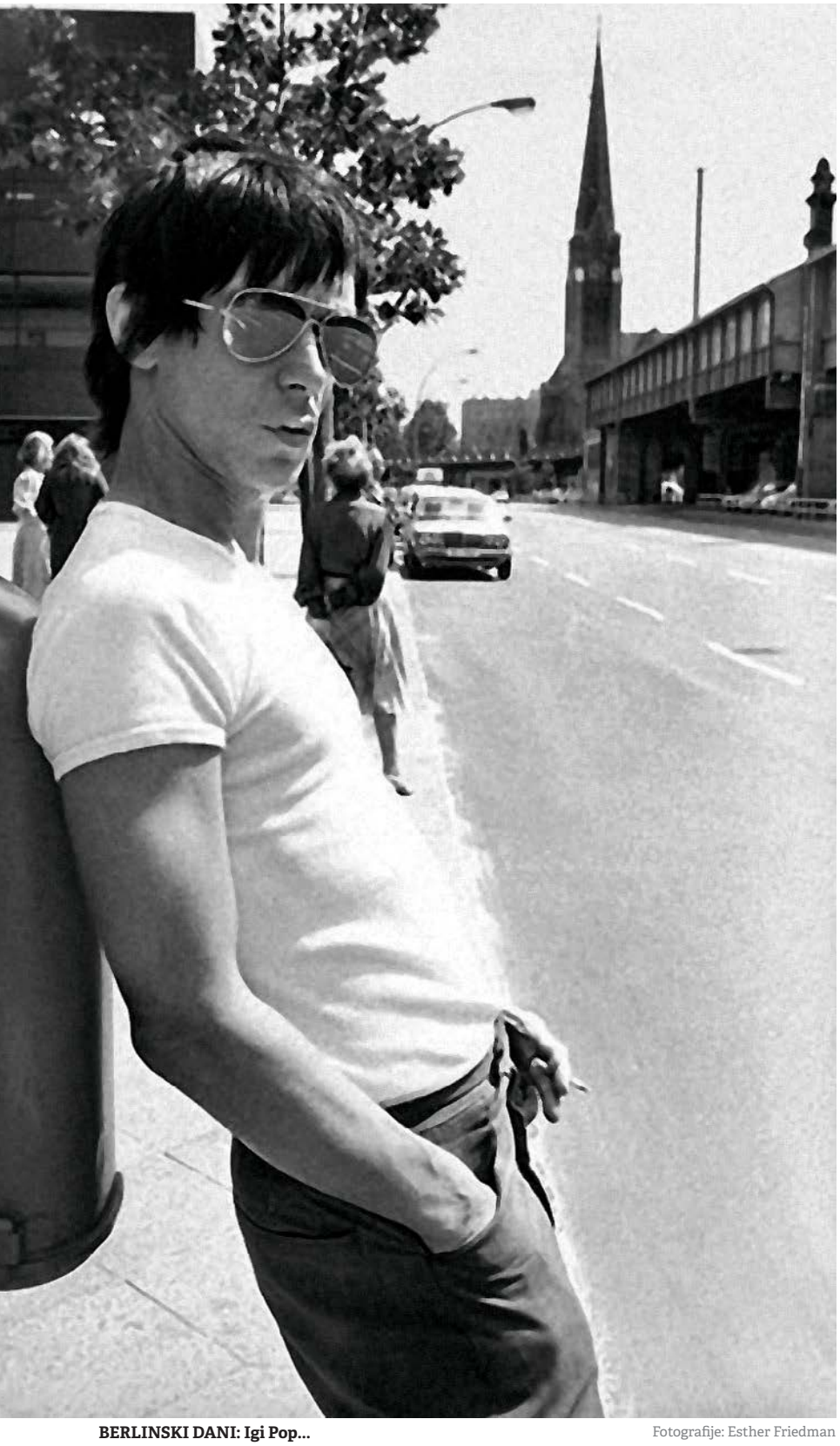
"On je stvarno bio čudo jedno", kaže Rade Afrika i dodaje: "Da ne veruješ šta je on mogao da uradi. Svi smo mi nešto mogli, ali on je bio kao neki vanzemaljac, kao da ga neka viša sila čuva. On je imao grdne lomove. Malo, malo, sretnemo se, a njemu polomljena ključna kost. A, njemu je to bilo sasvim obično, svakodnevno, nije nikakvu pažnju tome pridavao. Bata je bio mnogo angažovan. Sećam se, bio sam na snimanju te scene u filmu *Balkanski špijun* kad automobil bez vozača udara u palačinkarnicu koja je tek otvorena u Čvorovićevom komšiluku. Tim je autom Bata upravljao ležeći na prednjim sedištima i onda rasturi tu palačinkarnicu. Vidiš koliko je on bio smeo."

Bata Kameni je završio svoju filmsku karijeru tokom devedesetih i vratio se svom prvom zanimanju – otvorio je auto-električarski servis. Kažu da je i u tom poslu bio dobar. ¶

RADOSLAV ĆEBIĆ

Princ rokenrola

Pre 40 godina Iggy Pop je objavio svoja prva dva solo albuma: "Idiot" i "Lust For Life", njegova najbolja i najsmelija izdanja

BERLINSKI DANI: Igi Pop... Fotografije: Esther Friedman

Mutna su vremena u Evropi opet, kao što su bila sredinom sedamdesetih, kad se sve ljuljalo.

Biti u Zapadnom Berlinu značilo je biti usred toga.

Jedan elitni krug umetnika i političkih agitatora, koji su stvarno praktikovali ono što su propovedali, dolazio je u tadašnji Berlin, između ostalog zato što su tu bili zaštićeni od regrutovanja u vojsku, ali i zbog mnogo puta opevane dekadentne atmosfere grada, uvek sudbinski stisnutog između Zapada i Istoka.

U to vreme se činilo da će nam svima sve pasti na glavu i da je početak rata između suprotstavljenih strana Zapada i Istoka moguć svakog dana. Za malo zaboravnije: jedini razlog zbog kojeg posle Drugog svetskog rata nije došlo do finalnog obračuna na evropskom tlu pre svega vojnih snaga Amerike i Sovjetskog Saveza (a operativni planovi su i te kako postojali), beše nešto što se zvalo "ravnoteža straha" – čija je glavna komponenta bila abnormalan arsenal nuklearnih projektila sa obe strane (još postoji). Naime, bilo je jasno da bi početak rata konvencionalnim naoružanjem, za par sati ili dana, sasvim svejedno, doveo do masovnog obračuna nuklearnim oružjem, što bi zbrisalo obe strane, ali i ostatak sveta. Jedino nas je strah držao dalje od poslednjeg velikog rata, za koji je scena odavno bila postavljena.

To je atmosfera u kojoj se živelo sedamdesetih i ovo treba ponavljati svaki put kad se danas nađu vesnici alarmantnih predskazanja... bilo je zastrašujuće i ranije. Sva je prilika da se današnje osipanje sveta kakav je bio dešava pre svega zato što "ravnoteže straha" u onom smislu – više nema. I to je pravi rezultat nečije "pobede" u Hladnom ratu.

RAVNOTEŽA SVETA

U senci Zida, koji je razdvajao dva sveta, berlinska atmosfera bila je povoljna za svaku vrstu drugačijeg razmišljanja, društvenog otpadništva, kao i privatnog ludovanja.

Upravo tu je jedan dokazani engleski pop umetnik za ruku dovukao u to vreme više talentovanog nego konzistentnog američkog rok muzičara, da se obojica malo priberu: David Bowie je doveo Iggyja Popa, pošto ga je 1975. pokupio u

Kaliforniji, prilično ruiniranog, posle višegodišnjeg razbijanja telesnih ograničenja kad je u pitanju... pa, gotovo sve. Nekadašnjeg frontmena detroitskih The Stoogesa na rehabilitaciju je poveo, ni manje ni više, nego u Berlin, grad na prvoj liniji razdvajanja svetova, tačku na kojoj je "ravnoteža straha" bila opipljiva, visokourbanizovano tkivo podeljeno i okruženo komunističkom državom, jednom rečju – mesto svakojakih izazova i mesto na kome su njihovi strahovi bili manji od strahova sveta.

Međutim, daleko najvažnije od svega bilo im je to što tadašnjim Berlincima nimalo nije bilo važno ko su ovi engleski i američki muzičari što se muvaju po tim senovitim ulicama prepunim drvoreda i provode vreme u društvu uvek pretencioznih umetnika, neuspešnih zabavljača i ostalih koji uvek imaju projekat, ali nikad ne rade od 9 do 5. Bilo je to vreme kad je najpopularnija grupa u Zapadnoj Nemačkoj bila disko atrakcija Boney M.

IGGY JE ROĐEN

Osnovni deo mitologizacije Iggyja Popa obavio je David Bowie, upravo tokom berlinskih i drugih dana 1976/1977. Baš kad je najviše na svetu morao sebe ponovo da izmisli, uspeo je prvo to sa Iggyjem. Njegov postupak bio je sličan onome koji je već uspešno sproveo sa Lou Reedom 1972, kad je na albumu "Transformer" napravio novog Loua, post-Velvet faze, dajući tadašnju *cutting edge* glam rock presvlaku ovom njujorškom pesniku mračnih ulica – od tada je Lou dobio svoj lik i izdvojio se kao posebna definicija rokenrol iskustva. Sad je predstojao isti proces ponovnog otkrivanja suštine Iggyja u novom kontekstu, samo daleko van Amerike, i time je cela priča postala dodatno zanimljiva.

U oba slučaja, Bowie se upustio u prevrednovanje autentičnih američkih rok figura u globalno prepoznatljive rokenrol likove. "Likove", jer je imidž ovde bio sredstvo umetničkog iskazivanja i – kao u Bowiejevom slučaju – suštinski, mada varijabilni deo pojavne ličnosti. Nije sve to ni čudno, ako se ima u vidu njegovo veliko iskustvo sa glumom kod Lindseya Campa, i činjenica da je Bowie u Berlinu intenzivno proučavao rad i delo Bertolda Brechta (u stvari, poslednji snimak koji je tamo načinio bio je za EP "Baal", sa Brechtovim pesmama – socijalno zaoštrene sedamdesete su nekako odgovarale procesu ponovnog otkrića barda angažovanog pozorišta).

Bowie je u Louu i Iggyju očigledno video neku vrstu kabarea, a njih dvojicu je portretisao kao mjuzik hol junake, koji igraju u predstavi sačinjenoj od rokenrola, na sceni i van nje. Neka vrsta totalnog pozorišta ili totalnog rokernola, kako više volite.

Lik Iggyja kakvog poznajemo i volimo, nekako je kreiran baš tad i tu – dotad je bio "mali dementni brat" velikih MC5, divalj i neobuzdan na sceni, samouništavajuće seksi, ali na ivici retarda činilo se. Tek u susretu sa Bowiejem dobio je neku vrstu samosvesti koju do tad nije imao. Od tad je Iggy koga poznajemo – jedan od večnih simbola rokenrola.

LJUBAVI POREDZIDA

Sve se to desilo u Berlinu, usred pokidane Evrope, i nigde drugde.

U njemu se odigrala ključna redefinicija rokenrola, koja se već duže spremala i koja mu je omogućila da još dvadesetak godina uznemirava i pokreće socijalne tokove, sve dok digitalizacija nije uništila građansko društvo kakvo smo dotad poznavali; u njemu su podeljene uloge za televizijsko doba, koje je pripremilo svest za doba interneta; konačno, u njemu je rokenrol kao globalna predstava dobio novo značenje, ali je nastavio da svuda nosi sa sobom svoju kulturnu oštrinu i funkcioniše kao svima dostupno pokretno sredstvo poetizacije i mitologizacije svakodnevice, ma koliko jadna bila.

Svi su izgledi da su David i Iggy tamo živeli stvarnije neko ikad od kad su postali muzičari. Svako je tamo imao svoju ozbiljnu ljubavnu epizodu ili dve – Iggy je upoznao Esther Friedman, koja će sa njim ostati sedam godina i fotografisati njegove dane u Nemačkoj (postoji knjiga tih uspomena: "In Love With Idiot"), dok je David dosta vremena provodio u društvu Romy Haag, osobe u tranziciji između dva pola, ali je njegova prava veza u tom trenutku postala nerazdvojna sekretarica Corinne "Coco" Schwab, nekako od tog doba jedina osoba koja je stalno brinula o Davidovim finansijama i dobrom stanju.

U senci tada slepe Brandenburške kapije, mnogi zaveti su dati, neki politički, a neki ljubavni, neki trajni, a neki nisu izdržali ni do sledećeg jutra. Kako god da su se u Berlinu provodili David i Iggy, tamošnji dani su ih promenili nabolje i omogućili im viziju koju kasnije ni jedan ni drugi nikad više nisu dostigli.

DVA ALBUMA

Tokom 1977. Iggy Pop će objaviti svoja prva dva solo albuma, nastupajući premijerno pod svojim imenom: "Idiot" u martu i "Lust For Life" u avgustu. Obe ploče u retrospektivi predstavljaju njegova najbolja i najsmelija izdanja, kao spektakularno neisforsirano ukrštanje suštinskog rokenrol nerva sa evropskim artizmom.

... sa Dejvidom Bouvijem

Nije ni čudo da su i originalna punk ekipa i novotalasna generacija prihvatile novog Iggija sa odobravanjem te godine. Njegovo neglumljeno luđenje na sceni, fizičko samougrožavanje, autentični *otkačenizam* – sve to bilo je preteča bar polovine onog što su punkeri pokušavali da iskažu. Iggyjev primer bio je kao ekser u glavu. Kog su svi želeli.

"Idiot", sa svojom aluzijom na Dostojevskog, zapravo je inovativan album koji nudi antiutopijski rokenrol. U trenutku kad se punk uobličio, a novi talas tek pomaljao, Iggyjev neočekivan istup dao je sve njihove teme na jednom mestu, pa i više – gluvarenje u velikom gradu, duge noći u besciljnim izlascima, nabrajanje nestalih prijatelja, nedorečene, ali strasne ljubavi sa egzotičnim i neprilagođenim »

ženama, čak i tragedija bezdušnosti serijske proizvodnje svega... "Sister Midnight" i "Nightclubbing" ostaju kao savršene rokerske noćne zabeleške, "Dum Dum Boys" kao njegova divlja verzija Lou Reedove "Walk On The Wild Side", "China Girl" kao draga mala ljubavna pesma koja nadilazi vremena, "Mass Production" kao najčudniji eksperiment. Iggy Pop ni pre ni posle nije bio tako samozapitan i pun sumnje u sebe, ali je demonstrirao snagu da sve nadiđe. I to je misija ovog albuma, koji je formulisao osnovnu poruku ovog čoveka na našem svetu – Iggy se pojavljuje kao onaj koji je sve preživeo, video svaki pakao i vratio se oštećen, ali živ, življi nego ikad. Neobično je da je baš ovu ploču slušao nesrećni Ian Curtis (Joy Division) u noći kad se obesio, ali baš ta činjenica nam govori koliko je Iggy na njoj uspeo da razotkrije neka skrivena pravila ovog sveta, uvek spremnog da prljavštinom prekrije svakog ko je bio drugačiji i ipak ostao čitav.

"Lust For Life" je i do dan-danas ostao njegov najprodavaniji album. Sveprožimajući osećaj stopljenosti sa svetom iz perspektive putnika, skupljen u pesmi "Passenger", nastaloj tokom vožnje berlinskim metroom – nešto je jedinstveno u istoriji rokenrola kao takvog i jedna od njegovih skrivenih himni... kao da dolazi iz njegovog srca, zahtevajući svet za sebe, "jer on je napravljen za nas". Metaforična priča o putovanju gradom, možda je istovremeno i priča o putovanju zabrinutom i zastrašenom Evropom, i celim njenim namučenim pejzažem – tek, na njoj je Iggy na apsolutnom vrhuncu kao rokerski tumač stanja duhova i glumac izgubljen u kulisama sveta. Naslovna "Lust For Life", nošena neodoljivo razigrano-intenzivnim bubnjevima u prvom planu, postala je njegova najslavnija savremena tema, posebno za ljude odrasle u devedesetim i kasnije – zahvaljujući rečitom uvrštavanju u "Trainspotting", u kome funkcioniše kao bitan prenosilac poruke filma. Neposrednost njegovih oda predavanju ljubavi bez granica "Fall In Love With Me" i "Sixteen", nema svog pandana u rok muzici, a "Some Weird Sin", "Tonight" i "Neighborhood Threat" i sad funkcionišu kao savršene crtice iz stvarnog uličnog života, koji kao da se još dešava dok one traju – nešto što samo Iggy ume da prepriča tačno onako kako je bilo i da mu svi veruju.

Ovim je Iggy Pop postao spreman da otkrije svet i svet njega.

ROCK'N'ROLL KAO NARODNA MUZIKA SVETA

Albumi su urađeni u legendarnom Hansa Tonsudiju, čije su fantastične performanse bile dopunjene nezaboravnim štimungom bliskog pogleda na Zid i istočnonemačke stražare naoružane puškomitraljezima – čisto da tamošnja jedinstvena tenzija bude potpuno opipljiva. Ploče su je i zabeležile sa visokim stepenom vernosti, no tamo su u stvari u potpunosti odsvirani samo Bowiejev *tour de force* "Heroes", i Iggyjev genijalni "Lust for Life" – dok su revolucionarni zaokreti koji im prethode – "Idiot" (Pop) i "Low" (Bowie) – tu finalno smiksani (tim redom, a objavljeni obrnutim); mada estetski i nominalno deo tog niza, treći deo Bowiejeve "berlinske trilogije", album "Lodger", bio je drugde priređen. Međutim, ova tri Bowiejeva albuma, dva Popova i jedan Enov ("Before And After Science", njegov najbolji rock album) – svi snimljeni u razmaku od tri godine – nose istu atmosferu svetske teskobe i predstavljaju osnov za jedan novi pankulturni rokerski stav, i sada uzbudljiv jer je otvorio mnoge mogućnosti, sa kojima je rock opet mogao da izmisli sopstvenu budućnost.

Napravljeni namerno tako da prevaziđu podelu na američke i engleske izvore, bili su to prvi albumi koji su utemeljili moderni globalni rock pogled na svet, i od njih je počelo da se računa vreme zajedničke alternativne kulture.

PRAVI KRAJ RATA

Do kraja 1977. bilo je mnogo toga gotovo. Počela je "nemačka jesen", finale unutrašnjeg rata sa Frakcijom Crvene armije, koji se efektivno okončao novembra meseca pogubljenjima talaca sa obe strane fronta. Jedan period se završavao krvavim obračunom sa obe strane kapitalističke podele društva. Umesto građanskog rata, pucalo se na selektivno odabrane žrtve i objašnjavalo saopštenjima, društveni sukobi su postali više stvar simboličke reprezentacije, odnosno televizijskog predstavljanja, kako je i danas.

Sadašnji društveni pejzaž nastao je posle preloma, baš te 1977, kad su se ovim činovima završile istorijske utopije, što su zahtevale celog čoveka, a na scenu je stupio aktivista po pozivu, koji se dobrobiti društva posvećuje "part-time". Kako su na Zapadu prevladali opšti cinizam i represivna tolerancija, postalo je nemoguće biti posvećen velikim ciljevima i snovima, jer je logika sistema postala rezistentna na takve izazove – činilo se od tad da su mali koraci jedini mogući izvor bilo kakve promene ka humanijoj egzistenciji. Danas, opet jasnije sagledavamo činjenicu da je sistem koji nema veze sa stvarnim potrebama ljudi koji ga čine, jednostavno neodrživ. Potreba za totalnom promenom ponovo zahteva totalnog čoveka.

David i Iggy su 1977. imali priliku da izbliza gledaju ovaj lom, koji je označio kraj jednog sveta zasnovanog na pobedi u Drugom svetskom ratu, i početak jednog drugog, kome su baš Zapadna Nemačke i Berlin bili poligon za lansiranje novog, postmodernog neoimperijalizma, čiji kraj možda tek sad naslućujemo. Dva albuma Iggyja Popa iz te godine ostaju stalna biblija samosvesnog hedonizma i briljantan odgovor na neobuzdanu agresiju na običnog čoveka koja je od tad krenula.

Danas po Berlinu turističke agencije vode na gradske ture "putevima Davida Bowiea i Iggyja Popa". Možete obići kafee u kojima su sedeli, pogledati gde je ko od njih živeo, otići na mesta na koja su izlazili... i, kao i oni, generalno se zapitati kuda sve ovo vodi. ¶

DRAGAN AMBROZIĆ

Fali ti jedan šalter

Ima, navodno, mnogo toga što možete obaviti elektronskim potpisom, osim jedne stvari. Ne možete da produžite trajanje svog elektronskog potpisa.

To sam, nažalost, otkrio na ličnom primeru. Od sertifikacionog tela koje mi je pre par godina izdalo elektronski potpis dobio sam mejl koji me obaveštava da mi taj dokument ističe uz uputstvo kako da ga produžim. Samo što sam pomislio kako je to odlična prilika da ga upotrebim za još nešto osim za komunikaciju sa Poreskom upravom, usledilo je neprijatno iznenađenje. Zahtev se ne može podneti onlajn, već se mora odštampati i ručno potpisati i sa uplatnicom odneti na šalter sertifikatora. Sve u imperativu!

Pomislivši da je to apsurdno i da sam nešto pogrešno razumeo pozvao sam njihov kontakt telefon. Potvrdili su moje strepnje, a na moje ukazivanje da je takav pristup besmislen ljubazno su mi ponudili da napišem reklamaciju. Složio sam se, ali kako sam po zanimanju novinar, odlučio sam da im reklamaciju uputim javno, ovim putem.

Nije to jedina nelogičnost digitalizacije koja kao da u Srbiji grabi koracima od sedam milja napred, da bi odmah skočila četrnaest milja unazad. Pre nekoliko godina oduševljeno sam primetio da su šalteri pošte opremljeni POS terminalima, što je značilo da ne moram više da podižem keš da bih koji minut kasnije platio račune (posebno je pitanje zašto neko i dalje priznaje samo račun s pečatom umesto elektronskog). Prilično sam se iznenadio kada mi je šalterski službenik uz platnu karticu zatražio i ličnu kartu iako sam ukucao PIN kod koji bi trebalo da overi obavljenu transakciju.

Naravno da službenik na to ima pravo, ukoliko sumnja u moj identitet, ali umesto provere on je na papirnom izveštaju o transakciji krenuo da upisuje, ručno, podatke iz moje lične karte. Moj tihi pokušaj pobune neumoljivo je odbacio: takvi su propisi, uvek mogu da dođem sa gotovinom čije se poreklo ne proverava. Onda se to isto koji mesec kasnije dogodilo ministru finansija i loše sam prošao kod brojnih domaćih "zakletih digitalizatora" kada sam na Tviteru napisao da mislim da je ministar u pravu, odnosno da nije neophodna lična karta kada se ukuca PIN kod.

Ova dva primera, a imam ih još ohoho, učvršćuju me u ubeđenju da nema pogrešnije digitalizacije od one koja nastoji da postojeće procedure samo prebaci u elektronsku formu. Umesto što ćete doći na šalter, poslaćete imejl, a traženi dokument će vam stići poštom, i to je dugo bio šampionski primer digitalizacije u Srbiji gde niko ne postavlja pitanje da li mu je taj štampani dokument uopšte potreban. Jer nam već sledeći elektronski šalter velikodušno traži, odnosno nudi da taj papir, recimo, skeniramo i prikačimo uz imejl kako bismo ubrzali postupak očekujući da im ga svakako ubrzo fizički dostavimo. Za arhivu.

Produženje elektronskog potpisa mogao sam obaviti jednostavno, potvrđujući se ovim koji mi još (malo) važi i plaćajući onlajn, sve za par minuta. Baš kao što popunjavam dokumentaciju i plaćam troškove vize za onih nešto zemalja koje u mene i dalje sumnjaju jer sam građanin Srbije. Mada i tamo na koncu moraš da odštampaš i potpišeš formular.

Najstrašniji scenario za Srbiju je na tom tragu, da nam dopuste da sve obavimo onlajn i logično, ali da na kraju celog postupka moramo da pribavimo pečatiran dokument sa nekog šaltera koji potvrđuje da smo sve ispravno uradili. Nije loše malo stajati u redu, poručuje nam cinično administracija koja svoj značaj zapravo zida na omogućavanju da stvari ponekad obavimo mimo reda i preko veze.

A baš to bi digitalizacija da im ukine. ¶

PRODAJA&PRETPLATA

ŠTAMPANO IZDANJE

	kurirom [Beograd]	poštom [Srbija]	običnom poštom [Evropa]	avionom [ceo svet]
6 meseci / 26 brojeva	4650 RSD	4400 RSD	90 EUR	135 EUR
12 meseci / 52 broja	9300 RSD	8800 RSD	170 EUR	260 EUR

INTERNET IZDANJE

	iz Srbije uplatnicom	iz Srbije u redakciji	iz sveta karticom
1 broj sa PDF-om	—		1,49 EUR
1 mesec / 4 broja sa PDF-om	—		5,49 EUR
6 meseci / 26 brojeva bez PDF-a	2600 RSD	1500 RSD	23,00 EUR
6 meseci / 26 brojeva sa PDF-om	3600 RSD	2000 RSD	30,00 EUR
12 meseci / 52 broja bez PDF-a	4300 RSD	2900 RSD	37,00 EUR
12 meseci / 52 broja sa PDF-om	5800 RSD	3800 RSD	50,00 EUR

Opcija **PDF** podrazumeva i mogućnost preuzimanja fajla u obliku identičnom štampanom izdanju. **ZABRANJENO JE DA VIŠE LICA UPOTREBLJAVA ISTI NALOG.** PDF fajl se daje na ličnu upotrebu registrovanom pretplatniku, fizičkom licu, i **ZABRANJENO JE DISTRIBUIRATI CEO ILI DELOVE FAJLA** bez prethodne pisane saglasnosti NP Vreme doo, Beograd. U sve dinarske cene je uračunat PDV. U sve cene pretplate na štampana izdanja uračunata je poštarina.

Uplatu možete izvršiti lično u prostorijama redakcije, radnim danima od 9.30 do 14.30h. Tokom promotivnog perioda za ovu vrstu uplate važi poseban popust (vidi tabelu levo).

Ako ne možete doći u redakciju, potvrdu o uplati zajedno sa svojim podacima pošaljite e-mailom na adresu **prodaja@vreme.com,** faksom na broj 011/3238-662 ili poštom na Vreme, Trg Republike 5, Beograd, sa naznakom za šta je uplata izvršena. Za internet pretplatu obavezno navesti e-mail za kontakt. Vašu e-mail adresu ne ustupamo trećim licima. Dinarske uplate izvršite u korist NP VREME na račun broj 160-302538-91.

Za dostavu u inostranstvu, uplata u zemlji se vrši uplatom odgovarajućeg iznosa na naš dinarski račun, u dinarskoj protivvrednosti prema srednjem kursu NBS na dan uplate. Iz inostranstva možete izvršiti uplate za sva naša izdanja pomoću kreditne kartice na internet adresi **http://www.vreme.com/pretplata** ili direktno na naš devizni račun (za detalje obratiti se službi prodaje). Trajanje pretplate na internet izdanje određuje se datumski do isteka poslednjeg dana pred izlazak broja za koji pretplata više ne važi.

DOSTUPNO U DIGITALNOM FORMATU www.novinarnica.net

Usluge internet pretplate na Vreme vrši i *www.novinarnica.net* prema svom cenovniku.

Dodatne informacije u vezi s prodajom i pretplatom: telefonom, radnim danom od 9 do 15h: 011/3234-774 ili e-mailom na *prodaja@vreme.com*

"DRAVA"

ALEKSANDAR ZOGRAF.

NA PREDSTAVLJANJU MOJE KNJIGE U ZAGREBU, PRIŠLA MI JE OSOBA KOJA JE TVRDILA DA SMO SE VEĆ UPOZNALI. PROŠLO JE MALO VREMENA PRE NEGO ŠTO SAM SHVATIO DA JE TO IGOR JOVIĆ, KOLEKCIONAR, KOJEG SAM UPOZNAO TOKOM NJEGOVIH POSETA BEOGRADU, PRE... 27 GODINA!? U ZAMENU ZA CRTEŽ OD IGORA SAM DOBIO GOMILU ORIGINALNIH SLIČICA SA ŠIBICA KOJE JE PROIZVODILA "DRAVA" IZ OSIJEKA, ŠEZDESETIH I SEDAMDESETIH GODINA...

"DRAVA" JE NA SVOJIM ŠIBICAMA REKLAMIRALA SVE, OD HRANE ZA UZGOJ SVINJA, DO DETERDŽENTA ZA PRANJE RUBLJA. DANAS TE SLIČICE PODSEĆAJU NA PRILIČNO EFIKASNU PRIVREDU JUGOSLAVIJE, KOJA SE USPEŠNO OSLANJALA NA VLASTITU PROIZVODNJU. DA LI PRE-UVELIČAVAM AKO KAŽEM DA, SA VREMENSKE DISTANCE, ČAK I DIZAJN NE IZGLEDA TAKO LOŠE...

Jesen u Njujorku

"Njujork je ružan grad, prljav grad. Klima mu je skandalozna, politika se koristi za plašenje male dece, saobraćaj je ludilo, konkurencija ubistvena. Ali postoji jedna stvar – kada si jednom živeo u Njujorku i on je postao tvoj dom, nijedno drugo mesto na svetu više nije dovoljno dobro"

– Džon Stajnbek

Popularna kultura nas uči da je Njujork veliki i strašan grad u kome se ljudi pretvaraju u zveri u borbi za novac, moć i preživljavanje. A kako i ne bi, kada je neprirodno i nehumano živeti u gradu u kome imate sreće ako se nađete u Central parku između pola 12 i pola 1 jer je to jedino vreme kada možete videti sunce, koje se ostatak dana krije iza nebodera. Morate proći komplikovanu i najmoderniju kontrolu kako biste ušli na stanicu metroa, gde će vam pacov bez pardona pretrčati preko noge, a u kosu će vam se uvući miris previše začinjene indijske hrane za koji nemate pojma odakle dolazi, ali uvek je negde prisutan u vazduhu, i zadržaće vam se u kosi čitavog dana.

Njujork je pun suprotnosti. Central park je najlepše mesto na svetu preko dana, sa travom suviše zelenom da bi bila istinita i čistim jezerom pored kojeg ljudi svih uzrasta džogiraju bez obzira na temperaturu, ali samo preko dana, jer je noću suviše opasno čak i proći pored kamenog zida koji ga odvaja od ostatka grada. Preko puta najskupljeg tržnog centra koji postoji, Bergdorf Gudman na Petoj aveniji, gde je Ričard Barton poslednjim novcem koji je imao kupio maramu Elizabet Tejlor u pokušaju da je odobrovolji, momci i devojke igraju uz zvuke hip-hopa koji dopiru iz kasetofona ispred fontane, a prolaznici zastaju da ih gledaju. Samo ulicu iznad, na Tajms skveru, hip-hop je ugušen i davno zaboravljen usled zaglušujućih zvukova sirena iznerviranih vozača taksija i reklama za najnoviju zimsku kolekciju H&M-a. Bez obzira na godišnje doba za ostatak sveta, Njujorčanima je uvek jesen. Čak im se to vidi i na smrknutim licima, dok se bore sa svojim papirima i dugačkim kaiševima na kišnim mantilima iz kojih ne izlaze, iako kiša pada ređe nego u Africi. Preći ulicu je nemoguća misija, jer su svi suviše užurbani da bi sačekali da semafor počne da pišti označavajući da je bezbedno za pešake, pa ako niste navikli da se laktovima izborite za svoje mesto na pešačkom prelazu, nikada i nećete stići tamo gde ste krenuli.

Uprkos svemu što ste videli u američkim serijama, Njujorčani ipak umeju da budu fini i uljudni. Možda je to zbog mnogih nedaća koje su uzdrmale grad od početka ovog veka, bombardovanja, nereda i uragana, Njujorčani prihvataju svakoga kao svog. Sam grad je takav. Odakle god da dolazite, u Njujork ćete se uklopiti kao deo slagalice, bez obzira koliko oštrih ivica imali. U radno vreme, kada je na Četvrtoj aveniji stampedo, a Vol stritu ne možete ni da priđete osim ako niste pod punom opremom koja bi vas sačuvala od sudaranja sa ljudima u odelima i aktovkama, Vilidž je najbolje utočište. Sa kafićima, knjižarama i prodavnicama ploča svih muzičkih ikona 20. veka, picerijama i restoranima sa zbijenim stolovima i svetlećim natpisima na zidovima kao u filmovima, osećaćete se kao da ste u jednom od njih. Ali uprkos onome što znamo iz filmova, strogo je zabranjeno sedeti na stepenicama Meta, na Brodveju možete gledati predstavu u patikama i farmerkama, a vas niko neće pogledati popreko ako ste dali manju napojnicu od očekivane u restoranu.

U srcu najopasnijeg dela grada, Harlemu, na severu Menhetna, nalazi se jedan od najboljih univerziteta na svetu, Kolumbija. Mermerne zgrade su visoke i hladne, ali samo spolja. Unutra su svetla topla i prigušena, više zbog starosti instalacija nego zbog atmosfere, a liftom se vozite na sopstvenu odgovornost. Svuda su oglasne table koje pozivaju na ovaj ili onaj protest, studentsku žurku ili čitanje poezije u obližnjem kafiću, a na istočnom ulazu je zgrada od crvene cigle sa laboratorijama za fiziku i astronomiju "Mihajlo Pupin".

Bez obzira na to da li ste rođeni u Njujorku ili ste došli pre dva dana, Njujork čini da se osećate kao da ste oduvek tu, a kada odete, i dalje je s vama. Nigde drugde na svetu nećete tako lako pronaći taksi u tri ujutru, ili sresti prolaznika koji će vam sam prići i upitati vas da li vam treba pomoć iako je niste tražili, samo zato što vam je na licu pisalo da vam je potrebna. Bez obzira na to koliko hiljada kilometara bili udaljeni od svoje kuće, Njujork je svačiji dom, i nigde drugde kao u Njujorku nećete se toliko osećati kao divljak, kao sofisticiran poslovan čovek, i kao vi. ¶

ANASTAZIJA SPASOJEVIĆ

BUDNI UZ KNJIGU
NOĆ KNJIGE

Noć koju ste čekali!

Noć knjige!

16.6.2017.

17–24h

Popusti na **Lagunina** izdanja:

1 knjiga **25%**

2 knjige **30%**

3 knjige **35%**

4 i više knjiga **40%**

Gift program **10%**

Strana izdanja **20%**

Naslovi domaćih izdavača **20%**

Uz kupovinu mnogo iznenađenja!

Popusti važe i na **www.delfi.rs**.

Laguna

Laguna RADIO 93,7

DELFI KNJIŽARE

DELFI SKVER

Kompletan spisak knjižara u kojima se održava Noć knjige potražite na sajtovima **www.laguna.rs** i **www.delfi.rs**.

NAVEDENI POPUSTI SE NE MOGU KOMBINOVATI SA DRUGIM POPUSTIMA I AKCIJAMA.

mirabank

Partner najboljih

Dobrodošli u mirabank

Štedite vaš novac po 1.40 % fiksne nominalne kamate na godišnjem nivou na period od 14 meseci.*

Započnite svoje uspešno partnerstvo sa nama i obezbedite prinos od ponude oročene štednje koja je jedinstvena na srpskom tržištu.

You know why. Placements in mirabank.

Reprezentativni primer oročenog depozita u evrima sa kalkulacijom i pripisanom kamatom po dospeću

Valuta u kojoj klijent polaže depozit	EUR
Iznos	100.000 EUR
Kriterijum za indeksaciju	Nema kriterijuma za indeksaciju
Ukupni iznos depozita i kamate na datum dospeća	101.388,88 EUR
Period na koji banka prima depozit	14 meseci
Nominalna kamatna stopa (na godišnjem nivou, fiksna)	1,40%
Efektivna kamatna stopa (na godišnjem nivou)	**1,19%**
Poreska obaveza 15%	245,10 EUR
Nema dodatnih troškova	

Obračun je rađen na dan 12.05.2017. godine. Više informacija o ostalim ponudama, možete dobiti u ekspozituri Banke.

***Ova ponuda važi do 15.08.2017. godine za depozit u minimalnom iznosu od 20.000 evra.**

Mirabank svojom reputacijom garantuje sigurnost vašeg novca, kao i učešćem u sistemu obaveznog osiguranja depozita, uspostavljenog u Republici Srbiji. Više informacija možete pronaći na web sajtu Agencije za osiguranje depozita.

Španskih boraca 1
11 070 Beograd

Tel. +381 11 63 55 400
Fax. +381 11 63 55 404

office@mirabankserbia.com
www.mirabankserbia.com

VREME

Copyright © NP Vreme, Beograd

Upotreba materijala iz ovog fajla u bilo koje svrhe osim za
ličnu arhivu dozvoljena je samo uz pisano odobrenje NP Vreme

PDF IZDANJE RAZVILI: Saša Marković i Ivan Hrašovec

OBRADA: Marjana Hrašovec